

VÆKST OG VELFÆRD BUDGET 2023-2026

Haderslev
Kommune

Indhold

1.	Borgmesterens forord	1
2.	Budgetforlig 2023 – 2026 - Konsolidering af velfærden	2
3.	Generelle bemærkninger budget 2023-2026.....	13
3.1.	Budgetprocessen	13
3.2.	Forudsætninger for budgetlægningen	14
3.3.	Vedtaget budget	14
3.4.	Bevillingsniveauer	15
3.5.	Befolkningsfremskrivning	16
3.6.	Pris- og lønfremskrivning	16
3.7.	Den disponible kassebeholdning	16
4.	Finansiering	17
4.1.	Skatter	17
4.2.	Tilskud og udligning	18
4.3.	Lån, renter og balanceforskydninger	20
4.4.	Låneoptag på konkrete projekter	21
5.	Udvalgets bemærkninger.....	22
5.1.	Social- og Handicapudvalget	22
5.2.	Beskæftigelse- og Borgerserviceudvalget	27
5.3.	Børne- og Familieudvalget	30
5.4.	Kultur- og Fritidsudvalget	35
5.5.	Teknik- og Klimaudvalget	39
5.6.	Ungeudvalget.....	42
5.7.	Senior- og Sundhedsudvalget	45
5.8.	Økonomiudvalget	49
5.9.	Vækst- og Udviklingsudvalget	52
5.10.	Land- og Byudviklingsudvalget	55
6.	Anlæg – Udvalgenes budgetudfordringer og øvrige prioriteringer	58
6.1.	Social- og Handicapudvalget	58
6.2.	Børne- og Familieudvalget	60
6.3.	Kultur- og Fritidsudvalget	62
6.4.	Teknik- og Klimaudvalget	69
6.5.	Senior- og Sundhedsudvalget	86
6.6.	Økonomiudvalget	91
6.7.	Land- og Byudviklingsudvalget	96
7.	Grundkapitalindsud	99
8.	Bevillings- og flerårsoversigt	101
9.	Oversigt over totalbudgettet 2023-2026	103
10.	Takstoversigt for Haderslev Kommune 2023	104
11.	Investeringsoversigt	114

1. Borgmesterens forord

Partierne Venstre, Det Konservative Folkeparti, Dansk Folkeparti, Radikale, Nye Borgerlige og Slesvigsk Parti har indgået et budgetforlig for 2023 der har fokus på konsolidering af velfærden og vækst i hele Haderslev Kommune. Begge dele bygger på et fundament af økonomisk robusthed.

Dette års budgetforlig i Haderslev Kommune afspejler de økonomiske omstændigheder med krig, energikrise og inflation i Danmark og resten af verden. I det lys, har forligspartierne værnet om en ansvarlig og robust økonomi.

I budget 2023-2026 har forligspartierne haft særligt fokus på konsolidering af velfærden. Der har været behov for en særlig indsats for at sikre gode og trygge rammer for kommunens mest udsatte borgere. Derudover er der fokus på velfærden for kommunens yngste og ældste borgere.

For at sikre den langsigtede udvikling i Haderslev Kommune, er der også fundet midler til at investere i vækst, så Haderslev Kommune også i fremtiden er et attraktivt sted at bo, uddanne sig og drive virksomhed i.

Jeg vil gerne sige tak til kommunalbestyrelsen for en konstruktiv dialog og god forhandlingsproces.

Jeg ser frem til at beslutningerne kommer ud og realiseres til gavn for hele kommunen.

/Borgmester Mads Skau

2. Budgetforlig 2023 – 2026 - Konsolidering af velfærden

Forligspartierne Venstre, Det Konservative Folkeparti, Dansk Folkeparti, Radikale, Nye Borgerlige og Slesvigsk Parti har den 22. september 2022 indgået forlig vedr. budget 2023 for Haderslev Kommune under overskriften: Konsolidering af velfærden

Den overordnede økonomiske ramme

Dette års budgetforlig skal ses i lyset af, at de økonomiske omstændigheder i Danmark og resten af verdenen har ændret sig, siden en samlet kommunalbestyrelse sidste år indgik et ansvarligt budgetforlig, som satte rammerne for de kommende års udvikling i Haderslev Kommune. Tiden er en anden og mange ting har ændret sig. Der er krig i Ukraine, inflationen er stigende, energiforsyningen er under pres, der er mangel på råvarer, situationen angående Covid-19 er uafklaret og arbejdsmarkedet er udfordret.

Regeringen har på baggrund af de store udfordringer valgt at prioritere det statslige råderum til sikkerhed og sundhed samtidig med, at der føres en stram finanspolitik. Det medfører, at kommunernes råderum, både indenfor drift og anlæg, i de kommende år bliver begrænset. I Økonomiaftalen mellem regeringen og KL anerkender parterne, at kommunerne handler inden for en snæver økonomi og derfor skal foretage nødvendige, men hårde prioriteringer. Eventuelle økonomiske udfordringer skal således løses indenfor de nuværende økonomiske rammer.

I Haderslev Kommune har forligspartierne en ambition om, indenfor den økonomiske ramme at skabe balance mellem det højest mulige serviceniveau for borgerne, investeringer i fremtiden og fastholdelse af en stabil og ansvarlig økonomisk kurs, som kommunens nuværende økonomiske politik er et udtryk for.

I disse år konstateres det, at velfærdsområderne er under pres, bl.a. på grund af den demografiske udvikling samt det forhold, at der i en stram økonomiaftale mellem regeringen og KL kun tilføres begrænsede midler. Især situationen på Social- og Handicapudvalgets område har forligspartiernes opmærksomhed. Derfor har det været nødvendigt at skabe et øget råderum indenfor de øvrige udvalgs økonomiske rammer som kan bruges til at løse udfordringen på social- og handicapområdet. Dermed kan nogle af kommunens mest udsatte borgere understøttes på en ordentlig måde. Prioriteringen af dette område skal ses i forlængelse af, at Haderslev Kommune også tidligere har valgt at prioritere midler til socialområdet på trods af, at der ikke fra national side er blevet afsat midler til at løse de udfordringer, der er på det specialiserede socialområde.

Forligspartierne prioriterer fortsat vækstindsatsen som en helt afgørende forudsætning for kommunens langsigtede udvikling. På baggrund af årets fokus på "konsolidering af velfærden" har der været begrænsede muligheder for yderligere vækstinitiativer. Væksten skal derfor primært understøttes indenfor de kendte rammer og med de initiativer, der er igangsat de seneste par år. Budgetforliget afspejler endvidere en fastholdelse af den økonomiske kurs og dermed den økonomiske robusthed.

Hovedtallene for budgetforliget fremgår af nedenfor viste tabel og foretagne prioriteringer fremgår af bilag 2. Det konstateres, at der samlet set over de 4 år er en økonomisk balance.

Beløb i mio. kr.	2023	2024	2025	2026
Indtægter	-4.191,3	-4.321,0	-4.444,4	-4.566,0
Ordinære driftsudgifter	3.989,1	4.111,2	4.225,2	4.348,6
Anlæg	164,2	172,5	163,7	154,3
Lån, finans, mv.	38,0	50,1	53,6	51,0
Resultat	0,0	12,7	-2,0	-12,1

Klima

Forligspartierne ser det som helt afgørende at bidrage til den grønne omstilling og et bæredygtigt klima. Forligspartierne ønsker derfor at fremme den grønne dagsorden og arbejde for en bæredygtig udvikling i Haderslev Kommune. Forligspartierne er enige om, at samarbejdet for bedre vandkvalitet i dam, fjord og Lillebælt skal udvides udover det hidtidige samarbejde mellem Sønderjysk Landboforening (SLF), PROVAS og Haderslev kommune. Landsdækkende interesseorganisationer, internationale forskere og erhvervsliv skal inddrages for at kunne komme i betragtning til en udpegning som kystvandråd.

At fremme den grønne dagsorden er det ansvarlige at gøre – både ud fra en økonomisk og en klimamæssig betragtning. Det drejer sig eksempelvis om vedvarende energi, ren fjord og dam, omstilling af vognpark, energibesparende tiltag af bygningsdriften, håndtering af spildevand og separering af affald. Mulighederne er mange og alle indsatser skal ses i rammen af Haderslev Kommunes videre arbejde med DK2020-projektet. Der er nu afsat midler til det overordnede arbejde via en styrkelse af planlægningsressourcerne, midler til etablering af sten rev og el-ladestandere, samt igangsat et konkret arbejde med at omstille egen vognpark og busdrift.

Investeringer i Velfærden

Demografi

Forligspartierne har et stort fokus på at sikre fagligt robuste tilbud til alle kommunens brugere. Det gælder både børn, unge, voksne og udsatte borgere. Derfor er det vigtigt, at budgetterne følger udviklingen i befolkningen, herunder det stigende antal ældre borgere. Der tilføres midler til serviceområderne, til at håndtere den ændrede efterspørgsel af kommunens ydelser og tilbud, som følge af en ændret befolknings sammensætning. Der er årligt tilført 6,3 mio. kr. til senior og sundhedsområdet samt 0,8 mio. kr. til skole- og dagtilbudsområdet.

Social- og Handicapudvalget

Det specialiserede socialområde har været økonomisk udfordret i de seneste par år. For at afhjælpe de alvorligste konsekvenser af den økonomiske genopretning, har forligspartierne aftalt en model opdelt i tre faser.

I første fase håndteres finansiering af det oparbejdede merforbrug i 2022. Dette betyder, at driften i 2022 tilføres 4,5 mio. kr. fra det til formålet afsatte budgetværn under Økonomiudvalget. Der tages stilling til håndtering af et eventuelt yderligere merforbrug i forbindelse med årets regnskabsafslutning. Forligspartierne forventer, at Social- og Handicapudvalget arbejder aktivt for at reducere det samlede merforbrug i 2022 mest muligt.

Den anden fase vedrører budget 2023. Der tilføres årligt 14,0 mio. kr. til området (se bilag 2). Hermed har forligspartierne afsat midler til primært at kunne fastholde beskyttet beskæftigelse og væresteder. Udfordringer, ud over de i forliget tilførte midler, skal Social- og Handicapudvalget snarest muligt håndtere indenfor den samlede økonomiske udvalgsramme. I tredje fase, som er 2023, 2024 og 2025, er der fokus på investering i fysiske anlæg, med henblik på i de kommende år at kunne etablere lokale botilbud. Sidstnævnte med henblik på at kunne tilbyde lokale tilbud, hvor nærhed til pårørende vægtes højt. Derudover skal det øge muligheden for at imødegå det udgiftspres, som eksterne tilbud har påført social- og handicapområdet de foregående år. I arbejdet skal der også vurderes på, om det kan være relevant at genåbne eller omstille den eksisterende pladskapacitet.

Senior- og Sundhedsudvalget

Det er vigtigt for forligspartierne, at kommunens ældre borgere har en god og tryk hverdag med den hjælp de måtte have behov for. Dette skal naturligvis ses i sammenhæng med sundhedsområdet, hvor der bl.a. er stor fokus på forebyggelse. Et stigende antal ældre, og bl.a. mangel på medarbejdere i plejesektoren, er med til at udfordre området. Ud over de tilførte midler som følge af demografiudviklingen med flere ældre, afsættes der 4,6 mio. kr. årligt til udvalgets prioritering og håndtering af de udfordringer udvalget måtte finde væsentlige.

En vigtig del af det at give kommunens ældste borgere en tryk og god hverdag er indsatser fra det øvrige civilsamfund. Forligspartierne ønsker derfor samarbejdet med sociale foreninger samt andre frivillige organisationer øget mest muligt. En anden vigtig gruppe i og omkring de ældres liv er de pårørende, ikke mindst familien og venner. Adgangen til samvær skal derfor fremmes og understøttes, således de ældre borgeres livskvalitet øges.

Stærke skoler

Forligspartierne ønsker, at Haderslev Kommune har en attraktiv og stærk folkeskole. De sidste års gode udvikling skal fortsætte. Men det anerkendes også, at strukturen er udfordret som følge af de kommende års mindre årgange og dermed færre elever. Der afsættes derfor yderligere 1,6 mio. kr. årligt til den i forvejen afsatte pulje, som kan understøtte de strukturelt mest udsatte skoler. Ud over dette, tilføres skoleområdet 2,0 mio. kr. årligt til afbødning af investeringsstrategien. Derudover afsættes yderligere 1,0 mio. kr. i 2023 til udvalgets prioriteringer.

Minimumsnormeringer i dagtilbud

De mindste af kommunens borgere skal have en tryk og god hverdag og Haderslev Kommune har i en årrække arbejdet med normeringerne. Forligspartierne glæder sig over, at årets økonomiaftale tilfører de resterende midler til at kunne leve op til de aftalte minimumsnormeringer. Fra 2024 tilføres årligt 15,5 mio. kr.

Ungebudgettering

For forligspartierne er det vigtigt at inddrage de unge hvor det er muligt. Et redskab hertil er "unge budgettering" hvorigennem unges initiativer kan understøttes økonomisk. Denne opgave finder forligspartierne det naturligt at placere i det nyoprettede Ungeudvalg. Udvalget har til opgave at tilrettelægge arbejdet og prioritere de nødvendige midler til indsatsen.

Den tidligere Buegade skole

En række foreninger har en midlertidig adresse i lokaler på den tidligere "Buegade Skole". Forligspartierne ønsker, at intensivere arbejdet med at finde en anden og mere permanent løsning for de berørte foreninger. Indtil en sådan løsning er fundet vil foreningerne kunne forvente at blive i de nuværende lokaler.

Grønt vintervedligehold

Klimaændringer har betydning for driften. I stedet for de lune vintre og de meget tørre somre, er de stigende mængder regn nu en udfordring for vedligeholdelsen af vejene. Derfor er forligspartierne enige om at ændre de økonomiske styringsprincipper for vintervedligehold (snerydning). Ændringen består i, at der ved eventuelle mindreforbrug på vintervedligehold, vil være fuld overførselsadgang til efterfølgende år, hvor midlerne så kan anvendes til reetablering af veje/grøfter, som bliver ødelagt som følge af pludseligt opstået kraftigt regn. Regulering i tilfælde af et merforbrug i.f.m. en hård vinter reguleres som hidtil. Udvalget får dermed mulighed for at disponere overskydende midlerne til "grønt vintervedligehold". Forvaltningen bemyndiges til at ajourføre politikker i henhold til ovenstående.

Gadebelysning

Der afsættes 0,25 mio. kr. årligt til øgede udgifter til belysning i forbindelse med private fællesveje. De ekstra midler skal ses i sammenhæng med investeringen i LED lys på 3,1 mio. kr. på private fælles veje de kommende år. En investering med både økonomiske og miljømæssige fordele. Dermed tilbageruller forligspartierne den tidligere truffe beslutning om en udskillelse af udgiften til belysning af private fællesveje.

Sikring mod oversvømmelser i Fole

Der har været flere hændelser i Fole, hvor kraftig regn har skabt oversvømmelser. Det er ikke holdbart, hvorfor forligspartierne prioriterer i alt 1,5 mio. kr. i 2023 og 2024, til at udføre de mest nødvendige løsninger for at afhjælpe konsekvenserne af fremtidige skybrud.

Braine

Den Sønderjyske kulturarv i form af krigskirkegården fra 1. verdenskrig i Braine/Frankrig har et vedligeholdelsesmæssigt efterslæb. De sønderjyske kommuner er enige om at sikre en vedligeholdelse heraf, ved hver især at tilføre de nødvendige midler hertil. For Haderslev Kommune drejer det sig årligt om 0,025 mio. kr. Samtidig søges private fonde og Kulturministeriet om bidrag til udskiftning af/vedligehold af større enkelt elementer.

Anlæg til velfærd

Gode rammer er en del af forudsætningen for at kunne levere god velfærd og derfor skal der også laves de nødvendige anlægsinvesteringer. På trods af den faldende nationale anlægsramme, ønsker forligspartierne at fastholde de allerede afsatte anlægsprojekter. Enkelte projekter tilpasses tidsmæssigt men gennemføres. Det stigende udgiftsniveau søges imødegået via hårde prioriteringer indenfor de enkelte projekter, mens den resterende del af puljen til imødegåelse af stigende priser, svarende til 9,3 mio. kr., overføres til 2023.

Samlet er der afsat 654,5 mio. kr. for perioden 2023-2026 til vedligehold og ny anlæg.

Investeringer i vækst

Med konstitueringsaftalen blev Vækst- og Udviklingsudvalget oprettet som et nyt stående udvalg. Forligspartierne glæder sig over, at udvalget har taget vækstdagsordenen til sig og arbejder målrettet med kommunalbestyrelsens 2030-ambition om:

- 250 flere i uddannelse
- 500 flere indbyggere og
- 1000 flere arbejdspladser

Kommunalbestyrelsen har allerede vedtaget en erhvervs politik og der arbejdes nu på konkrete handleplaner, så Haderslev Kommune – i tæt samarbejde med Haderslev Erhvervsråd og andre samarbejdspartnere – kan understøtte erhvervsudviklingen, så der skabes vækst og 1.000 flere arbejdspladser i 2030. Vækst - og Udviklingsudvalget udarbejder inden for den nærmeste fremtid både en bosætningspolitik og en uddannelsespolitik, der skal forfølge ambitionen om henholdsvis 500 flere indbyggere og 250 flere i uddannelse.

Vækst kræver handling. Vækst kommer ikke af sig selv. Forligspartierne prioriterer derfor, at der indarbejdes en række vækstinitiativer i dette års budgetforlig, som skal ses i forlængelse af de tidligere års prioriteringer: Styrket turismeindsats, midler til en fundraiserfunktion frem til 2025, Erhvervsindsats – Udmøntning af erhvervs politik, styrkelse af Udviklingsråd Sønderjylland (URS) samt et medlemskab af Gronet. Samlet set afsættes 5,4 mio. kr. i budgetperioden til de nye vækstfremmende initiativer.

Haderslev Kommune skal være en attraktiv bosætningskommune. Det kræver gode fritidsfaciliteter på tværs af hele kommunen, der bygger ovenpå det aktive liv, som er en central del af kommunens identitet, til gavn for både borgere og besøgende. Forligspartierne har derfor afsat 15,5 mio. kr. til nye svømmefaciliteter i Vojens som forventes suppleret med bidrag fra private fonde. De nye faciliteter skal stå klar i 2026. Også i Haderslev by skal svømmefaciliteterne forbedres. Der afsættes indledningsvis 3,0 mio. kr. til renovering af de nuværende faciliteter i Haderslev. Dernæst afsættes der samlet set 10,0 mio. kr. i 2025 og 2026, som et afsæt for etablering af nye svømmefaciliteter i Haderslev by, som forventes at blive det næste større anlægsprojekt inden for kultur- og fritidsområdet. Svømmefaciliteterne er en integreret del af kommunens arbejde med sundhed og forebygelse.

På uddannelsesområdet er forligspartierne enige om, at en nødvendig forudsætning for både at tiltrække og fastholde unge mennesker i kommunen, er gode uddannelses tilbud og et levende uddannelsesmiljø. Et Campus i Haderslev, vil netop kunne bidrage til både attraktive faglige og sociale rammer for uddannelsesinstitutionerne og de unge. Haderslev Kommune skal bidrage aktivt til at understøtte processen med at få etableret et Campus. Derfor pålægges Ungeudvalget at finde midler til en campus koordinator indenfor egen ramme.

Kommunens virksomheder og erhvervsdrivende har, ligesom resten af landet, oplevet mangel på kvalificeret arbejdskraft. Forligspartierne understreger behovet for en effektiv beskæftigelsesindsats. Jobcentret har til opgave, at få flest mulige af kommunens borgere i arbejde. Naturligvis med respekt for borgerens krav på offentlig understøttelse og sagsbehandling. Beskæftigelse- og Borgerserviceudvalget skal i det kommende år bygge

videre på de seneste års gode resultater bl.a. ved at sikre fastholdelse af borgere på kanten af arbejdsmarkedet og dermed opnå endnu bedre resultater.

Attraktive byer er et væsentligt element i at kunne tiltrække nye indbyggere i hele kommunen. Derfor fortsættes investeringen i hele kommunen via de afsatte puljer til formålet, som alle forlænges til at dække hele perioden 2023-26. Forligspartierne ønsker at trafikplanen for Haderslev by indtænkes i dette arbejde.

Økonomisk robusthed

Haderslev Kommune har det seneste år arbejdet målrettet mod at udvikle og realisere sidste års politisk bredt fundererede budget, som bar overskriften "Vækst og velfærd". I 2021 vedtog Byrådet en ny økonomisk politik, der skal sikre kommunens fortsatte økonomiske robusthed. Forligspartierne står bag de økonomiske målsætninger og de tre bærende styringsprincipper om ingen ufinansierede tillægsbevillinger, ingen automatiske budgettildelinger og stram rammestyring som et vigtigt fundament for kommunens udvikling.

Forligspartierne understreger, at på trods af økonomisk trange tider og en stigende efterspørgsel efter den kommunale service og offentlige ydelser, så skal den stramme rammestyring overholdes. Dette er nødvendigt for at kunne fastholde den langsigtede faglige og strategiske styring på alle kommunens områder. Derfor har samtlige udvalg en særlig opgave med konstant at tilpasse sine aktiviteter indenfor de tildelte økonomiske rammer.

Ambitionen om, at Haderslev Kommune ønsker at skabe et årligt politisk råderum til tværgående politiske prioriteringer fastholdes. Det sker via to spor: Budgetanalyser og et omstillingsbidrag. Igangsatte budgetanalyser fra sidste års forlig fortsætter og hertil igangsættes yderligere 7 budgetanalyser.

Formålet med budgetanalyserne er, at kommunen løbende sikrer, at borgerne og virksomhedernes skattemidler forvaltes fornuftigt og effektivt. Budgetanalyserne skal også se ind i nye teknologier, grønne muligheder og nye dagsordener, der kan bidrage til, at Haderslev Kommune er rustet til fremtiden og er på forkant med udviklingen. Analyserne fremgår af bilag 1.

Set i lyset af den forventede stramme finanspolitik, ønsker forligspartierne allerede nu at igangsætte arbejdet med et varigt omstillingsbidrag i 2024 på 0,5 % af servicerammen, hvilket skal indarbejdes i budgetstrategien for 2024-27. Forligspartierne vil til løsning heraf, opfordre udvalgene til nøje at vurdere om der er tidligere besluttede initiativer, der ikke længere er hensigtsmæssige og dermed kan medvirke til at understøtte den ønskede omstilling.

Finansieringstiltag

For at kunne understøtte løsningen af udfordringen på velfærden bredt, men ikke mindst på social og handicapområdet, har forligspartierne ønsket at skabe et større økonomisk råderum. Derfor er der skabt en øget finansiering på årligt 11,6 mio. kr. fra 2023 og frem. For at skabe tid til den nødvendige omstilling, på især velfærdsområderne, vil det i 2023 ske via en flytning af 5,0 mio. kr. fra anlæg samt en engangsreduktion på hele det administrative område på 5,0 mio. kr. Forligspartierne opfordrer til, at den nævnte engangsreduktion på det administrative område sker via midlertidige tiltag – eksempelvis midlertidige vakancer, vurdering af kendte ubesatte stillinger o.l. Samtidig opfordres der også til at en vurdering af den ledelsesmæssige og administrative struktur på udvalgsområderne indgår som et væsentligt element når omstillingsbidragene skal realiseres.

Fra 2024 og frem skal samtlige udvalg – undtagen Social- og Handicapudvalget - bidrage med et ekstraordinært finansieringsbidrag på 0,4 % af kommunens serviceudgifter, svarende til et råderum på 10,0 mio. kr. For at øge råderum og budgetsikkerheden samlet set er der aftalt en yderligere finansiering i 2023 og frem på 1,55 mio. kr., fordelt med 0,5 mio. kr. fra Kultur- og Fritidsudvalget, 0,5 mio. kr. fra Beskæftigelse- og Borgerserviceudvalget, 0,5 mio. kr. fra Teknik- og Klimaudvalget, samt 0,05 mio. kr. fra Land- og Byudviklingsudvalget.

Fokus på kommunernes fælles ansvar

Forligspartierne anerkender, at Haderslev Kommune er en del af det kommunale fællesskab. Der tages forbehold for kommunernes samlede overholdelse af service- og anlægsramme og om nødvendigt vil forligspartierne mødes for at drøfte muligheder for at understøtte KL's samlede overholdelse af aftalen.

Regeringen forventes i løbet af november måned at indgå en finanslovsaftale for 2023. Såfremt finansloven har økonomiske konsekvenser for de kommunale budgetter og prioriteringer, kan forligspartierne mødes herom.

Resultatopgørelse				
Beløb i mio. kr.	2023	2024	2025	2026
Personskatter	-2.594,2	-2.650,0	-2.719,9	-2.800,2
Selskabsskatter	-27,5	-39,6	-33,2	-32,2
Grundskyld	-164,8	-164,9	-164,9	-164,9
Generelle tilskud	-1.404,8	-1.466,6	-1.526,5	-1.568,6
Indtægter, i alt	-4.191,3	-4.321,0	-4.444,4	-4.566,0
Driftsudgifter	2.708,7	2.713,7	2.708,2	2.706,4
Pris- og lønfremskrivning	-	118,7	240,2	365,7
Aktivitetsbestemt medfinansiering	251,7	251,7	251,7	251,7
Overførselsudgifter	1.023,2	1.023,2	1.023,2	1.023,2
Nettodriftsudgifter, i alt	3.983,5	4.107,3	4.223,3	4.347,0
Renteudgifter (nettoerter)	5,6	3,8	1,9	1,7
Resultat af ordinær drift	-202,2	-209,8	-219,2	-217,3
Anlægsudgifter, i alt	169,5	178,5	168,1	158,7
Anlægsindtægter, i alt	-5,4	-6,1	-4,4	-4,4
Nettoanlægsudgifter, i alt	164,2	172,5	163,7	154,3
Resultat af skattefinansieret område, i alt	-38,0	-37,4	-55,6	-63,1
Låneoptagelse	-46,7	-33,2	-30,4	-34,9
Afdrag på lån	79,5	81,9	83,1	85,9
Grundkapitalindskud	5,2	0,9	0,9	0,0
Balanceforskydninger	0,0	0,5	0,0	0,0
Samlet balance på det skattefinansierede område	0,0	12,7	-2,0	-12,1
Det brugerfinansierede område	0,0	0,0	0,0	0,0
Resultat i alt	0,0	12,7	-2,0	-12,1

Serviceudgifter:

Beløb i mio. kr.	2023	2024	2025	2026
Indgår i servicerammen	2.753,1	2.758,4	2.753,2	2.751,1
Indgår ikke i servicerammen	-44,4	-44,7	-45,1	-44,7
Driftsudgifter i alt	2.708,7	2.713,7	2.708,2	2.706,4

Overførselsudgifter:

Beløb i mio. kr.	2023	2024	2025	2026
Overførselsudgifter	1.023,2	1.023,2	1.023,2	1.023,2

Anlæg:

Budgetforliget har resulteret i nedenfor viste midler til anlæg i forligsperioden.

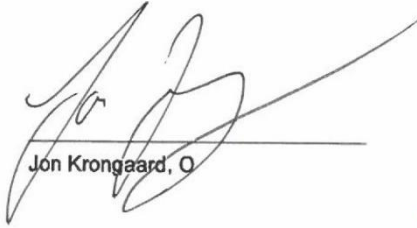
Beløb i mio. kr.	2023	2024	2025	2026
Anlægsudgifter	169,5	178,5	168,1	158,7
Anlægsindtægter	-5,4	-6,1	-4,4	-4,4
Nettoanlægsudgifter	164,2	172,5	163,7	154,3

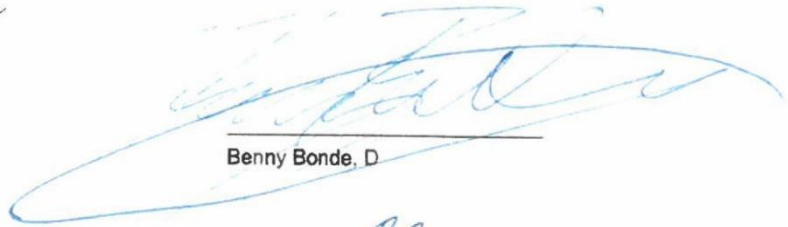
Borgmester Mads Skau, V

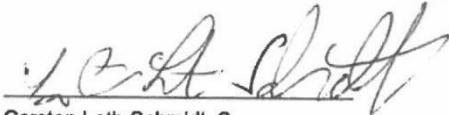
1. Viceborgmester Kjeld Thrane, C

Jon Krongaard, O

Benny Bonde, D

Carsten Leth Schmidt, S

Børge Koch, B

Bilag 1: Budgetanalyser

For at bidrage til råderum, effektivisering og udviklingsdagsordenen igangsættes 7 budgetanalyser med henblik på, at de kan indarbejdes i budget 2024. Der vil blive udarbejdet kommissorier for budgetanalyserne, som vil blive forelagt Økonomiudvalget i december 2022.

Budgetanalyse 1: Sygefravær

Der ønskes en analyse af kommunens sygefravær og personaleomsætning. Analysen skal inddrage udviklingen over tid i kommunen og på landsplan. Det skal undersøges, hvad sygefraværet og personaleomsætning betyder for kommunens udgifter. Endeligt skal analysen komme med forslag til ændring af de eksisterende indsatser eller nye indsatser.

Budgetanalyse 2: Kantinedrift

Kantinen har igennem længere tid været økonomisk udfordret. Det skal undersøges om andre driftsformer er mere rentable. Eksempelvis udlicitering eller samdrift med andre offentlige instanser i nærområdet. Analysen skal også ses i lyset af et tidligere politisk ønske om at undersøge mulighederne for at kunne give offentligheden adgang til kantinefaciliteterne.

Budgetanalyse 3: Driftsafdelingen

Siden 2016 har driftsafdelingen arbejdet i henhold til Helhedsorienteret drift. Budgetanalysen vil via nøgletal fra andre kommuner undersøge om driftsformen er økonomisk optimal.

Budgetanalyse 4: Skoleruter:

Haderslev Kommune har 2 operatører på skolebusruterne (Sydtrafik og Haderslev Rutebilselskab), hvor skoleruterne ikke koordineres mellem disse. Samtidig er skoleruterne ikke blevet justeret i flere år i Sydtrafik regi. Det skal undersøges om skoleruterne kan effektiviseres og om der fremadrettet kan laves en forbedret organisering og planlægning af ruterne. Analysens resultater kan indgå i overvejelserne i udbuddet af skoleruterne i 2025. Samtidig ønskes undersøgt om der er alternativer til den nuværende bus betjeningsmodel.

Budgetanalyse 5: Energioptimering

DK2020 klimaplanen har til hensigt inden 2028 at de lavest rangerende energimærker i bygningsmassen i Haderslev Kommune opgraderes til energimærke E eller højere. Samtidig arbejdes der, frem mod 2030, for at alle energianlæg i Haderslev Kommunes egne bygninger, der bruger fossile brændsler, skal konverteres til vedvarende energi. Analysen skal frembringe modeller til hvorledes den grønne omstilling kan medføre effektiviseringspotentialer for Haderslev Kommune

Budgetanalyse 6: Decentrale udgifter til administration

Haderslev Kommune har 10 % højere udgifter til decentral ledelse end forventet niveau ifølge en analyse fra Indenrigs- og Boligministeriets Benchmarkingenhed. Det skal undersøges hvad der er årsag til de høje udgifter, og om der kan findes tiltag, som nedbringer udgifterne til decentral ledelse.

Budgetanalyse 7: Anvendelsen af midler i anlægsprojekter

Det ønskes undersøgt, via en repræsentativ stikprøve på gennemførte anlægsprojekter de sidste 3 år, hvorledes de indledningsvis afsatte midler til uforudsete udgifter er anvendt/disponeret.

Bilag 2 – Tilførsel af midler som følge af politiske prioriteringer – Drift

Budgetforliget afspejler politiske prioriteringer i forhold til det ved 1. behandlingen fremlagte budget. Nedenfor fremgår de foretagne korrektioner for henholdsvis anlæg, drift samt finansiering.

Politiske prioriteringer (beløb i mio. kr.)	2023	2024	2025	2026
Social- og Handicapudvalget				
Ekstraordinært finansieringsbidrag i 2023 - Administration	-0,602	-	-	-
Social- og Handicapudvalget	14,000	14,000	14,000	14,000
Lov- og Cirkulæreprogrammet	-0,998	-0,958	-1,235	-0,666
Beskæftigelse- og Borgerserviceudvalget				
Ekstraordinært finansieringsbidrag i 2023 - Administration	-1,386	-	-	-
Ekstraordinært finansieringsbidrag i 2024 og frem	-	-0,536	-0,536	-0,536
Ekstraordinært finansieringsbidrag - Beskæftigelse- og Borgerserviceudvalget	-0,500	-0,500	-0,500	-0,500
Lov- og Cirkulæreprogrammet	0,202	0,209	0,212	-0,332
Børne- og Familieudvalget				
Demografi - Dagtilbudsområdet	3,297	3,297	3,297	3,297
Demografi - Skoleområdet	-2,544	-2,544	-2,544	-2,544
Kompensation for struktur på skole- og dagtilbudsområdet	1,606	1,606	1,606	1,606
Ekstraordinært finansieringsbidrag i 2023 - Administration	-0,151	-	-	-
Ekstraordinært finansieringsbidrag i 2024 og frem	-	-3,865	-3,865	-3,865
Pulje til finansiering af investeringsstrategien - Børne- og Familieudvalget	2,000	2,000	2,000	2,000
Lov- og Cirkulæreprogrammet	0,370	15,524	15,571	15,510
Børne- og Familieudvalget - til prioritering	1,000	-	-	-
Kultur- og Fritidsudvalget				
Ekstraordinært finansieringsbidrag i 2023 - Administration	-0,087	-	-	-
Ekstraordinært finansieringsbidrag i 2024 og frem	-	-0,482	-0,482	-0,482
Ekstraordinært finansieringsbidrag - Kultur- og Fritidsudvalget	-0,500	-0,500	-0,500	-0,500
Tilpasning til Braine	0,025	0,025	0,025	0,025
Teknik- og Klimaudvalget				
Ekstraordinært finansieringsbidrag i 2023 - Administration	-0,873	-	-	-
Planlægningsressourcer med fokus på klimaindsatsen	0,600	0,600	-	-
Funktionskontrakter - Flyttes til drift	20,700	20,700	20,700	20,700
Ekstraordinært finansieringsbidrag i 2024 og frem	-	-0,794	-0,794	-0,794
Øgede udgifter til belysning på private fællesveje	0,250	0,250	0,250	0,250
Ekstraordinært finansieringsbidrag - Teknik- og Klimaudvalget	-0,500	-0,500	-0,500	-0,500
Lov- og Cirkulæreprogrammet	-	0,144	0,144	0,144
Ungeudvalget				
Ekstraordinært finansieringsbidrag i 2023 - Administration	-0,149	-	-	-
Ekstraordinært finansieringsbidrag i 2024 og frem	-	-0,174	-0,174	-0,174
Senior- og Sundhedsudvalget				
Demografi - Forebyggende hjemmebesøg	0,102	0,102	0,102	0,102
Ekstraordinært finansieringsbidrag i 2023 - Administration	-0,545	-	-	-
Senior- og Sundhedsudvalget	4,600	4,600	4,600	4,600
Ekstraordinært finansieringsbidrag i 2024 og frem	-	-3,204	-3,204	-3,204
Demografi - Genoptræning	0,400	0,400	0,400	0,400
Demografi - Ældrepleje	5,768	5,768	5,768	5,768
Lov- og Cirkulæreprogrammet	3,583	4,728	5,885	4,420
Økonomiudvalget				
Tilpasning til konstitueringsaftalen	0,600	0,600	0,600	0,600
Ekstraordinært finansieringsbidrag i 2023 - Administration	-1,207	-	-	-
Ekstraordinært finansieringsbidrag i 2024 og frem	-	-0,889	-0,889	-0,889
Finansiering via Økonomiudvalgets reservepulje	-0,350	-	-	-
Buffer til velfærd - Økonomiudvalget	-	1,000	1,000	1,000

Politiske prioriteringer (beløb i mio. kr.)	2023	2024	2025	2026
Lov- og Cirkulæreprogrammet	-0,272	-0,261	-0,258	0,061
Vækst- og Udviklingsudvalget				
Erhvervsindsats – Udmøntning af erhvervspolitik	0,300	0,300	0,300	0,300
Fundraiserfunktion til projekter	-	0,650	0,650	-
Ekstraordinært finansieringsbidrag i 2024 og frem	-	-0,056	-0,056	-0,056
Medlemskab af Gronet	0,114	0,114	0,114	0,114
Styrkelse af Udviklingsråd Sønderjylland	0,150	0,150	0,150	0,150
Styrket turismeindsats - Inkl. Midler til Fjord og dambåde	0,500	0,500	0,500	0,500
Land- og Byudviklingsudvalget				
Ekstraordinært finansieringsbidrag - Land- og Byudviklingsudvalget	-0,050	-0,050	-0,050	-0,050
Driftsudgifter i alt	49,453	61,954	62,286	60,455

Tilførsel af midler som følge af politiske prioriteringer – Anlæg

Politiske prioriteringer (beløb i mio. kr.)	2023	2024	2025	2026
Social- og Handicapudvalget				
Pulje til omstrukturering på Social- og Handicapudvalget	0,500	3,000	6,500	-
Kultur- og Fritidsudvalget				
Trænings- og Udviklingscenter	0,350	-	-	-
Vojens Idrætshaller - Udskiftning af tag	-	-	0,800	-
Vojens Svømmehal – Udskiftning af hoved-eltavlen	0,450	-	-	-
Svømmefaciliteter Vojens	-	0,500	8,000	7,000
Renovering af eksisterende svømmefaciliteter i Haderslev by	-	-	3,000	-
Svømmefaciliteter Haderslev by	-	-	0,500	9,500
Teknik- og Klimaudvalget				
DK2020 projekter i klimaplan	-	-	1,000	3,000
Investering LED-Gadelys private fællesveje	1,000	1,000	1,100	-
Pulje til udmøntning af cykelstiplan - Indtægter	-	-	-	-2,000
Pulje til udmøntning af cykelstiplan - Udgifter	-	-	-	5,000
Stenrev og havmiljøprojekter i Lillebælt og Haderslev fjord - Indtægter	-	-	-	-1,000
Stenrev og havmiljøprojekter i Lillebælt og Haderslev fjord - Udgifter	-	-	-	3,000
Tilgængelighedspulje 2026	-	-	-	0,400
Periodisering - Klimalavbund og andre synergiprojekter ved vandløb - Udgifter	-2,500	-2,500	-2,500	-
Periodisering - Klimalavbund og andre synergiprojekter ved vandløb - Indtægter	2,000	2,000	2,000	-
Periodisering - Masterplan Jomfrustien - flyt til 2022	-2,969	-	-	-
Periodisering - Masterplan Jomfrustien - flyt til 2024	-1,331	1,331	-	-
Periodisering - Flytning af driftsafdelingen	-5,000	5,000	-	-
Periodisering - Pulje til udmøntning af cykelstiplan udgifter	-7,000	7,000	-	-
Periodisering - Pulje til udmøntning af cykelstiplan indtægter	1,050	-1,050	-	-
Oversvømmelsessikring af Fole	0,500	1,000	-	-
Funktionskontrakter - Flyttes til drift	-20,700	-20,700	-20,700	-20,700
Pulje 2026 til realisering af trafiksikkerhedsplan	-	-	-	1,000
Senior- og Sundhedsudvalget				
Teknisk infrastruktur - ladestandere til elbiler	-	1,500	-	-
Velfærdsteknologi	-	-	-	1,000
Økonomiudvalget				
Erhvervsjord	-	-	-	5,000
Strategiske udviklingsplaner- og tiltag for Haderslev, Vojens og Gram	-	-	-	5,000
Strukturelle ændringer på borgernære områder	-	-	-	10,000
Periodisering - Erhvervsjord	-2,000	1,000	1,000	-
Udmøntet anlægspulje	-7,450	-7,000	-20,900	-53,900
Periodisering af ikke disponeret anlægsmidler	-0,550	-7,100	7,650	-

Politiske prioriteringer (beløb i mio. kr.)	2023	2024	2025	2026
Bygningsvedligehold til IT- infrastruktur	-2,000	-2,000	-2,000	-2,000
IT-infrastruktur	2,000	2,000	2,000	2,000
Land- og Byudviklingsudvalget				
Borgerbudgettering Haderslev/Starup	-	-	-	1,000
Borgerbudgettering i landdistrikterne	-	-	-	1,400
Forum Vojens og Vision Gram	-	-	-	1,000
Landdistriktspulje	-	-	-	1,000
Område- og landsbyfornyelse	-	-	-	2,600
Netto anlægsudgifter i alt	-43,650	-15,019	-12,550	-20,700

Tilførsel af midler som følge af politiske prioriteringer - Finansiering

Politiske prioriteringer (beløb i mio. kr.)	2023	2024	2025	2026
Afdrag på lån				
Ændret Afdrag - Periodiseringer Masterplan Jomfrustien	-0,164	-0,113	-0,113	-0,113
Låneoptagelse				
Periodisering af lån Højmarken	4,350	-4,350	-	-
Ændret låneoptag - Periodiseringer Masterplan Jomfrustien	4,100	-1,264	-	-
Renter				
Justering af renter	2,286	0,488	-0,270	-1,186
Ændret renter - Periodiseringer Masterplan Jomfrustien	-0,084	-0,054	-0,052	-0,050
Finansiering, I alt	10,489	-5,294	-0,436	-1,350

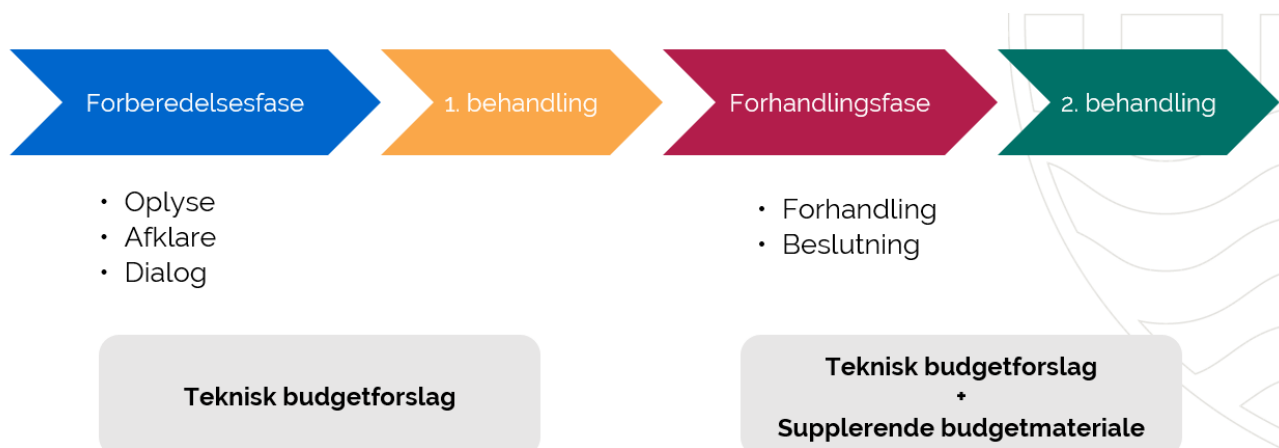
3. Generelle bemærkninger budget 2023-2026

Et ambitiøst og solidt budget er fundamentet for den fremtidige udvikling af Haderslev Kommune. Vejen dertil skabes med et grundigt og gennearbejdet budgetmateriale som kommunalbestyrelsen kan træffe kvalificerede beslutninger på baggrund af.

3.1. Budgetprocessen

Budgetlægningen for 2023 (overslagsår 2024-26) tager udgangspunkt i den vedtagne budgetstrategi for 2023-2026 og inddeler i to faser: Forberedelsesfasen og forhandlingsfasen. Og der er udarbejdet henholdsvis et teknisk budget og et supplerende budgetmateriale.

Formålet med faseinddelingen er at skabe en synlig opdeling mellem det administrative og tekniske budgetgrundlag og den politiske proces. Der skabes tilmed et større politisk råderum som kommunalbestyrelsen kan prioritere imellem under forhandlingsfasen.

Der har som en del af processen været afholdt budgetseminar for kommunalbestyrelsen. Ved budgetseminaret d. 22. juni 2022, blev hovedelementerne fra økonomiaftalen mellem Regeringen og Kommunernes Landsforening gennemgået og den videre budgetproces blev præsenteret. Udvalgsformændene gennemgik udvalgenes udfordringer og øvrige prioriteringer for de kommende år.

Den 22. august 2022 blev der afholdt møde for gruppeformændene, hvor de havde mulighed for at bringe temaer frem, som de ønsker administrativt kvalitetssikret frem mod de politiske forhandlinger.

Der blev afholdt budgetseminar d. 8. september 2022 for kommunalbestyrelsen og Hoved-MED, hvor det tekniske og det supplerende budget blev præsenteret.

Den 22. september indgik forligspartierne Venstre, Det Konservative Folkeparti, Dansk Folkeparti, Radikale, Nye Borgerlige og Slesvigsk Parti budgetforlig. I høringsperioden indkom ét ændringsforslag og ét underændringsforslag.

Ændringsforslaget blev fremsat af Socialdemokratiet, Socialistisk Folkeparti og Enhedslisten til afstemning. Underændringsforslaget omhandlede overholdelse af anlægsrammen. Haderslev Kommune er en del af det kommunale fællesskab og samlet ville kommunerne overskride de aftalte rammer for anlægsudgifter. For at landets kommuner samlet kunne overholde anlægsrammen, besluttede kommunalbestyrelsen at flytte 2,000 mio. kr. fra anlæg til drift, som blev godkendt på kommunalbestyrelsens 2. behandling den 4. oktober 2022.

3.2. Forudsætninger for budgetlægningen

Fundamentet for budgetlægningen i Haderslev Kommune er den vedtagne økonomiske politik. Af den økonomiske politik fremgår en række økonomiske styringsmål, der er formuleret med udgangspunkt i, at Haderslev Kommune skal være et loyalt medlem af det kommunale fællesskab, at der skal være økonomisk balance og at der skal arbejdes med at skabe en robust økonomi.

De økonomiske styringsmål er:

- Haderslev Kommune skal bidrage til, at kommunerne samlet set overholder de af regeringen og Kommunernes Landsforening aftalte rammer for service og anlæg.
- Der skal som minimum være balance på det skattefinansierede område over alle årene.
- På ordinær drift bør der være et gennemsnitligt resultat på 200-250 mio. kr. bl.a. til dækning af anlægsudgifter og afdrag på lån.
- Kommunens likvide beholdning pr. indbygger skal være omkring landsgennemsnittet.

Udgangspunktet for det tekniske budget 2023-2026 er driftsrammerne fra det gældende budget. Overslagsåret 2026, er dannet som en kopi af 2025. Budgettet er prisfremskrevet til 2023-niveau samt skøn for 2024-2026.

Det tekniske budget er desuden korrigeret for følgende:

- Tidligere politiske beslutninger af budgetmæssig karakter, herunder omstillingsbidrag og 1. bevillingskontrol.
- Uændrede skatteprocenter og valg af statsgaranteret skatteudskrivningsgrundlag.
- Budgettet til overførselsudgifter i det tekniske budget er korrigeret jf. økonomaftalen.
- Fremskrivning af pris- og lønniveau fra 2022 prisniveau til 2023 prisniveau.
- Budgettet til aktivitetsbestemt medfinansiering er tilpasset niveauet jf. økonomaftalen.
- I det tekniske budget ligger de vedtagne anlægsbudgetter for 2023-2025. Anlægsniveauet for 2026 er lagt ind jf. den vedtagne anlægsmodel, der er beskrevet i budgetstrategien.

Budgettet er et totalbudget omfattende samtlige drifts-, anlægs- og finansposter vedrørende budgetåret.

3.3. Vedtaget budget

I henhold til ovenstående økonomiske principper, efterlever Haderslev Kommune styringsmålene i det vedtagne budget.

I forhold til den vedtagne økonomiske politik bemærkes følgende:

- Det bidrager til overholdelse af de aftalte rammer for service og anlæg.
- Der er samlet set balance på det skattefinansierede område over alle årene 2023-2026.
- Resultatet på den ordinære drift giver et overskud på 193,933 mio. kr. i 2023.
- Kommunens likvide beholdning er omkring landsgennemsnittet.

Af den efterfølgende tabel fremgår resultatopgørelsen efter 2. behandlingen af budget 2023-2026. Resultatopgørelsen er inkl. de på kommunalbestyrelsesmødet godkendte tilpasninger. Herunder reservation af servicerrammen, konsekvensen af det godkendte underændringsforslag (IT-Infrastruktur), samt forskydninger på pris- og lønfremskrivning.

Resultatopgørelse efter 2. behandling af budget 2023-2026				
(Beløb i mio. kr.)	2023	2024	2025	2026
Personskatter	-2.594,2	-2.650,0	-2.719,9	-2.800,2
Selskabsskatter	-27,5	-39,6	-33,2	-32,2
Grundskyld	-164,8	-164,9	-164,9	-164,9
Generelle tilskud	-1.404,8	-1.466,6	-1.526,5	-1.568,6
Indtægter, i alt	-4.191,3	-4.321,0	-4.444,4	-4.566,0
Driftsudgifter	2.716,9	2.721,9	2.716,5	2.714,6
Pris- og lønfremskrivning	-	118,6	240,1	364,9
Aktivitetsbestemt medfinansiering	251,7	251,7	251,7	251,7
Overførselsudgifter	1.023,2	1.023,2	1.023,2	1.023,2
Nettodriftsudgifter, i alt	3.991,8	4.115,5	4.231,5	4.354,4
Renteudgifter (nettoenter)	5,6	3,8	1,9	1,7
Resultat af ordinær drift	-193,9	-201,7	-211,0	-209,8
Anlægsudgifter, i alt	167,5	176,5	166,1	156,7
Anlægsindtægter, i alt	-5,4	-6,1	-4,4	-4,4
Nettoanlægsudgifter, i alt	162,2	170,5	161,7	152,3
Resultat af skattefinansieret område, i alt	-31,8	-31,2	-49,4	-57,6
Låneoptagelse	-46,7	-33,2	-30,4	-34,9
Afdrag på lån	79,5	81,9	83,1	85,9
Grundkapitalindskud	5,2	0,9	0,9	0,0
Balanceforskydninger	-6,3	-5,8	-6,3	-6,3
Samlet balance på det skattefinansierede område	0,0	12,6	-2,0	-12,9
Resultat af det brugerfinansierede område	0,0	0,0	0,0	0,0
Resultat i alt	0,0	12,6	-2,0	-12,9

3.4. Bevillingsniveauer

Angivelsen af bevillingsniveauer er udtryk for, hvor detaljeret budgettet er opdelt. Samtidig er et højt bevillingsniveau udtryk for, at kommunalbestyrelsen giver det enkelte udvalg mulighed for spillerum inden for eget område.

De enkelte udvalgs bevillinger er i budget 2023-2026 opdelt på nedenstående bevillingsniveauer.

Bevillingsniveauer
Driftsudgifter
Aktivitetsbestemt medfinansiering
Overførselsudgifter
Brugerfinansierede område

For driftsbevillingerne gælder det, at de er nettobevillinger dvs., at kommunalbestyrelsen kun tager bevillingsmæssig stilling til størrelsen af nettoudgifterne. Det vil derfor være muligt at bruge flere udgifter, hvis man har fået flere indtægter.

På finansieringssiden følges kravene, som fremgår af det autoriserede budget- og regnskabssystem for kommuner.

På anlæg er nettobevillingen knyttet til hvert projekt for sig og kravene der fremgår af det autoriserede budget- og regnskabssystem for kommuner følges. For at lette processen kan der søges om anlægsbevilling i forbindelse med vedtagelsen af budgettet. For de projekter, hvor projektbeskrivelsen vurderes at redegøre for både de økonomiske og materielle forudsætninger fremgår det at der søges om anlægsbevilling i forbindelse med budgetvedtagelsen.

3.5. Befolkningsfremskrivning

I forbindelse med udarbejdelse af budgettet er befolkningstal og befolkningsfremskrivning relevante at tage med i overvejelserne.

Udviklingen i befolkningsfremskrivningen i forskellige aldersgrupper fremgår af nedenstående tabel.

Alder	2022	2023	2024	2025	2026	Ændring fra 2022-26
0 - 2 år	1.472	1.491	1.444	1.464	1.473	0,1%
3 - 5 år	1.597	1.601	1.582	1.541	1.544	-3,3%
6 -16 år	6.801	6.744	6.577	6.442	6.283	-7,6%
17 - 24 år	4.783	4.780	4.747	4.703	4.680	-2,2%
25 - 64 år	27.487	27.456	27.170	26.961	26.790	-2,5%
65 - 79 år	9.790	9.886	9.947	9.973	9.928	1,4%
80+ år	3.410	3.521	3.666	3.839	4.056	18,9%
I alt	55.340	55.479	55.133	54.923	54.754	-1,1%

Kilde: Danmarks statistik. Pga. afrundinger vil summering af alle aldre i tabellen afvige fra hele kommunens befolkningstal

Ifølge tabellen vil befolknings sammensætningen i kommunen bevæge sig mod en højere gennemsnitsalder. Af tabellen ses det, at det er aldersgruppen fra 0 – 2 år, samt de to ældste aldersgrupper som forventes at stige de kommende år, mens der i de resterende aldersgrupper ses et fald i antal borgere. Overordnet set forventes befolkningstallet i kommunen at falde i de kommende år.

Årets befolkningsfremskrivning påvirkes mærkbart af indvandringen af ukrainere med midlertidig opholdstilladelse. Dette er dog på kort sigt. Ud fra Danmarks Statistiks analyse af befolkningsfremskrivningen, antages det, at alle ukrainere er udvandret ved udgangen af 2024.

3.6. Pris- og lønfremskrivning

Som beskrevet under budgetforudsætninger er budgetterne fremskrevet med Kommunernes Landsforenings nye skøn for pris- og lønfremskrivning. Den generelle prismetrisfremskrivning fra 2022 til 2023 er 5,45%, hvilket bl.a. skyldes at der er positiv fremskrivning på fødevarer, brændsel og drivmidler samt øvrige varekøb.

I overslagsårene er der indlagt en fast pulje til pris- og lønfremskrivning. Dette er gjort for skabe et retvisende billede i budgetprocessen.

3.7. Den disponible kassebeholdning

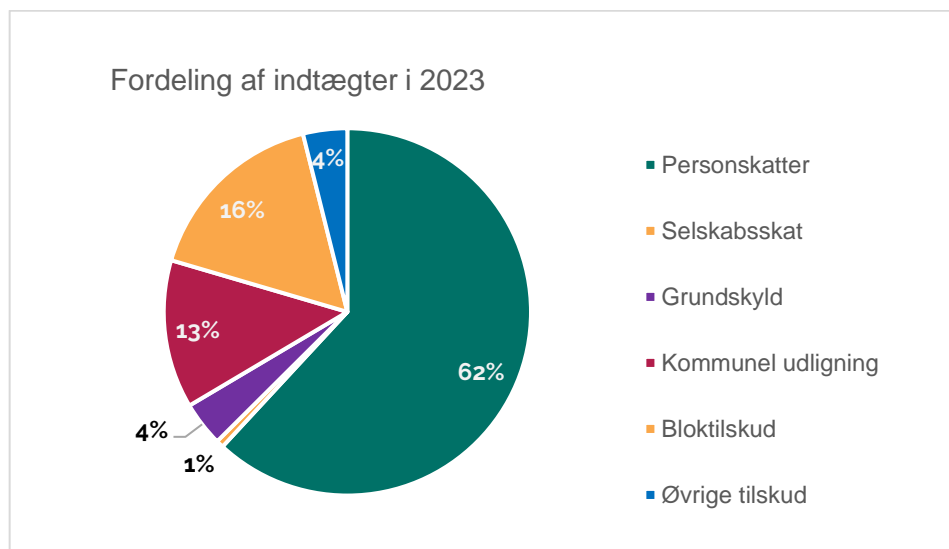
Den disponible kasse primo 2023 forventes at udgøre 216,448 mio. kr. på baggrund af de opgjorte økonomiske konsekvenser efter mødet i Haderslev Kommunalbestyrelse den 4. oktober 2022.

Fastholdelsen af den økonomiske politik vedr. ingen ufinansierede tillægsbevillinger betyder, at udviklingen i den disponible kassebeholdning er stabil.

4. Finansiering

Haderslev Kommunes indtægter består overordnet set af skatter og tilskud. I 2020 vedtog regeringen, i samarbejde med flere af Folketingets partier en udligningsreform. Udligningsreformen sikrer en større omfordeling mellem kommunerne, således alle kommunerne kan levere et mere ensartet serviceniveau.

Haderslev Kommunes indtægter i 2023 stammer primært fra skatteindtægter, hvor ca. 62% af indtægterne kommer fra. Dernæst kommer tilskud i form af statens bloktilskud og kommunal udligning, som bidrager med henholdsvis 16% og 13%. Øvrige skatter og tilskud bidrager samlet med ca. 9%.

Nedenfor gennemgås skatter og tilskud i Haderslev Kommune.

4.1. Skatter

Haderslev Kommune kan hvert år vælge mellem to forskellige budgetmetoder med hensyn til fastsættelse af personskatten og de afledte tilskuds- og udligningsbeløb:

1. Haderslev Kommune budgetterer selv skattegrundlaget og de afledte tilskuds- og udligningsbeløb.
2. Haderslev Kommune benytter sig af tilbuddet om statsgaranteret udskrivningsgrundlag på personskat, tilskud og udligning.

Vælger kommunen statsgaranti på skatterne, er indtægter fra tilskud og udligning endelige. Vælger kommunen selvbudgettering af skatter, bliver tilskuddene og udligningen efterreguleret 3 år senere på baggrund af den endelige skatteopkrævning og opgjorte udgiftsbehov.

Da Haderslev Kommune valgte statsgaranti for 2020 foretages der ikke nogen efterregulering i 2023. Haderslev Kommune har i de senere år valgt statsgarantien, og der er i 2023 indregnet statsgaranti i det vedtagne budget.

Oversigt over skatter i Haderslev Kommune

	Sats
Udskrivningsprocent – kommunal	26,30 %
Udskrivningsprocent – kirke	0,95 %
Grundskyldspromille – produktionsjord	7,20 ‰
Grundskyldspromille – øvrige	24,36 ‰

Personskatter

Udskrivningsgrundlaget er den del af borgernes indkomster, som de betaler skat til kommunen af. Haderslev Kommunes udskrivningsprocent er 26,3 %. Provenuet af den kommunale indkomstskat beregnes på baggrund af udskrivningsgrundlaget.

På baggrund af den seneste Økonomiske Redegørelse er Kommunernes Landsforenings skøn for udviklingen i udskrivningsgrundlaget frem mod 2026 steget. Opjusteringen dækker fortrinsvis over højere vækst og beskæftigelse samt at Corona ikke længere er kategoriseret som samfundskritisk sygdom. I modsat retning trækker usikkerhed som følge af krigen i Ukraine, forsyningsvanskeligheder og inflation.

Haderslev Kommune er med valget af statsgaranti garanteret et udskrivningsgrundlag på 9,888 mia. kr., som med en udskrivningsprocent på 26,3 % giver en indtægt på 2,601 mia. kr. i 2023.

Selskabsskat

I 2023 modtager Haderslev Kommune selskabsskat for indkomståret 2020 samt eventuelle korrektioner fra tidligere år.

Den budgetterede udvikling i selskabsskatten er baseret på Kommunernes Landsforenings forventning til udviklingen i selskabsskatten på landsplan. Der forventes et fald i indtægterne for selskabsskat fra budget 2022 til 2023 på 1,500 mio. kr.

Grundskyld og øvrige

Implementeringen af boligskatteforliget er udskudt fra 2021 til 2024. I forbindelse med udskydelsen blev det besluttet, at de kommunale grundskyldspromiller og dækningsafgiftssatser på erhvervsjendomme ikke kan sættes op i 2021-2028.

For 2023 er grundværdierne fastsat på baggrund af ejendomsstatistikørsler fra maj 2022.

Budgetteringen for 2024, 2025 og 2026 er behæftet med en usikkerhed, på grund af omlægningen af beskatningen. Fra at have lavet opkrævning på historiske vurderinger, vil der fra 2024 blive tale om opkrævning på baggrund af nye vurderinger. De nye vurderinger kendes endnu ikke og forventes først at være endelig på plads i løbet af 2023.

I overslagsårene er grundskylden opgjort ud fra uændrede grundværdier og grundskyldspromiller i forhold til 2023. Udover grundskyld har Haderslev Kommune også indtægter fra dækningsafgift, dødsbopeskatning og forskerskat.

(Beløb i mio. kr. i 2023 pl)	2023	2024	2025	2026
Personskatter*	-2.600,568	-2.656,388	-2.726,396	-2.806,871
Skrå skatteloft*	6,346	6,426	6,536	6,647
Selskabsskat	-27,496	-39,559	-33,160	-32,239
Grundskyld og øvrige**	-164,782	-164,862	-164,862	-164,862
I alt	-2.786,500	-2.854,383	-2.917,882	-2.997,325

Afrundingsdifferencer kan forekomme

*Personskatter og det Skrå skatteloft er samlet under personskatter i resultatopgørelsen.

**Grundskyld og øvrige indeholder, udover grundskyld, også dødsbopeskatning som i 2023 er 0,920 mio. kr. og i overslagsårene 1,000 mio. kr.

4.2. Tilskud og udligning

Den nye udligningsreform trådte i kraft pr. 1. januar 2021 og med den er der sket en grundlæggende omlægning af det kommunale tilskuds- og udligningssystem, som består af:

- Et generelt udligningssystem
- Særskilte udligningsordninger
- Et statsligt bloktilskud
- En række separate tilskuds- og overgangsordninger

I ordningen foretages en separat udligning af beskatningsgrundlag og udgiftsbehov, mens der tidligere blev udlignet ud fra et beregnet strukturelt underskud. Udligningssystemet er ændret fra et statsfinansieret system til et rent mellemkommunalt system.

Der er indført særlige udligningsordninger for selskabsskat, udligning af kommunernes merudgifter vedr. indvandrere, flygtninge og efterkommere samt en udligning af dækningsafgift.

Bloktilskuddet er statens samlede årlige tilskud til kommunerne og fordeles som hovedregel efter indbyggertal.

I 2023 forventer Haderslev Kommune, at de samlede indtægter fra tilskud og udligning vil være 1.404,834 mio. kr. Heraf indgår 50,652 mio. kr. som finansieringstilskud og 75,192 mio. kr. som tilskud til udsatte ø- og yderkommuner.

Fordeling af tilskud og udligning

(Beløb i mio. kr. i 2023 pl)	2023	2024	2025	2026
Kommunal udligning	-513,626	-550,907	-577,641	-600,545
Udligning udlændinge	1,476	1,379	1,252	1,115
Udligning af selskabsskat	-34,695	-43,723	-34,605	-33,303
Udligning af dækningsafgift	-0,588	-0,602	-0,597	-0,592
Kommunebidrag til regionerne	6,547	6,694	6,862	7,040
Statsligt bloktilskud	-694,388	-706,720	-745,644	-762,659
Udligning og statstilskud, I alt	-1.235,274	-1.293,879	-1.350,373	-1.388,944
Tilskud til Ø-kommuner	-4,152	-4,000	-4,000	-4,000
Tilskud til bekæmpelse af ensomhed	-1,200	-1,235	-1,271	-1,307
Tilskud til generelt løft af ældreplejen	-8,944	-9,203	-9,470	-9,745
Tilskud til bedre kvalitet i dagtilbud	-4,884	-5,026	-5,171	-5,321
Finansieringstilskud	-50,652	-50,652	-50,652	-50,652
Tilskud styrket kvalitet i ældreplejen	-11,984	-12,332	-12,689	-13,057
Tilskud til værdig ældrepleje	-12,552	-12,916	-13,291	-13,676
Tilskud til udsatte ø- og yderkommuner	-75,192	-77,373	-79,616	-81,925
Særlige tilskud, I alt	-169,560	-172,737	-176,160	-179,683
Generelle tilskud og udligning, I alt	-1.404,834	-1.466,616	-1.526,533	-1.568,627

Afrundingsdifferencer kan forekomme

Budgetteret tilskud og udligning

Haderslev Kommune budgetterer i 2023 med indtægter på 1.404,834 mio. kr. fra de forskellige udligningsordninger.

Det statslige bloktilskud udgør i alt 694,388 mio. kr., hvoraf 28,094 mio. kr. kun udbetales, hvis kommunerne samlet overholder loftet for serviceudgifter, jf. aftalen mellem Regeringen og Kommunernes Landsforening. Desuden er 9,365 mio. kr. gjort betinget af, at kommunerne samlet budgetlægger indenfor den aftalte ramme under hensyntagen til det samlede budgetterede niveau og drifts- og anlægsudgifter.

Haderslev Kommune får et tilskud på 4,152 mio. kr. i 2023 som ø-kommune. Hertil er der kommet udmeldinger om særtilskud til nedsættelse af færgetakster på godstransport og passagerbefordring på 1,416 mio. kr. Indtægten vedrørende nedsættelse af færgetaksterne er direkte tilskrevet fagområdet og indgår ikke i de samlede opgjorte særtilskud.

4.3. Lån, renter og balanceforskydninger

Lån

Optagelse af lån sker til opførelse af 16 ældreboliger i Gram og områdefornyelsesprojektet på Jomfrustien.

Udvikling i langfristet gæld

(Beløb i mio. kr. i 2023 pl)	2023	2024	2025	2026
Ældreboliger (primo)	183,783	189,032	178,556	163,602
Afdrag	-12,901	-14,826	-14,954	-15,083
Budgetteret låneoptagelse	18,150	4.350	-	-
Ældreboliger ultimo, I alt	189,032	178,556	163,602	148,519
Ordinære lån (primo)*	541,669	510,670	479,553	448,864
Afdrag	-59,499	-59,981	-61,088	-63,703
Budgetteret låneoptagelse	28,500	28,864	30,400	34,900
Ordinære lån ultimo, I alt	510,670	479,553	448,864	420,061
Jordforsyning (primo)	7,460	6,983	6,506	6,029
Afdrag	-0,477	-0,477	-0,477	-0,477
Budgetteret låneoptagelse	-	-	-	-
Jordforsyning ultimo, I alt	6,983	6,506	6,029	5,552
I alt ultimo	706,684	664,614	618,496	574,133

* ekskl. gæld til Lønmodtagernes Feriemidler
Afrundingsdifferencer kan forekomme

Renter

(Beløb i mio. kr. i 2023 pl)	2023	2024	2025	2026
Renter af likvide aktiver	-4,435	-4,435	-4,435	-4,435
Renter af kortfristede tilgodehavender	-0,163	-0,163	-0,163	-0,163
Renter af langfristede tilgodehavender	-0,063	-0,063	-0,063	-0,063
Renter af udlæg vedr. forsyning	-0,210	-0,210	-0,210	-0,210
Renter af langfristet gæld	10,771	9,017	7,086	6,856
Garantiprovision og kurstab på obligationer	-0,300	-0,300	-0,300	-0,300
I alt	3,398	3,846	1,915	1,685

Afrundingsdifferencer kan forekomme

Balanceforskydninger

(Beløb i mio. kr. i 2023 pl)	2023	2024	2025	2026
Forskydninger i likvide aktiver	-	-12,563	2,034	12,880
Forskydninger i langfristede tilgodehavender	5,200	1,400	0,900	-
- Heraf grundkapitalindskud	5,200	0,900	0,900	-
Forskydninger i kortfristet gæld til staten	-6,269	-6,269	-6,269	-6,269
Forskydninger i kortfristet gæld, i øvrigt	-	-	-	-
Forskydninger i langfristede gæld	-	-	-	-
I alt	-1,069	-17,432	-3,335	6.611

Afrundingsdifferencer kan forekomme

Forskydninger i langfristede tilgodehavender drejer sig primært om indskud i Landsbyggefonden, men udover dette medregnes blandt andet også udlån til beboerindskud.

Kirkeskat

Ved udgangen af 2022 forventes der et mellemværende på 0,500 mio. kr. i Haderslev Domprovsti's favør.

Den kirkelige ligning for 2023 viser et indtægtsniveau på 80,407 mio. kr. Ved udgangen af 2023 forventes et uændret mellemværende mellem Haderslev Domprovsti og Haderslev Kommune. Mellemværende oplystes under *forskydninger i kortfristet gæld i øvrigt*.

4.4. Låneoptag på konkrete projekter

Nedenfor præsenteres de låneoptag, som kan henføres til konkrete anlægsprojekter i det vedtagede budget. Der er ikke indregnet låneoptag til andre projekter end Jomfrusti-projektet og Opførelse af 16 ældreboliger i Gram.

(Beløb i mio. kr. i 2023 pl)	2023	2024	2025	2026
Låneoptag – Jomfrusti-projektet	-28,500	-28,864	-30,400	-34,900
Låneoptag – Opførelse af 16 ældreboliger på Højmarken i Gram	-18,150	-4,350	-	-
Finansiering til konkrete projekter, i alt	-46,650	-33,214	-30,400	34,900

5. Udvalgets bemærkninger

5.1. Social- og Handicapudvalget

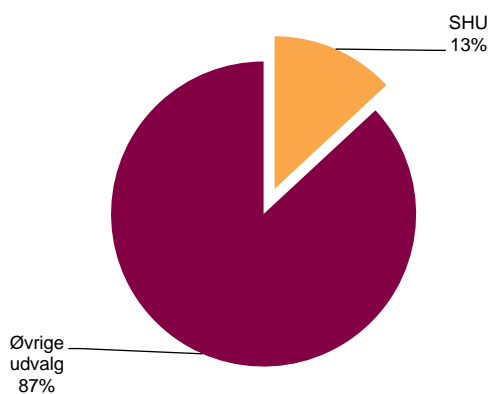
Ansvar og opgaver

Ansvarsområder for Social- og Handicapudvalget (SHU)

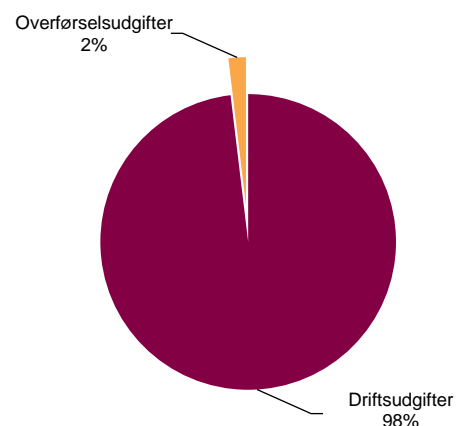
- Forebyggende foranstaltninger
- Plejefamilier
- Anbringelser på opholdssteder og sikrede institutioner
- Tabt arbejdsfortjeneste til forældre til fx handicappede børn
- Familiehuset, herunder foranstaltningsopgaver
- Kvindekrisecenter
- Botilbud, væresteder, pædagogisk støtte i eget hjem
- Borgerstyret Personlig Assistance (BPA-ordninger)
- Beskyttet beskæftigelse
- Ledsagerordninger
- Hjælpemidler, Visitationen
- Dækning af merudgifter samt tabt arbejdsfortjeneste
- Voksen Special Uddannelse (VSU) og Tale, Høre og Syn (THS)
- Misbrugsbehandling

Budgetandele

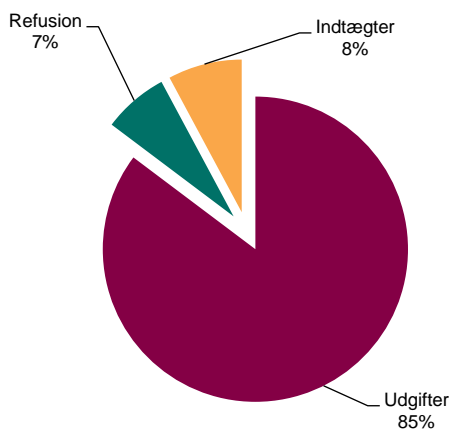
Udvalgets andel af kommunens samlede nettodriftsbudget

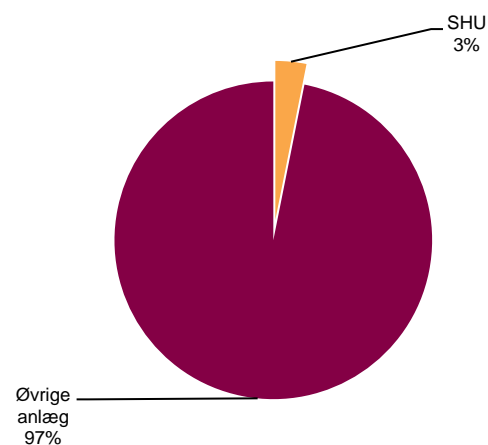
Fordeling af udvalgets nettodriftsbudget

Udvalgets bruttodriftsbudget opdelt på udgifter og indtægter

Udvalgets andel af kommunens samlede nettoanlægsbudget

Tiltag i budgetforliget

De politisk prioriterede tiltag er som følger:

(Beløb i mio. kr. i 2023 pl)	2023	2024	2025	2026
Ekstraordinært finansieringsbidrag i 2023 - Administration	-0,602	-	-	-
Social- og Handicapudvalget	14,000	14,000	14,000	14,000
Lov- og Cirkulæreprogrammet	-0,998	-0,958	-1,235	-0,666
Social- og Handicapudvalget, I alt	12,400	13,042	12,765	13,334

Afrundingsdifferencer kan forekomme

Budgetoversigt

Ovenstående tiltag er indarbejdet i det nedenstående budget.

Netto (Beløb i mio. kr. i 2023 pl)	2023	2024	2025	2026
Myndighedsområdet	48,672	47,659	47,659	47,659
Køb og salg af pladser	106,664	107,965	107,648	107,965
Hjælpe midler	13,811	13,811	13,811	13,811
Handicap – Bo og beskæftigelse	118,518	118,919	118,919	118,919
Socialpsykiatri og misbrug	54,153	54,155	54,155	54,155
Familierådgivningen	156,874	157,193	157,193	157,202
Familiehuset	24,513	24,513	24,513	24,513
Øvrige	12,828	11,733	11,903	12,155
Social- og Handicapudvalget, I alt	536,035	535,947	535,800	536,378

Afrundingsdifferencer kan forekomme

Beskrivelse af området

Borgerens vej ind i kommunen (Myndighed)

Under Social- og Handicapudvalget er der to forskellige myndighedsområder.

Myndighedsområdets opgaver omfatter i hovedtræk råd og vejledning, udredning, visiteringer, behandling af ansøgninger og opfølgning på indsatser. Børnehandicapområdet arbejder både forebyggende og indgribende i forhold til handicap og sociale problemstillinger.

For begge myndighedsområder gælder at borgere har mulighed for at søge om forskellige ydelser og tilbud inden for gældende lovgivning. Ydelserne spænder bredt lige fra familiebehandling til voksenspecialundervisning. Ansøgningen behandles i samarbejde med borgeren. Relevant materiale og dokumentation indgår i sagsbehandlingen af borgerens ansøgning.

Af ydelser og tilbud som borgeren har mulighed for at søge om hjælp til kan nævnes: botilbud, plejefamilie, støtte i eget hjem, befordringsgodtgørelse, vareudbringning, handicapkørsel, ledsagelse, tabt arbejdsfortjeneste med mere.

Såfremt en borger med handicap har brug for hjælp for at kunne få hverdagen til at fungere, så vil det være afgørende for at en ansøgning kan imødekommes, at handicappet har medført en varig og betydelig nedsat fysisk og/eller psykisk funktionsevne.

Gældende for begge områder er, at der kan ydes refusion eller kan ske betaling i forbindelse med borgere der flytter mellem kommuner. Dette er reguleret via gældende lovgivning.

Det børnesociale område

- Familierådgivningen iværksætter støtte og tilbud til børn, unge og forældre i socialt udsatte positioner.
- Supervisionskonsulenter og matchning af plejefamilie og børn og unge.
- Forebyggende foranstaltninger i Familiehuset.
- Eksterne tilbud, herunder døgnanbringelse til børn og unge.

Familierådgivningen varetager servicelovens myndighedsopgaver i forhold til børn og unge i socialt udsatte positioner samt deres forældre. Afdelingen rådgiver, vejleder, behandler, modtager underretninger, foretager børnefaglige undersøgelser og visiterer til støtte i hjemmet og anbringelse udenfor hjemmet. Børn- og Ungeudvalget træffer beslutning i sager, hvor børnenes udvikling er alvorlig truet og hvor forældrene ikke ønsker at samarbejde med Familierådgivningen.

Familiehuset er kommunens interne leverandør af foranstaltninger i form af kontaktpersoner, familiekonsulenter, familiebehandlere og børnerådgivning. Yderligere tilbyder Familiehuset MMN (Mestring med eget netværk), der er en intensiv indsats for hele familien. Familiehuset tilbyder også misbrugsbehandling af unge under 18 år.

Aflastning og døgnanbringelse foregår i netværksfamilier, plejefamilier og eksterne opholdssteder og døgninstitutioner. Området har iværksat en implementeringsplan omkring øget brug af netværksinddragende metoder. Arbejdet med implementeringsplanen foregår i budgetperioden.

Børnehandicapområdet

Området varetager visitationen og myndighedsopgaver i forhold til børn og unge med nedsat fysisk og/eller psykisk funktionsevne. Børnehandicapområdet arbejder både forebyggende og indgribende i forhold til handicap og sociale problemstillinger.

Området håndterer udbetaling af merudgifter og tabt arbejdsfortjeneste efter gældende lovgivning.

Gældende for begge områder er, at der kan ydes refusion eller kan ske betaling i forbindelse med borgere der flytter mellem kommuner. Dette er reguleret via gældende lovgivning.

Kvindekrisecenter

Haderslev kvindekrisecenter er ikke en kommunal institution, men jævnfør Servicelovens §109 skal Kommunalbestyrelsen tilbyde midlertidigt ophold i boformer til kvinder, som har været udsat for vold, trusler om vold eller tilsvarende krise i relation til familie- eller samlivsforhold. Kvinderne kan være ledsaget af børn, og de modtager under opholdet omsorg og støtte. Haderslev Kommune har til opgave at sørge for psykologsamtaler til de børn og kvinder, der midlertidig har bopæl på krisecenteret. Haderslev Kommune har også en koordinerende funktion i forhold til bolig, økonomi, arbejdsmarked, skole, daginstitutioner, sundhedsvæsen m.m. Haderslev Kommune servicere egne borgere, der får midlertidigt ophold på ethvert krisecenter i Danmark. Haderslev Kommune sørger for betaling for de ophold, kommunens borgere har på krisecentrene. Der udregnes en egenbetaling for opholdet.

Handicap og socialpsykiatri

Haderslev kommune driver 19 bosteder med 216 boliger til mennesker med fysisk og / eller psykisk funktionsnedsættelse, samt 4 forsorgslignende pladser for borgere, der har betydelig nedsat fysisk og/eller kognitiv funktionsnedsættelse, et misbrug, er socialt udsat, har hjerneskade eller har særlige udfordringer og hvor borgeren i hverdagen har behov for omsorg, støtte og vejledning, pleje eller lignende.

Udover disse tilbud er der også mulighed for at modtage nedenstående ydelser under henholdsvis

- Handicap
- Socialpsykiatri
- Myndighed

Handicap

Borgerne kan søge om tilskud til dækning af udgifter ved ansættelse af hjælpere til pleje, overvågning og ledsagelse til personer med betydeligt og varigt nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne (BPA-ordninger).

Borgere kan søge om ledsagerordninger, hvor de får mulighed for at deltage i aktiviteter uden for sit eget hjem. Borgere kan søge om tilskud til merudgifter til den daglige livsførelse til personer mellem 18 og 65 år.

Haderslev kommune driver derudover 9 beskyttede værksteder og aktivitets- og samværstilbud med i alt 175 pladser, og på stederne tilbydes beskyttet beskæftigelse, aktiviteter og fællesskab. Brugere er borgere med betydelig nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne eller særlige sociale problemer. Formålet med tilbuddene er opretholdelse eller forbedring af borgerens personlige færdigheder eller livsvilkår.

Socialpsykiatri

Borgere, som har et forbrug af alkohol og stoffer i en sådan grad, at borgeren og dennes omgivelser bliver påvirket væsentligt i negativ retning, har mulighed for at få hjælp hos Rusmiddelcentret som yder hjælp og støtte til borgere. Der er behandlingsgaranti for både alkohol og stoffer på 14 dage.

Borgere i eget hjem har også mulighed for at modtage socialpædagogisk støtte (bostøtte Øst og Vest). Endvidere er der tryksskabende prøvehandlinger i gang, hvor formålet er, at borgere med en psykisk lidelse i en akut situation kan få hjælp, og dermed kan opretholde et trygt liv i egen bolig, fastholde sociale relationer og andre centrale aspekter af hverdagen, herunder arbejde og uddannelse.

Af aktivitets- og samværstilbud har Haderslev kommune 5 tilbud geografisk spredt i kommunen, som alle er åbne og uvisiterede tilbud og henvender sig til borgere som er socialt udsatte.

I Vejviseren kan borgere henvende sig og få råd og vejledning, deltage i gruppeforløb eller få individuelle samtaler. Vejviseren arbejder med at forebygge at borgeren får det værre og dermed behov for mere indgribende tilbud.

Udvalgte udvalgsaktiviteter

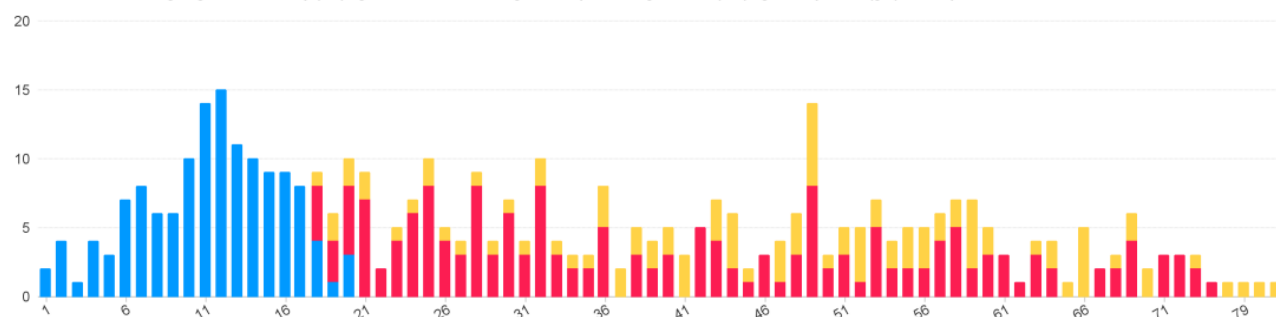
Børn og unge med handicap og voksne i botilbud

135 børn og unge med foranstaltning

178 voksne i egne botilbud

103 voksne på købte botilbud

Seneste måned: Børn og unge med handicap (blå) og voksne med social- og handicaptilbud i egne tilbud (rød) og købte pladser (gul) fordelt på alder

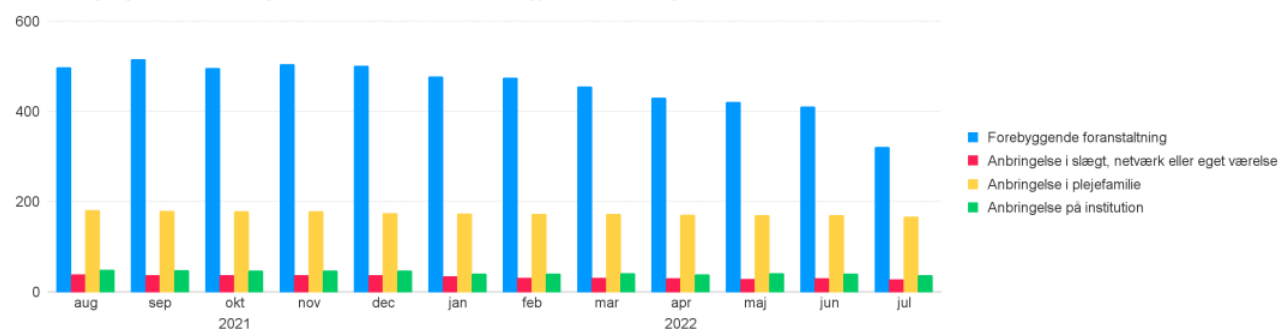
Børn og unge med foranstaltning

485 børn og unge med foranstaltning i seneste måned

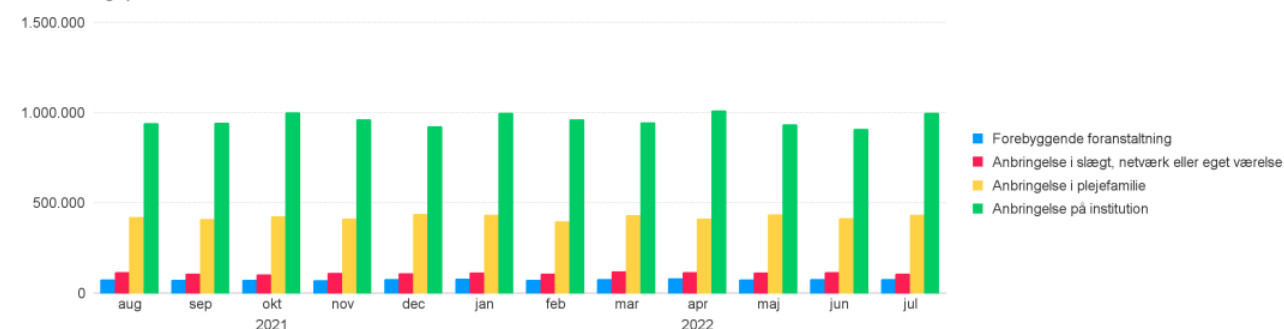
-73 færre end i forrige måned

11% af alle anbringelser er anbringelse i slægt, netværk eller eget værelse

Antal børn og unge med foranstaltning de seneste 12 måneder, fordelt efter typen af foranstaltning

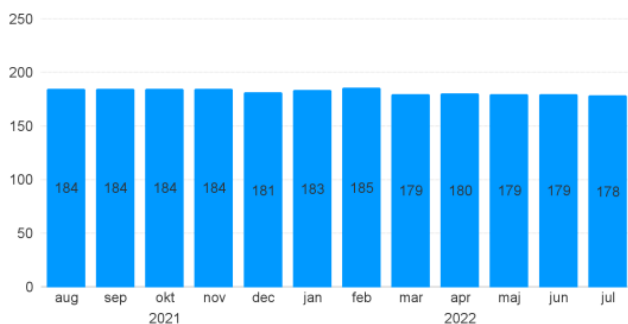
Gennemsnitlige priser de seneste 12 måneder

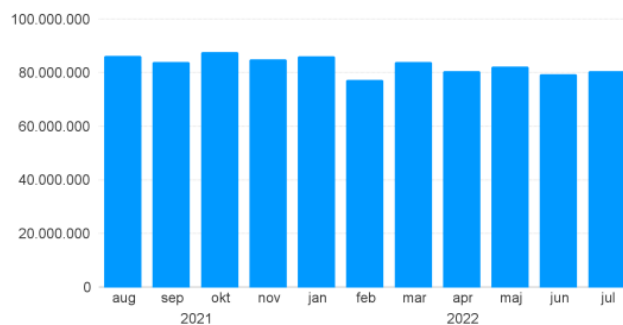
Voksne med botilbud i Haderslev Kommune

178 voksne i egne botilbud

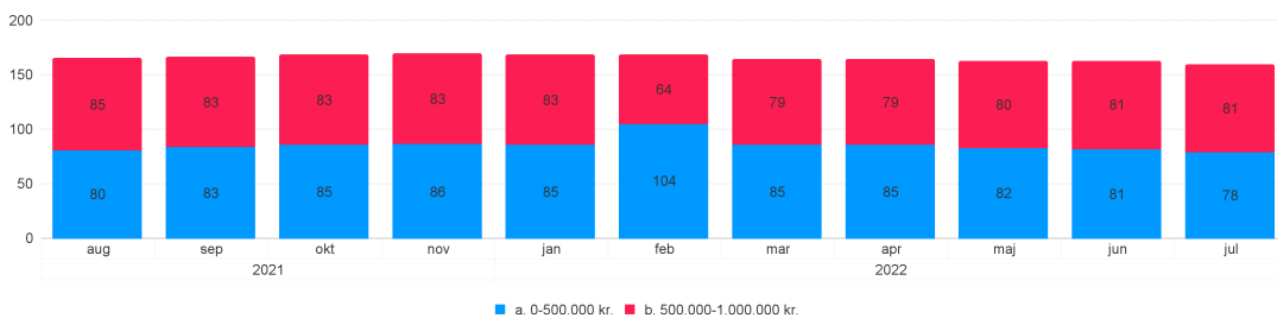
Antal voksne med botilbud i Haderslev Kommune

Udvikling i forventet pris de seneste 12 måneder

Fordeling af voksne med botilbud efter pris

*december fremgår ikke pga. fejl i data.

Anlæg

Anlægsområder for Social- og Handicapudvalget (SHU):

Anlægsprojekter (Beløb i mio. kr. i 2023 pl)	2023	2024	2025	2026
Etablering af kontor- og mødefaciliteter på Odinsgården	0,900	-	-	-
Etablering af aflastningspladser i forbindelse med eksisterende tilbud	3,700	-	-	-
Pulje til omstrukturering på Social- og Handicapudvalget	0,500	3,000	6,500	-
Social- og Handicapudvalget, I alt	5,100	3,000	6,500	-

For en udspecificering af de enkelte anlæg henvises til projektbeskrivelserne i afsnit 6.

Mål og ambitioner for 2023

Det er Social- og Handicapudvalgets ambition at investere i et trygt, sundt, selvstændigt og værdifuldt liv, der styrker børn, unge og voksnes muligheder for i videst muligt omfang at blive selvforsørgende og selvhjulpne. Det giver livskvalitet for den enkelte. Samarbejde med borgernes netværk, frivillige og andre aktører udenfor det kommunale er en vigtig del af indsatserne.

Som et led i at arbejde hen imod Vækst og Velfærdsstrategien har udvalget opstillet følgende mål:

- Flere unge har fritidsjob eller arbejder som frivillig
- Fokus på inddragelse og sociale løsninger via netværket
- Flere mennesker med handicap i job og uddannelse
- Flere vælger en social eller pædagogfaglig uddannelse
- Borgere skal tilbydes rette tilbud med den rette kvalitet og til rette pris i eller udenfor Haderslev kommune

5.2. Beskæftigelse- og Borgerserviceudvalget

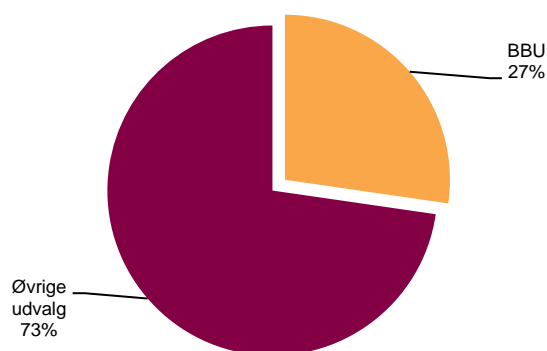
Ansvar og opgaver

Ansvarsområder for Beskæftigelse- og Borgerserviceudvalget (BBU)

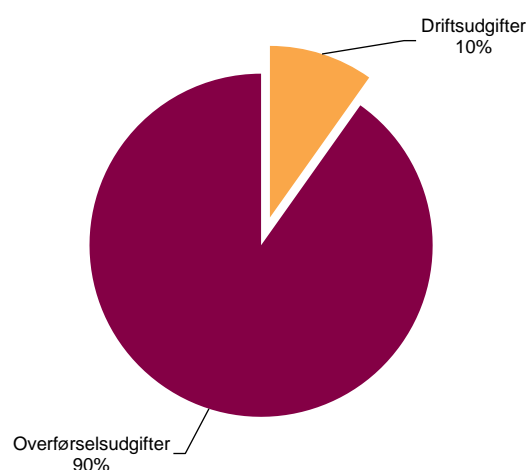
- Beskæftigelsesindsatsen
- Enkeltydelse og forsørgelsesudgifter
- Integrationsindsatsen, herunder danskuddannelse til voksne udlændinge
- Borgerserviceopgaver

Budgetandele

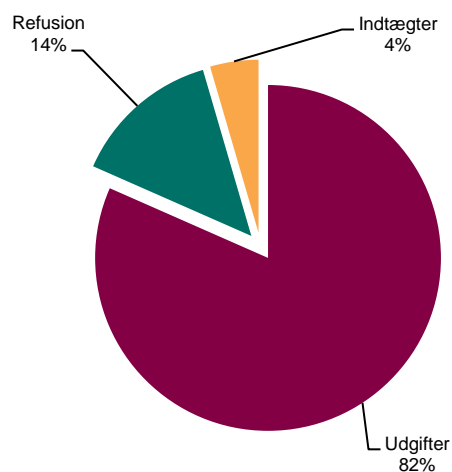
Udvalgets andel af kommunens samlede nettodriftsbudget

Fordeling af udvalgets nettodriftsbudget

Udvalgets bruttodriftsbudget opdelt på udgifter og indtægter

Udvalgets andel af kommunens samlede nettoanlægsbudget

Der er ingen anlæg på udvalgets område.

Tiltag i budgetforliget

De politisk prioriterede tiltag er som følger:

(Beløb i mio. kr. i 2023 pl)	2023	2024	2025	2026
Ekstraordinært finansieringsbidrag i 2023 – Administration	-1,386	-	-	-
Ekstraordinært finansieringsbidrag i 2024 og frem	-	-0,536	-0,536	-0,536
Ekstraordinært finansieringsbidrag – Beskæftigelse- og Borgerserviceudvalget	-0,500	-0,500	-0,500	-0,500
Lov- og Cirkulæreprogrammet	0,202	0,209	0,212	-0,332
Beskæftigelse- og Borgerserviceudvalget, I alt	-1,684	-0,827	-0,824	-1,368

Afrundingsdifferencer kan forekomme

Budgetoversigt

Ovenstående tiltag er indarbejdet i det nedenstående budget.

Netto (Beløb i mio. kr. i 2023 pl)	2023	2024	2025	2026
Servicerammen	112,178	113,034	113,059	112,515
Overførselsudgifter	977,234	977,234	977,234	977,234
Beskæftigelse- og Borgerserviceudvalget, I alt	1.089,412	1.090,268	1.090,293	1.089,749

Afrundingsdifferencer kan forekomme

Beskrivelse af området

Beskæftigelsesindsatsens formål er, at

- understøtte ledige og sygemeldte borgere i at opnå og fastholde hel eller delvis selvforsørgelse
- sikre virksomhederne den arbejdskraft, de har brug for

Beskæftigelsesindsatsen i Haderslev Kommune tager udgangspunkt i den enkelte borger. Formålet er at understøtte ledige og sygemeldte i at få en tilknytning til arbejdsmarkedet. Det kan være på fuldtid, deltid, få timer om ugen eller med forskellige typer af støtteforanstaltninger.

Borgeren mødes med respekt og forståelse af de forhold, der står i vejen for dennes tilknytning til arbejdsmarkedet. Borgeren skal opleve at blive inddraget, set og hørt. Samtidig er det vigtigt, at borgeren forstår regler og rammer for indsatsen, hvorfor der skal informeres om de krav og forventninger, der stilles.

Beskæftigelsesindsatsen i Haderslev Kommune bygger i vid udstrækning på en virksomhedsrettet tilgang med fokus på rekruttering, fastholdelse og opkvalificering. Indsatsen spiller en vigtig rolle i kommunalbestyrelsens vækst dagsorden om øget bosætning, flere uddannelses- og arbejdspladser, hvor Jobcentret har en central opgave og rolle i at medvirke til at sikre den efterspurgte arbejdskraft. Samarbejdet med virksomhederne er en vigtig forudsætning for at skabe et arbejdsmarked med plads til flere.

Formålet med at give hjælp til enkeltydelser og forsørgelse er, at

- sætte borgeren i stand til at klare sig selv
- skabe et økonomisk sikkerhedsnet for enhver, der ikke på anden måde kan skaffe det nødvendige til sig selv eller sin familie

Borgere kan søge om enkeltydelser til f.eks. tandbehandling, briller, medicin eller boligindskud. Sagsbehandlingen og udbetalingen af forsørgelsesydelse tager udgangspunkt i en fælles modtagelse og visitation af borgeren i samarbejde mellem Ydelsesteamet og Jobcentret eller andre relevante forvaltningsområder.

Integrationsindsatsen skal sikre, at nyankomne udlændinge har mulighed for at udnytte deres evner og ressourcer, så de kan blive selvforsørgende og være aktivt deltagende i og bidrage til det danske samfund på lige fod med øvrige borgere.

Indsatsen retter sig mod flygtninge, familiesammenførte udlændinge og indvandrere. Indsatsen omfatter boligplacering af flygtninge, selvforsørgelses- og hjemrejse- eller introduktionsprogram, integrationskontrakt, danskuddannelse og sidst men ikke mindst den beskæftigelsesrettede indsats.

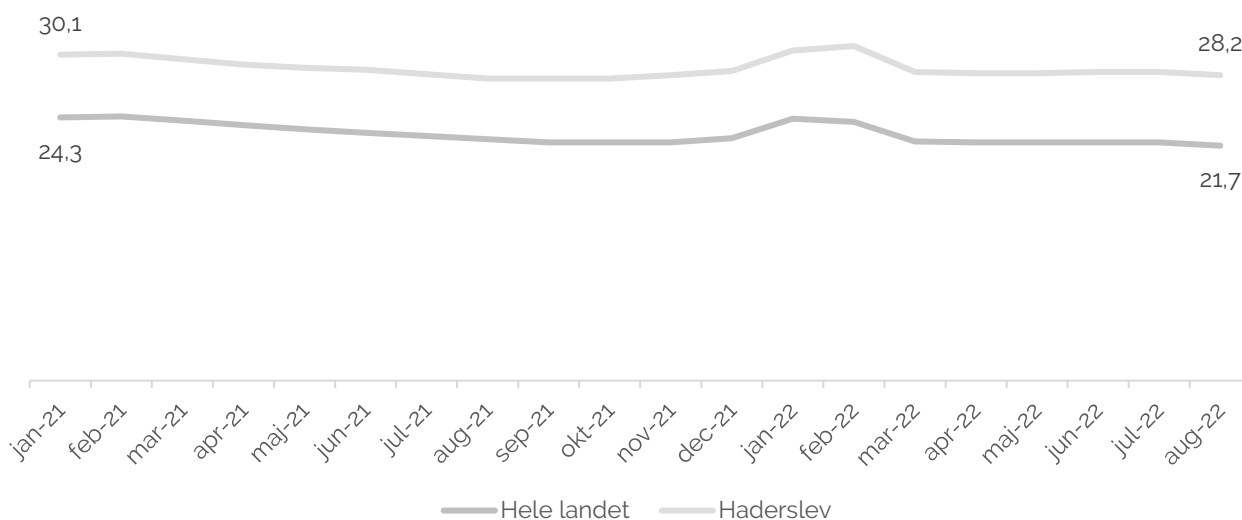
Kommunalbestyrelsen har ansvaret for at tilbyde danskundervisning til nyankomne, voksne udlændinge. Målgruppen er både flygtninge, familiesammenførte og indvandrere, herunder arbejdstagere og studerende fra både EU-lande og tredjelande. Haderslev Sprogcenter løfter denne opgave i Haderslev Kommune.

Borgerservice er central i mange borgeres møde med kommunen og spiller en stor rolle i at tage godt imod borgeren, både i det personlige møde, hvor borgerguiderne tager imod og i telefonomstillingen, som stiller opkaldet videre til den relevante forvaltning. Borgerservice varetager opgaven med at rådgive og vejlede borgere telefonisk eller personligt, f.eks. i forhold til at anvende de mange digitale løsninger herunder MitID, der er udviklet gennem de senere år.

Derudover varetages sagsbehandlingen omkring f.eks. personlige tillæg og helbredstillæg til pensionister, pas, kørekort, folkeregister, beboerindskudslån, vielser, sygesikring og begravelseshjælp.

I grafen ses udviklingen i procentdelen af offentlig forsørgede af arbejdsstyrken i Haderslev Kommune sammenlignet med hele landet.

Procentdel forsørgede af arbejdsstyrken

Lovgivning

Udvalget varetager den umiddelbare forvaltning af kommunens opgaver efter lov om en aktiv beskæftigelsesindsats, lov om aktiv socialpolitik, dog ikke kapitel 10 og 10 a, lov om dagpenge ved sygdom eller fødsel, forskellige integrationsfremmende projekter, de beskæftigelsesrettede opgaver efter integrationsloven og ydelser knyttet hertil, dog ikke §§ 35-39, lov om individuel boligstøtte og særlige kontante ydelser efter lov om social service.

Mål og ambitioner for 2023

Beskæftigelse- og Borgerserviceudvalget arbejder ud fra visionen "Flest mulig i selvforsørgelse".

I beskæftigelsesplan 2022-23 er der formuleret 6 politiske fokusområder, som skal bidrage til at realisere denne målsætning og ambitionerne om +250 flere i uddannelse, +500 indbyggere og +1.000 arbejdspladser i 2030:

- Virksomhedssamarbejde
- Unge og uddannelse
- Opkvalificering og uddannelse
- Fastholdelse af sygemeldte på arbejdsmarkedet
- Integration og beskæftigelse
- Tværgående samarbejde

5.3. Børne- og Familieudvalget

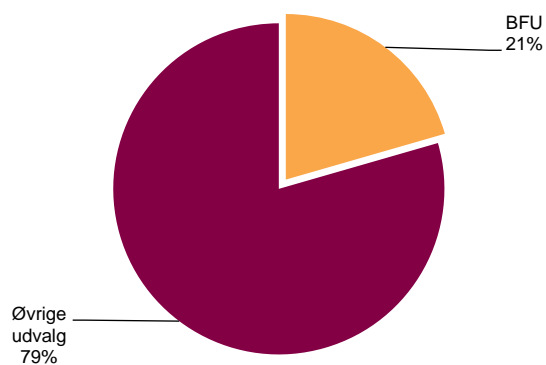
Ansvar og opgaver

Ansvarsområder for Børne- og Familieudvalget (BFU)

- Kommunal sundhedspleje 0-17 år
- Dagtilbud 0-6 år og særlige dagtilbud
- Puljeordninger til privat pasning
- Folkeskoler 0. – 10. årgang og skolefritidsordninger
- Ungdomsskole, ungdomsklubber og GOTI
- Det rådgivende team
- Hotspot

Budgetandele

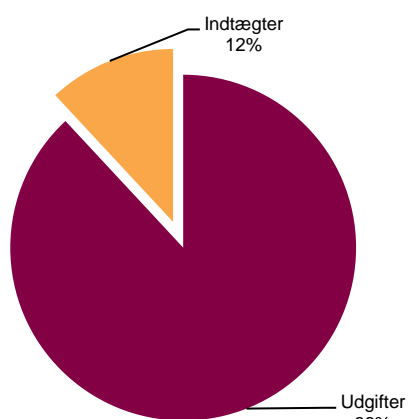
Udvalgets andel af kommunens samlede nettodriftsbudget

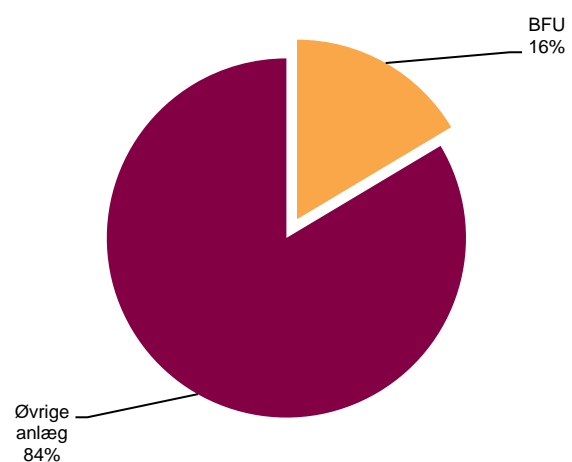
Fordeling af udvalgets nettodriftsudgifter

Der er udelukkende driftsudgifter på området.

Udvalgets bruttodriftsbudget opdelt på udgifter og indtægter

Udvalgets andel af kommunens samlede nettoanlægsbudget

Tiltag i budgetforliget

De politisk prioriterede tiltag er som følger:

(Beløb i mio. kr. i 2023 pl)	2023	2024	2025	2026
Demografi – Dagtilbudsområdet	3,297	3,297	3,297	3,297
Demografi – Skoleområdet	-2,544	-2,544	-2,544	-2,544
Kompensation for struktur på skole- og dagtilbudsområdet	1,606	1,606	1,606	1,606
Ekstraordinært finansieringsbidrag i 2023 – Administration	-0,151	-	-	-
Ekstraordinært finansieringsbidrag i 2024 og frem	-	-3,865	-3,865	-3,865
Pulje til finansiering af investeringsstrategien – Børne- og Familieudvalget	2,000	2,000	2,000	2,000
Lov- og Cirkulæreprogrammet	0,370	15,524	15,571	15,510
Børne- og Familieudvalget – til prioritering	1,000	-	-	-
Børne- og Familieudvalget, I alt	5,578	16,018	16,065	16,004

Afrundingsdifferencer kan forekomme

Budgetoversigt

Ovenstående tiltag er indarbejdet i det nedenstående budget.

Netto (Beløb i mio. kr. i 2023 pl)	2023	2024	2025	2026
Folkeskoler	317,512	311,192	310,567	310,567
Fællesudgifter skolevæsen	220,525	217,577	213,473	213,415
Ungdomsskolen	7,316	7,316	7,316	7,316
Sundhedsplejen	10,497	10,497	10,497	10,496
Fællesudgifter dagtilbud	32,151	31,925	31,725	31,725
Dagpleje	49,511	49,512	49,513	49,513
Daginstitutioner	137,775	154,556	154,558	154,558
Tilskud til puljeordninger	18,077	16,730	16,730	16,730
Det rådgivende team	25,552	25,922	25,922	25,921
Hotspot	1,000	1,000	1,000	1,000
Administration	10,467	10,467	10,467	10,467
Børne- og Familieudvalget, I alt	830,384	836,694	831,767	831,708

Afrundingsdifferencer kan forekomme

Beskrivelse af området

Børne- og Familieudvalget varetager opgaver i forhold til børn og unge og deres familier, primært serviceydelser og indsatser rettet mod de 0 – 18-årige.

Sundhed og forebyggelse

- Sundhedsplejen, som tilbyder individuel vejledning, undervisning, undersøgelser og forebyggende indsatser til gravide og børn og unge op til 18 år.

Sundhedsplejen tilbyder bl.a. vejledning og individuel støtte til gravide, spæd- og småbørnsforældre, funktionsundersøgelser af børn i den undervisningspligtige alder, generel forebyggelse og sundhedsfremme. Indgår i tværsektorielt samarbejde med almen praksis, jordemodercenter og fødegang, socialforvaltning m.fl. Udbyder kursus til førstegangsførelse.

Dagtilbud

- Pasning af ca. 500 børn i dagplejen
- Børnehaver, 0-6 års institutioner og specialgrupper i alt ca. 1860 børn
- Tilskud til private puljeordninger, privatinstitutioner, private børnepassere og pasning af egne børn i alt ca. 400 børn.

Daginstitutionerne er enten kommunale eller selvejende. Der er 5 selvejende daginstitutioner samt 10 kommunale daginstitutioner fordelt på 29 matrikler/afdelinger. Der er etableret tre ressourceinstitutioner – en i hvert distrikt – hver med en specialgruppe for børn med særlige behov i direkte tilknytning til ressourceinstitutionens øvrige børnegrupper.

Folkeskoler og skolefritidsordninger

- 11 almene folkeskoler, hvoraf fire har Ungeunivers. Skolerne er beliggende på 16 matrikler. Der er ca. 4.300 elever fra 0-9. klasse, hvoraf ca. 220 går i specialklasse og ca. 70 er enkeltintegrerede.
- Skolefritidsordninger på skoler med indskolingsklasser
- Specialskole for 0.-10. klassetrin med ca. 210 elever
- 10. klasse skole med ca. 160 elever

De almene folkeskoler er opdelt i børne- og junioruniverser for 0.-6. klassetrin og ungeuniverser for 7.-9. klassetrin. Fem skoler har specialklasser, og ni har enkeltintegrerede elever. Kommunen indbetaler tilskud til staten for elever på de fem friskoler og private grundskoler i kommunen.

Ungdomsskole og klubber m.v.

- Haderslev Ungdomsskole, der anvendes af unge primært i alderen 14-18 år. Ungdomsskolen står for fritidsundervisning, heltidsundervisning, ungdomsklubber og en klub for unge med særlige behov, Naturskole samt varetager "den lille håndværker" som er undervisningsforløb for alle kommunens 5. og 6.klasser.

Ungdomsskolen skal give unge mulighed for at uddybe deres kundskaber, dygtiggøre dem til samfundslivet og bidrage til en indholdsrig tilværelse. Mange af de 13 ungdomsklubber er placeret i små lokalsamfund. Naturskolen er et tilbud til skoleelever i 0.-10. klasse.

Pædagogisk Psykologisk Rådgivning, vejledning og øvrig konsulentbistand

- Pædagogisk Center er en servicefunktion for primært skoler og dagtilbud med tilbud om matematik-, læse-, skole- og IT-konsulenter, informations- og udlånssamling og kurser. Legeteket udlåner pædagogiske materialer til børn, der har brug for ekstra stimulering.
- Det rådgivende team består af et tværfagligt team i hvert distrikt og et specialrådgivningsteam. Teamet yder rådgivning og vejledning, sparring, konsulentstøtte til dagtilbud og skoler, og rådgivning og forebyggende indsatser til børn, unge og forældre. Psykologer varetager de pædagogisk-psykologiske opgaver, og teamet består herudover af sundhedsplejersker, pædagogiske konsulenter, fysioterapeuter, familiekonsulenter og socialrådgivere.
- Praksisvejlederne er placeret decentralt i de 3 kommunale ressourceinstitutioner og yder støtte til børn med særlige behov i distriktets dagtilbud. Tale-høre-sprog team yder støtte til alle børn med tale-, høre- og sprogsvækkigheder.

Hotspot

- Hotspotchefen fungerer som vidensbank og konsulent, der opkvalificerer den strategiske og proaktive kriminalpræventive indsats, eksempelvis ved at udarbejde aktuelle politikker, strategier og handleplaner. Igennem en koordineret viden omkring kommunens tværfaglige indsatsområder og netværk, sikrer hotspotchefen, at unge med bekymrende adfærd får den nødvendige støtte, på det korrekte niveau.

Administration

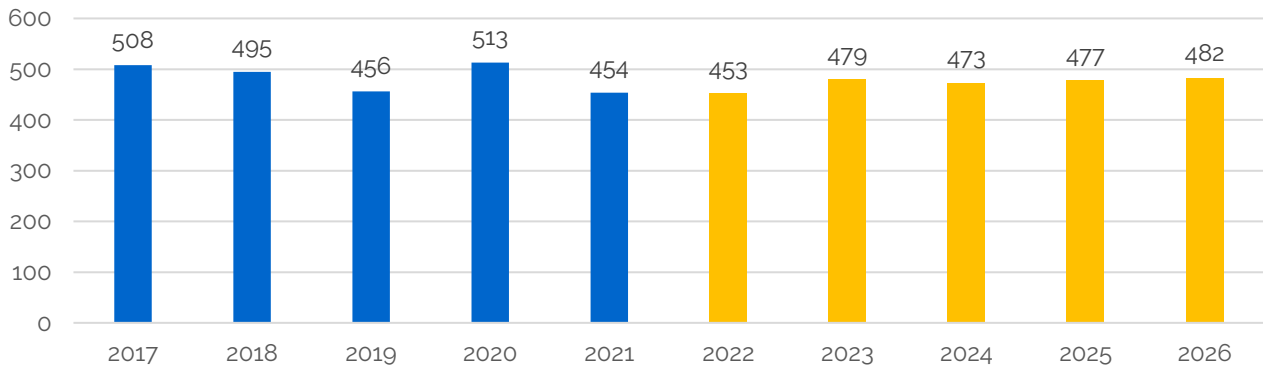
- Administrative opgaver og pædagogiske konsulentfunktioner i forhold til hele serviceområdet er placeret i Pædagogik og Læring.

Udvalgte udvalgsaktiviteter

Børne- og Familieudvalget skal løbende tilpasse sine aktiviteter efter antal af fødsler og børn i forskellige aldersgrupper. Flest mulige børn søges inkluderet i de almene tilbud, så de kan indgå i forpligtende fællesskaber i lokalområdet sammen med deres jævnaldrende. Læring er et gennemgående tema i alle sammenhænge, da det er en forudsætning for, at børnene kan få en aktiv og selvstændig voksertilværelse.

Efter nedadgående fødselstal i flere år, forventes en stigning i 2023 og derefter et nogenlunde stabilt antal fødsler frem mod 2026.

Antal fødte i Haderslev Kommune

Kilde: Danmarks Statistik

Segregering til og med november 2022

442

gennemsnitligt antal segregerede elever i indeværende skoleår

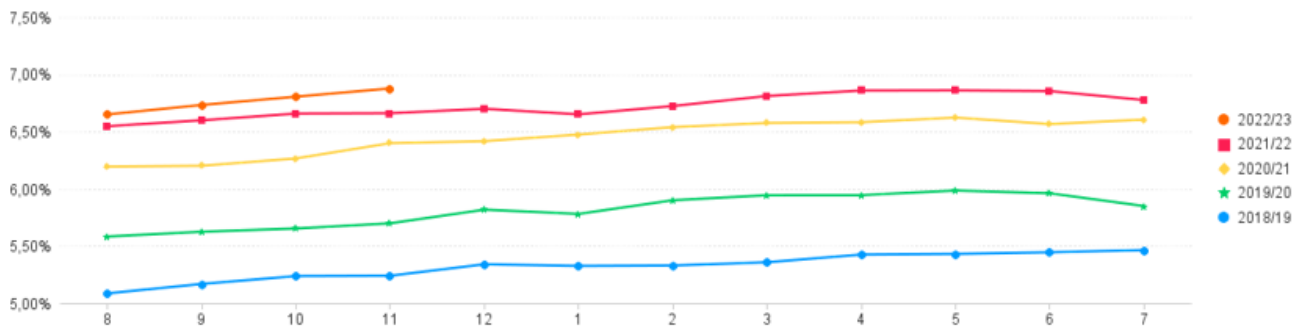
+4

segregerede i forhold til samme måned sidste år

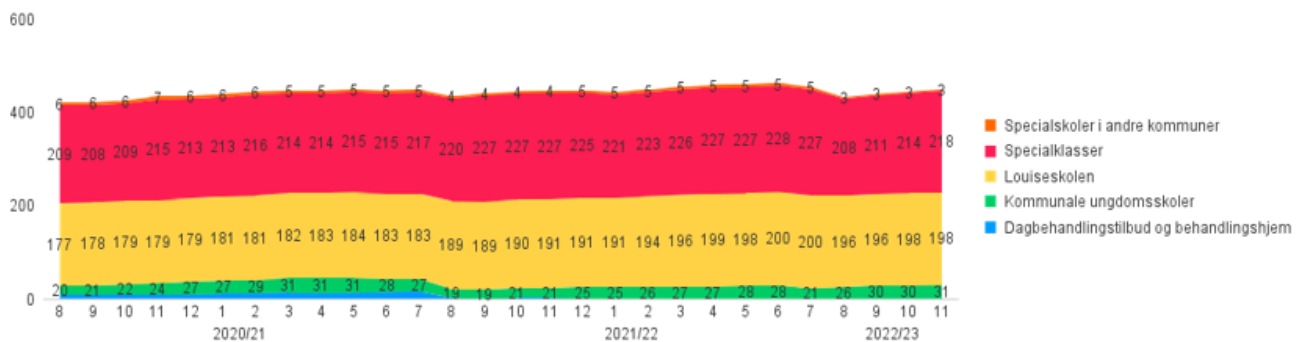
6,77%

gennemsnitlig segregeringsgrad i indeværende skoleår

Segregeringsgrad for Haderslev Kommunes elever

Haderslev Kommunes segregerede elever efter skoletype

Børn med særlige behov

Udvalget fortsætter arbejdet med at udvikle og forbedre læringsmiljøerne med henblik på at ekskludere færre elever med særlige behov i den almene folkeskole.

Flere drenge end piger modtager specialundervisning, og pigerne starter med specialundervisning senere i skoleforløbet end drengene.

Styringsredskaber og lovgivning

Udvalget forvalter kommunens opgaver efter sundhedsloven kapitel 36 forebyggende sundhedsydelse til børn og unge, dagtilbudsloven, folkeskoleloven, ungdomsskoleloven.

Haderslevreformen er styrende for hele udvalgets område. De tværgående principper er større fleksibilitet, stærke netværk, faglig specialisering og tværfaglighed. Der er med udgangspunkt i Haderslevreformen

udarbejdet strategi på folkeskoleområdet "Læring i Universer". "Inklusionsstrategi", strategi for "Læring i dagtilbud" og "Strategi for arbejdet med børn og unge i socialt udsatte positioner".

Anlæg

Anlægsområder for Børne- og Familieudvalget (BFU):

Anlægsprojekter (Beløb i mio. kr. i 2023 pl)	2023	2024	2025	2026
Ny daginstitution på Thrigesvej	16,645	15,000	-	-
Børnecenter Over Jerstal	10,000	3,900	-	-
Børne- og Familieudvalget, I alt	26,645	18,900	-	-

For en udspecificering af de enkelte anlæg henvises til projektbeskrivelserne i afsnit 6.

Mål og ambitioner for 2023

Haderslev Kommunes børn er afgørende for kommunens vækst og velfærd. Derfor er Børn og Unge-målsætningen afgørende for budgetpartierne. Kommunens folkeskole og dagtilbud skal være det naturlige førstevalg for Haderslevs børn og unge.

Det er vores klare mål at øge tilslutningen til folkeskolen, mindske segregeringen og højne det faglige niveau i Haderslev Kommunes skoler. Almenområdet skal styrkes, så alle børn oplever at være en del af stærke børnefællesskaber i dagtilbud og skoler. Der skal tillige være fokus på at styrke børn og unges fritidsinteresser. Strategierne for udviklingen inden for folkeskoler, dagtilbud og sociale indsatser udgør sammen med udviklingsplaner for udvalgets mindre områder en sammenhængende børn- og ungepolitik.

Udvalget vil fortsat arbejde med økonomisk-, faglig- og social bæredygtighed samt styrkelse af almenområdet. Derudover fortsætter arbejdet med de strategiske beslutninger for kvalitetsudvikling, inkluderende læringsmiljøer samt evaluering af effekt og kvalitet. Eksempelvis via distriktsråd og praksisvejledere.

Ligeledes arbejder vi med sammenhængende overgange for barnet. Arbejdet tager afsæt i udviklingen af forældresamarbejde, relationel kapacitet, stærke fællesskaber og sammenhængende læringsspor.

5.4. Kultur- og Fritidsudvalget

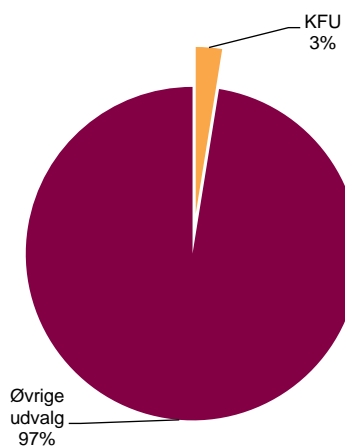
Ansvar og opgaver

Ansvarsområder for Kultur- og Fritidsudvalget (KFU)

- Talent
- Idræt
- Kultur
- Fritid
- Administration
- Institutioner

Budgetandel

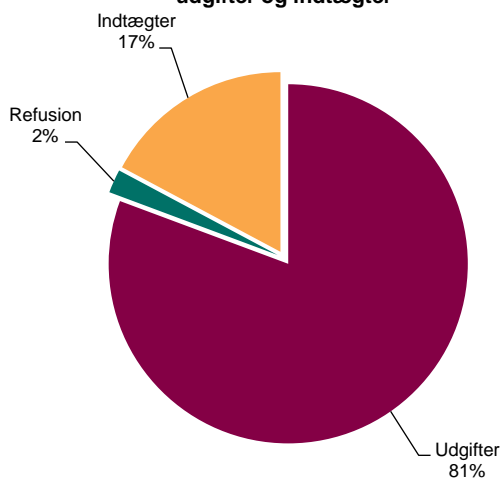
Udvalgets andel af kommunens samlede nettodriftsbudget

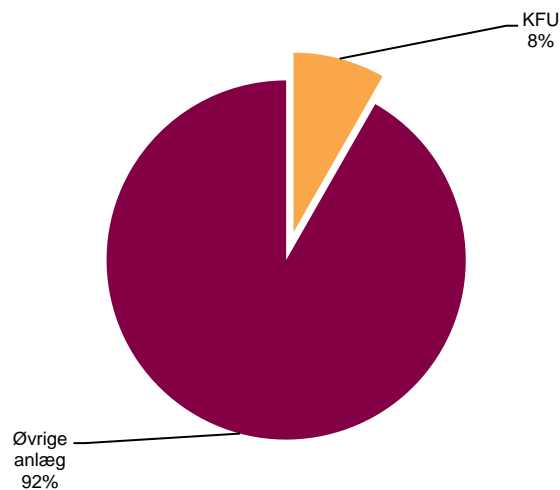
Fordeling af udvalgets nettodriftsudgifter

Der er udelukkende driftsudgifter på området.

Udvalgets bruttodriftsbudget opdelt på udgifter og indtægter

Udvalgets andel af kommunens samlede nettoanlægsbudget

Tiltag i budgetforliget

De politisk prioriterede tiltag er som følger:

(Beløb i mio. kr. i 2023 pl)	2023	2024	2025	2026
Ekstraordinært finansieringsbidrag i 2023 - Administration	-0,087	-	-	-
Ekstraordinært finansieringsbidrag i 2024 og frem	-	-0,482	-0,482	-0,482
Ekstraordinært finansieringsbidrag – Kultur- og Fritidsudvalget	-0,500	-0,500	-0,500	-0,500
Tilpasning til Braine	0,025	0,025	0,025	0,025
Kultur- og Fritidsudvalget, I alt	-0,562	-0,957	-0,957	-0,957

Afrundingsdifferencer kan forekomme

Budgetoversigt

Ovenstående tiltag er indarbejdet i det nedenstående budget.

Netto (Beløb i mio. kr. i 2023 pl)	2023	2024	2025	2026
Talent	2,496	2,496	2,496	2,496
Idræt	24,460	24,460	24,481	24,481
Kultur	19,637	18,693	18,693	18,693
Fritid	0,947	0,947	0,947	0,947
Administration	5,001	5,001	5,001	5,001
Institutioner	50,077	49,871	49,871	49,871
Kultur- og Fritidsudvalget, I alt	102,618	101,468	101,489	101,489

Afrundingsdifferencer kan forekomme

Beskrivelse af området

Udvalget for Kultur og Fritid er ansvarlig for Haderslev Kommunes kultur- og fritidsaktiviteter og samarbejdet med staten, regionen, andre kommuner herunder kulturaftalen i Trekantområdet Danmark, kulturaftale Sønderjylland/Schleswig samt kultursamarbejdet mellem de 4 sønderjyske kommuner. Derudover er der kommunens institutioner, de mange frivillige foreninger, organisationer og aktive enkeltpersoner.

Udgifterne på området fordeles til:

- Decentrale kommunale enheder: Kulturhuset Bispen, Haderslev Musikskole, Historie Haderslev, Vojens Hallerne, TalentCenter Haderslev og Haderslev Idrætscenter.
- Kommunale idrætsfaciliteter som klubhuse, haller og udeanlæg.
- Selvejende idrætsinstitutioner som f.eks. StreetDome, Gram Fritidscenter, selvejende og selvstyre haller.
- Tilskud til folkeoplysende aktiviteter: Lokaletilskud, aktivitetstilskud, kursustilskud, aftenskoletilskud og udvalgets egen udviklingspulje til initiativer og prioriteringer.
- Tilskud på kulturområdet til blandet andet Teatret Møllen, Forsøgsscenen, Kulturhuset Harmonien, Vojens Kultur- og Musikhus, Kultursamvirket, Idrætssamvirket, Fritidssamvirket, Samvirket for Arkiv- og Museumsområdet, Trekantområdets Festuge, Dansk- Tysk Kulturaftale, Tørning Mølle, det Sønderjyske Kulturkoordinationsudvalg med flere.
- Anlægs- og facilitetspuljer samt diverse ansøgningspuljer til konkrete aktiviteter.
- Eliteidrætten i forhold til Team Danmark samarbejdet.

Der er op mod 50 kommunale faciliteter, som driftes inden for området, og godt 80 selvejende eller forenings-ejede faciliteter, som modtager driftstilskud.

Herudover varetages opgaver og projekter, så som udvikling og drift af faciliteter og tilknyttede arealer, grejbank, udvikling af kultur- og fritidsaktiviteter, som fx arbejdet med behovs- og potentialeanalyse vedrørende svømme-faciliteter, udviklingsplan for Haderslev Idrætscenter, revision af kommunens kultur- og fritidspolitik og meget mere.

I Kultur og Fritid samt de decentrale institutioner, udbetales der løn til ca. 200 medarbejdere, omfattende fast-ansatte, vikarer/timelønnede samt fleksjobber. Lønbudgettet udgør ca. 55% af det samlede budget.

Udvalgte udvalgsaktiviteter

Opgavevaretagelsen på kultur- og fritidsområdet foregår inden for rammerne af de politiske visioner, kultur- og fritidspolitikken "Talentmiljøer for alle" og lovgivningen. I styrelsesvedtægten er følgende opgaver angivet: Kultur- og fritidsområdet, herunder breddeidrætten, eliteidrætten og talentcenter, folkeoplysningsområdet, herunder samvirkerne, udarbejdelse af en eventstrategi, kommunale kultur- og fritidsinstitutioner, herunder bibliotek, musikskole, arkiv og idrætsfaciliteter, samt samarbejde med eksterne kultur- og fritidsinstitutioner, idet samarbejde med kultur- og fritidscentre i landdistrikter dog hører under Land- og Byudviklingsudvalget.

Området løftes i samarbejde med en række aktører inden for kultur- og fritidslivet, og serviceområdet har bl.a. opgaver i relation til følgende udvalg og sammenslutninger:

- Fællesrådet for Kultur- og fritidsområdet
- Idrætssamvirket
- Kultursamvirket
- Fritidssamvirket
- Samvirket for Arkiv- og Museumsområdet
- Haderslev Talentråd – Sport
- Diverse bestyrelser og selvejende institutioner

Det samlede antal godkendte foreninger i Haderslev Kommune indenfor kultur-, fritids- og idrætsområdet er på i alt ca. 300 godkendte foreninger.

Det samlede antal medlemmer af foreningslivet på tværs af kultur, fritid og idræt i Haderslev Kommune er på i alt ca. 37.000 medlemmer.

Det vurderes at være ca. 3.500 frivillige i Haderslev Kommune på kultur-, fritids- og idrætsområdet, som omregnet vurderes til ca. 300 fuldtids-jobs.

Styringsredskaber og lovgivning

Folkeoplysningsloven, Biblioteksloven og Musikskoleloven bestemmer de lovbundne opgaver på kultur- og fritidsområdet. Herudover er Eliteidrætsloven, Arkivloven, Teaterloven, Museumsloven og Lov om kulturaftaler relevante lovgivninger for det arbejde, der sker på området. Endelig rummer kommunalfuldmagtsreglerne hjemmel til arbejdet inden for kultur og fritid.

Anlæg

Anlægsområder for Kultur- og Fritidsudvalget (KFU)

Anlægsprojekter (Beløb i mio. kr. i 2023 pl)	2023	2024	2025	2026
Formidlings- og magasinbygning på Kløvervej 87B	6,000	5,500	-	-
Helhedsplan for boldbaner ved Haderslev Idrætscenter	4,600	-	-	-
Anlægs- og facilitetspulje	2,000	2,000	2,000	2,000
Trænings- og Udviklingscenter	0,350	-	-	-
Vojens Idrætshaller – Udskiftning af tag	-	-	0,800	-
Vojens Vojens Svømmehal – Udskiftning af hoved-eltavlen	0,450	-	-	-
Svømmefaciliteter Vojens	-	0,500	8,000	7,000
Renovering af eksisterende svømmefaciliteter i Haderslev by	-	-	3,000	-
Svømmefaciliteter Haderslev by	-	-	0,500	9,500
Kultur- og Fritidsudvalget, I alt	13,400	8,000	14,300	18,500

For en udspecificering af de enkelte anlægsforslag henvises til projektbeskrivelserne i afsnit 6.

Mål og ambitioner for 2023

Kultur- og Fritidsudvalget ønsker at sætte en retning, der binder kommunen sammen. Kultur- og fritidslivet er en meget vigtig aktør i kommunens vækst- og velfærdsudvikling. Der skal sættes en retning, der favner mangfoldigheden og alligevel sætter en fælles ramme for de tre vækstmål om 250 flere i uddannelse, 500 flere indbyggere samt 1000 flere arbejdspladser – alle mål i 2030.

Kultur- og Fritidsudvalget ønsker at arbejde strategisk med både indhold og rammer. I forhold til rammerne er udvalget i gang med at revidere kultur- og fritidspolitikken. Herudover – og som en del af den nye styrelsesvedtægt, skal udvalget udarbejde en eventstrategi i indeværende kommunalbestyrelsesperiode.

På indholdssiden er det Kultur- og Fritidsudvalgets ambition blandt andet at arbejde med faciliteter og bygninger. Målet er at disse fungerer optimalt, danner rammen for både eksisterende og nye fællesskaber, samt skaber sammenhænge og synergier, både mellem det organiserede og selvorganiserede kultur- og fritidsliv og det lokalområde de er en del af.

Kultur- og Fritidsudvalget er optaget af at de strategiske mål og ambitioner udmøntes gennem et tæt samarbejde med foreningslivet og frivilligheden. Særligt samarbejdet med de 4 samvirker indenfor udvalgets område (Fritidssamvirket, Kultursamvirket, Idrætssamvirket, Samvirket for Arkiv- og museumsområdet), er vigtigt, da disse repræsenterer de mange forskellige foreninger indenfor kultur- og fritidsområdet i Haderslev Kommune. Men også dialogen med - og nærheden til, kultur- og fritidsinstitutionerne vægtes højt af udvalget. Det er bl.a. gennem forenings- og institutionslivet at udvalgets mål og ambitioner udmøntes.

5.5. Teknik- og Klimaudvalget

Ansvar og opgaver

Ansvarsområder for Teknik- og Klimaudvalget (TKU)

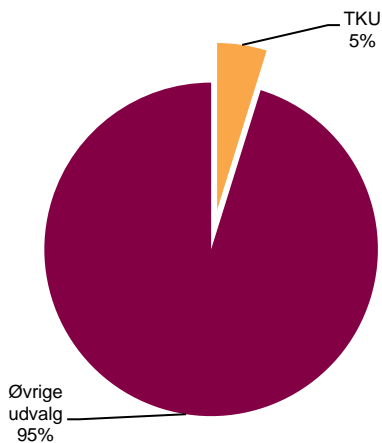
Teknik- og Klimaudvalget beskæftiger sig overordnet set med infrastrukturanlæg, kollektiv trafik, regulering af arealanvendelse, natur- og miljøbeskyttelse,

På myndighedsområdet drejer det sig om opgaver under blandt andet Planloven, Byggeloven, Miljøbeskyttelsesloven, Naturbeskyttelsesloven og vejlovgivningen.

Dertil kommer en række driftsopgaver af primært vejområdet og drift af de kommunale havne og færger samt drift af vandløbsområdet.

Budgetandele

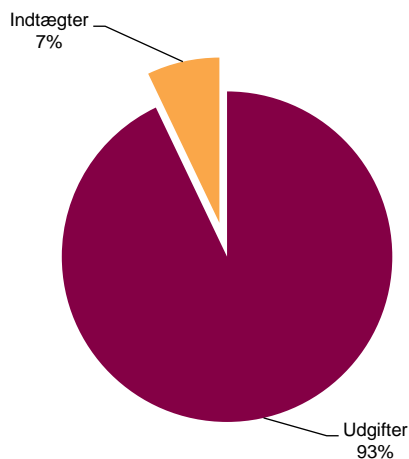
Udvalgets andel af kommunens samlede nettodriftsbudget

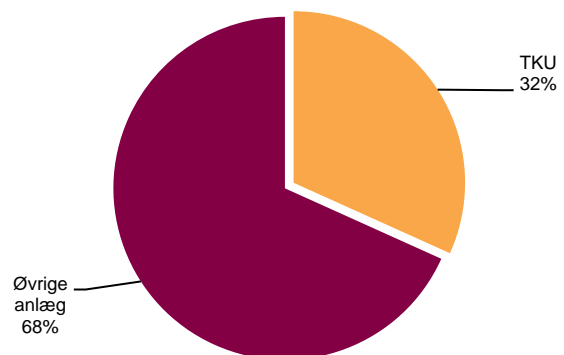
Fordeling af udvalgets nettodriftsudgifter

Der er udelukkende driftsudgifter på området.

Udvalgets bruttodriftsbudget opdelt på udgifter og indtægter

Udvalgets andel af kommunens samlede nettoanlægsbudget

Tiltag i budgetforliget

De politisk prioriterede tiltag er som følger:

(Beløb i mio. kr. i 2023 pl)	2023	2024	2025	2026
Ekstraordinært finansieringsbidrag i 2023 - Administration	-0,873	-	-	-
Planlægningsressourcer med fokus på klimaindsatsen	0,600	0,600	-	-
Funktionskontrakter – Flyttes til drift	20,700	20,700	20,700	20,700
Ekstraordinært finansieringsbidrag i 2024 og frem	-	-0,794	-0,794	-0,794
Øgede udgifter til belysning på private fællesveje	0,250	0,250	0,250	0,250
Ekstraordinært finansieringsbidrag – Teknik- og Klimaudvalget	-0,500	-0,500	-0,500	-0,500
Lov- og Cirkulæreprogrammet	-	0,144	0,144	0,144
Teknik- og Klimaudvalget, I alt	20,177	20,400	19,800	19,800

Afrundingsdifferencer kan forekomme

Budgetoversigt

Ovenstående tiltag er indarbejdet i det nedenstående budget.

Netto (Beløb i mio. kr. i 2023 pl)	2023	2024	2025	2026
Jorde og faste ejendomme	2,884	2,467	1,945	1,945
Fritidsområder	13,092	13,092	13,092	13,092
Naturbeskyttelse og Vores kyst	2,197	0,046	0,046	0,046
Vandløbsvedligeholdelse	5,454	4,922	4,922	4,922
Miljøbeskyttelse	0,603	0,602	0,542	0,542
Rottebekæmpelse	-0,559	-0,559	-0,559	-0,559
Trafikplanlægning og trafiksikkerhed	1,484	1,484	1,484	1,484
Vejvedligeholdelse m.v.	66,351	66,351	66,351	66,351
Busdrift og læskure	26,058	26,696	26,696	26,696
Færge og havne	6,117	6,117	6,117	6,117
Fællesudgifter og administration	53,807	53,692	52,797	52,797
Vejafvandingsbidrag og vintervedligeholdelse	14,131	14,131	14,131	14,131
Teknik- og Klimaudvalget, I alt	191,619	189,041	187,565	187,564

Afrundingsdifferencer kan forekomme

Forklaringer til udvalgets faldende driftsramme i årene 2023-2025:

- Under jorde og faste ejendomme er afsat to negative puljer: 1) en energi-sparepulje, som udmøntes under alle udvalg, når der er foretaget energi-investeringer under bygningsvedligeholdelsespuljen med afledte driftsbesparelser til følge 2) en kloge m2 pulje, som skal udmøntes under alle udvalg, når der opnås driftsbesparelser ved at udnytte kommunens bygningsmasse bedre, f.eks. gennem færre lejeudgifter eller ved salg af tidligere kommunale bygninger.
- Fra 2024 er der ikke længere afsat midler til Vores Kyst.
- Øvrige forskelle mellem år skyldes udmøntede omstillingsbidrag i forbindelse med budgetlægning 2022 og 2023.

Beskrivelse af området

Arbejdet under Teknik- og Klimaudvalget er organiseret under Teknik og Klima i 3 hovedområder:

- Plan, Byg og Sekretariat
- Klima og Miljø
- Drift og Anlæg

Plan, Byg og Sekretariat har opgaveporteføljen med lokal- og kommuneplanlægning, byggesagsbehandling, BBR, ejendomsskatteopkrævning, kort og geodata. Desuden servicerer området øvrige udvalg, idet området har opgaveporteføljen køb og salg af jord m.v. under Økonomiudvalget samt servicering af landdistrikter og områdefornyelse under Land- og Byudviklingsudvalget.

Klima og Miljø varetager sektorplanlægningen for udviklingen af affalds-, spildevands- og vandforsyningsområdet, vedligeholdelse af vandløb, pleje af naturområder, vandløbsrestaurerings- og naturgenopretningsprojekter, myndighedsopgaver vedrørende virksomheder, husdyrbrug, natur, vandløb og kystbeskyttelse samt rottebekæmpelse.

Drift og Anlæg omfatter opgaveporteføljen færge- og havnedrift, vedligeholdelse og renovering af kommunens bygninger, trafikplanlægning, trafikikkerhed, kollektiv trafik, herunder Vojens Lufthavn og busdrift samt alle trafikrelaterede myndighedsopgaver. På anlægssiden er området ansvarlig for alle byggemodnings- vej og cykelstiprojekter under Teknik- og Klimaudvalget. Endvidere er Drift og Anlæg med i kommunens større byggeprojekter under øvrige udvalg, f.eks. når der bygges nye børnehaver eller plejehjem.

Driftsafdelingen varetager overordnet set drift og vedligeholdelse af kommunens veje og grønne områder. Ligeledes håndterer Driftsafdelingen en række kommunale idrætsanlæg og enkelte drifts- og vedligeholdelsesopgaver af udenomsarealer ved skoler og institutioner m.v.

Styringsredskaber og lovgivning

Teknik- og Klimaudvalget varetager den umiddelbare forvaltning af kommunens opgaver efter bl.a. vejloven, naturbeskyttelsesloven, miljøbeskyttelsesloven, planloven og bygge-loven.

Som et led i arbejdet med konkret at skabe værdi for borgere og erhvervsliv arbejdes der løbende på at skabe en styringsmetode, der bl.a. måler på sagsbehandlingstider samt oplevelsen af afdelingernes tilgang til dialog, løsningsfokus m.v.

Anlæg

Anlægsområder for Teknik- og Klimaudvalget (TKU)

Anlægsprojekter (Beløb i mio. kr. i 2023 pl)	2023	2024	2025	2026
Østergade/Honnørkajen, klargøring af grund m.v.	1,000	1,200	-	-
Jomfrusti-projektet	30,000	30,381	32,000	36,750
Investering LED-Gadelys private fællesveje	1,000	1,000	1,100	-
Oversvømmelsessikring af Fole	0,500	1,000	-	-
Naturprojekter og øget biodiversitet	1,000	0,500	0,500	-
Landbrugets BNBO-indsats for drikkevandet	0,300	-	-	-
Stenrev og havmiljøprojekter i Lillebælt og Haderslev fjord	2,000	2,000	2,000	2,000
DK2020 projekter i ny klimaplan	3,022	3,000	3,000	3,000
Forbedret infrastruktur Arnum	1,100	-	-	-
Cykelsti Nustrup – Uldal	6,500	-	-	-
Flytning af driftsafdelingen	-	11,800	-	-
Broer og bygværker	2,700	2,700	2,700	2,700
Krydsningshelle på Østergade ved Vojens-Hallerne	0,500	-	-	-
Krydsningsheller og senere signalanlæg på Ribe Landevej	1,400	-	0,800	-
Tilgængelighedspulje	0,400	0,400	0,400	0,400
Pulje til udmøntning af cykelstiplan	-	10,950	3,000	3,000
Fællesstier Norgesvej og Louisevej	-0,950	-	-	-
Pulje til realisering af trafikikkerhedsplan	1,000	1,000	1,000	1,000
Teknik- og Klimaudvalget, i alt	51,472	65,931	46,500	48,850

Afrundingsdifferencer kan forekomme

For en udspecificering af de enkelte anlægsforslag henvises til projektbeskrivelserne i afsnit 6.

Mål og ambitioner for 2023

Haderslev Kommune er med til at skabe de rammer, som gør det muligt for vores virksomheder at vokse og udvikle sig. I den kommunale planlægning skaber Teknik og Klimaudvalget de forudsætninger, der skal til for at sikre vækst for erhvervslivet og velfærd for borgerne.

En af kommunens styrker er kæden af stærke virksomheder, der sikrer høj kvalitet af produktion og forædling af fødevarer fra jord til bord. Samtidig råder kommunen over mange biler, ejer mange bygninger og står for store anlægsprojekter. Derfor prioriterer Teknik og Klimaudvalget:

- At fokusere på vækstdagsordenen når vi via planlægning såvel som nyanlæg skaber rammer for udviklingen i kommunen.
- At sikre en hurtig og kompetent myndighedsbehandling
- At fokusere på den grønne dagsorden, herunder bl.a. arbejdet Haderslev Kommunes klimaplan (DK 2020).
- At sikre stabil drift og vedligehold af kommunale arealer, særligt veje og grønne områder, til gavn for kommunens borgere og virksomheder såvel som besøgende.

5.6. Ungeudvalget

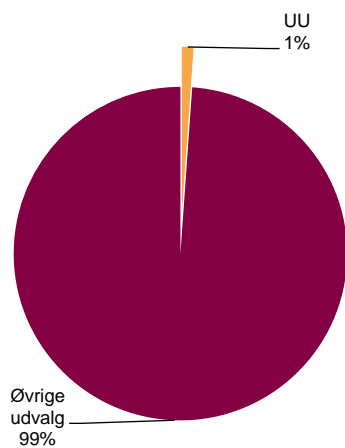
Ansvar og opgaver

Ansvarsområder for Ungeudvalget (UU)

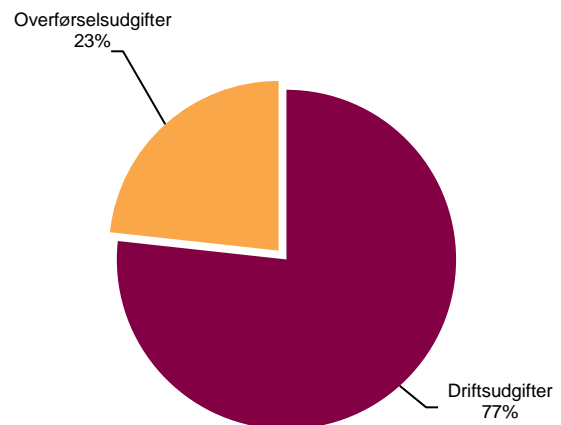
- Den kommunale ungeindsats
- Jobcenter - ungeteam
- Ungdommens uddannelsesvejledning (UU)
- Forberedende grunduddannelse (FGU)
- Særlig tilrettelagt ungdomsuddannelse (STU)
- Særlige indsatser

Budgetandele

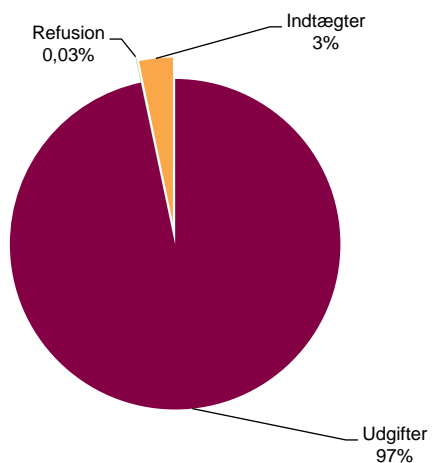
Udvalgets andel af kommunens samlede nettodriftsbudget

Fordeling af udvalgets nettodriftsbudget

Udvalgets bruttodriftsbudget opdelt på udgifter og indtægter

Udvalgets andel af kommunens samlede nettoanlægsbudget

Der er ingen anlæg på udvalgets område.

Tiltag i budgetforliget

De politisk prioriterede tiltag er som følger:

(Beløb i mio. kr. i 2023 pl)	2023	2024	2025	2026
Ekstraordinært finansieringsbidrag i 2023 – Administration	-0,149	-	-	-
Ekstraordinært finansieringsbidrag i 2024 og frem	-	-0,174	-0,174	-0,174
Ungeudvalget, I alt	-0,149	-0,174	-0,174	-0,174

Afrundingsdifferencer kan forekomme

Budgetoversigt

Ovenstående tiltag er indarbejdet i det nedenstående budget.

Netto (Beløb i mio. kr. i 2023 pl)	2023	2024	2025	2026
Jobcenter ungeteam	9,221	9,196	9,196	9,196
Ungdommens uddannelsesvejledning (UU)	5,415	5,415	5,415	5,415
Forberedende grunduddannelse (FGU)	15,074	15,138	15,138	15,138
Særlig tilrettelagt ungdomsuddannelse (STU)	16,397	16,397	16,397	16,398
Særlige indsats	1,892	1,892	1,892	1,892
Ungeudvalget, I alt	47,999	48,038	48,038	48,039

Afrundingsdifferencer kan forekomme

Beskrivelse af området

Ungeudvalget er et nyoprettet stående udvalg, som har ansvaret for en række opgaver, der har betydning for unge og deres uddannelses- og jobmuligheder i Haderslev Kommune.

Den kommunale ungeindsats

Den kommunale ungeindsats koordinerer de unges samlede forløb på tværs af uddannelses-, beskæftigelses- og socialindsatsen. Unge under 25 år, der ikke er i gang med eller ikke har gennemført en erhvervskompetencegivende ungdomsuddannelse, kan få vejledning om uddannelse og job hos den kommunale ungeindsats. Den kommunale ungeindsats foretager målgruppevurdering af unge, der ønsker at starte på Forberedende grunduddannelse og ungdomsuddannelse for unge med særlige behov.

Jobcentrets ungeteam

Jobcentrets ungeteam varetager den beskæftigelsesrettede indsats for unge 15 – 29-årige, der ikke har gennemført en erhvervskompetencegivende uddannelse, og som ikke er i uddannelse eller job. Indsatsen foregår indenfor rammerne af Lov om en aktiv beskæftigelsesindsats (LAB).

Ungdommens Uddannelsesvejledning (UU)

UU vejleder alle unge i 7. til 10. klasse, individuelt og kollektivt. Alle elever modtager kollektiv vejledning. Elever, der ønsker at starte på en uddannelse, som de ikke er vurderet parat til, skal have individuel vejledning. Vejledningen skal her være særlig målrettet mod, at eleven bliver parat til uddannelse. Vejledningen foregår indenfor rammerne af Lov om kommunal ungeindsats for unge under 25 år.

Forberedende grunduddannelse (FGU)

FGU henvender sig til unge under 25 år, der endnu ikke er parat til at gå i gang med eller at gennemføre en anden ungdomsuddannelse. Det kan være af faglige, personlige eller sociale årsager. Formålet med FGU er, at den unge forberedes på efterfølgende at kunne fortsætte på en erhvervsuddannelse, en gymnasial uddannelse eller at komme i job. FGU består af forskellige uddannelsesspor, som kan tilpasses den unges behov og interesser.

Særlig tilrettelagt ungdomsuddannelse (STU)

STU er en 3-årig uddannelse, der henvender sig til unge udviklingshæmmede og andre unge med særlige behov. Uddannelsens formål er at udvikle den unges personlige, sociale og faglige kompetencer til så selvstændig og aktiv deltagelse i voksenlivet som muligt og eventuelt til videre uddannelse og beskæftigelse. STU er for de unge, der ikke har mulighed for at gennemføre en anden ungdomsuddannelse, selv ikke, hvis der ydes specialpædagogisk støtte.

Uddannelsen foregår indenfor rammerne af Lov om ungdomsuddannelse for unge med særlige behov.

Særlige indsatser

Boligsocial indsats

Haderslev Kommune, Haderslev Andels Boligforening (HAB) og Haderslev Boligselskab v/Domea samarbejder om boligsociale helhedsplaner for Varbergparken og Sydbyen – Hjemegn 6100 Afdelingschefen for Unge og Uddannelse indgår i den boligsociale bestyrelse.

Samarbejde med ungdomsuddannelserne, herunder udvikling af et campusområde

Haderslev Kommune vedtog i 2016 en uddannelsespolitik under overskriften "Uddannelsesbyen Haderslev". Politikken skal understøtte, at Haderslev som uddannelsesby har studiemiljøer og tilbud til unge, som gør det attraktivt at tage en uddannelse og senere i livet et job i Haderslev Kommune.

Fastholdelsesmentor

Fastholdelsesmentor indsatsen blev startet op som et projekt i 2017, og er fra 2022 implementeret i den daglige drift, jfr. beslutning i Beskæftigelses- og Integrationsudvalget.

Det er en særlig indsats til unge, der er i risiko for at falde ud af deres uddannelse, hvor målet er, at den unge fortsætter i sin uddannelse eller støttes i et omvalg.

Samarbejdsaftaler og projekter

Haderslev Kommune har indgået aftale med Headspace. Tilbuddet har fokus på børn og unge i alderen 12 til 25 år, som har brug for rådgivning og hjælp i deres konkrete situation.

Headspace er primært drevet af frivillige, og målet er at de unge føler sig set, hørt og mødt, og oplever bedre trivsel og mindre ensomhed.

Haderslev Kommune stiller lokaler til rådighed, og har tilknyttet 2 medarbejdere til Headspace, i alt 15 timer ugentligt.

Mål og ambitioner for 2023

Målet er at indfri den uddannelsespolitiske målsætning om, at alle 25-årige skal have gennemført en uddannelse, være i uddannelse eller være i beskæftigelse.

Konkret betyder det, at

- mindst 30% af de unge skal vælge en erhvervsuddannelse direkte fra grundskolen i 2025
- mindst 90% af de 25-årige skal have gennemført en ungdomsuddannelse i 2030.

Som led i Haderslev Kommunes indsats for at skabe vækst og velfærd er målet at indfri ambitionerne om, at:

- + 250 flere i uddannelse
- + 500 indbyggere og
- + 1.000 arbejdspladser

Udviklingen følges løbende på opstillede mål og delmål på indikatorerne uddannelse og job.

5.7. Senior- og Sundhedsudvalget

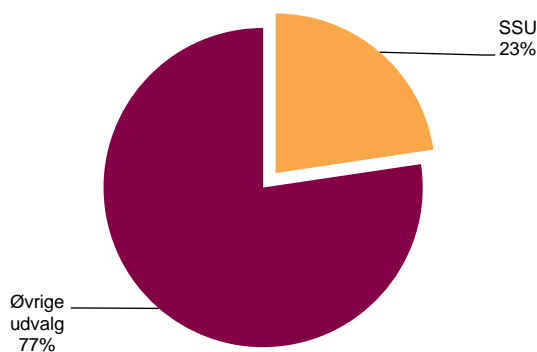
Ansvar og opgaver

Ansvarsområder for Senior- og Sundhedsudvalget (SSU)

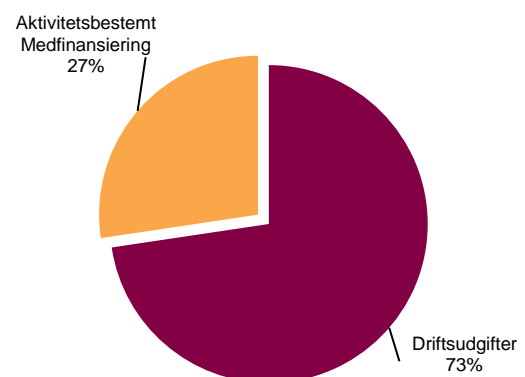
- Hjemmepleje, sygepleje og plejehjem
- Hjælpe midler
- Omsorgstandpleje, specialtandpleje og tandplejetilbud til børn og unge
- Genoptræning og vedligeholdelsestræning
- Forebyggende og sundhedsfremmende tilbud, herunder patientrettet forebyggelse
- Drift af kommunens sundhedscentre
- Samarbejde med Region Syddanmark og de øvrige syddanske kommuner i regi af sundhedsaftalen
- Betaling og opfølgning heraf til Region Syddanmark
- Støtte og facilitering af det frivillige sociale arbejde efter Servicelovens §§ 18 og 79

Budgetandele

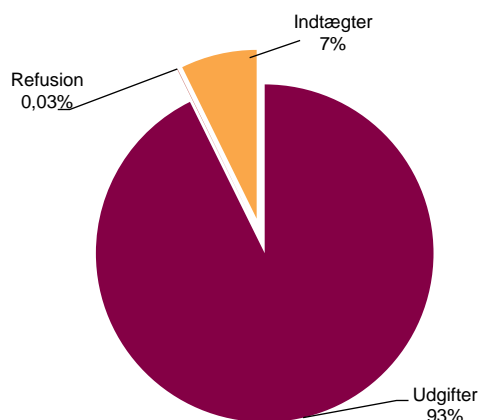
Udvalgets andel af kommunens samlede nettodriftsbudget

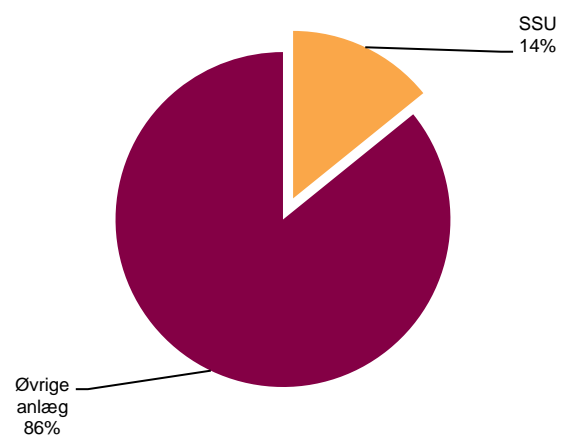
Fordeling af udvalgets nettodriftsbudget

Udvalgets bruttodriftsbudget opdelt på udgifter og indtægter

Udvalgets andel af kommunens samlede nettoanlægsbudget

Tiltag i budgetforliget

De politisk prioriterede tiltag er som følger:

(Beløb i mio. kr. i 2023 pl)	2023	2024	2025	2026
Demografi – Forebyggende hjemmebesøg	0,102	0,102	0,102	0,102
Ekstraordinært finansieringsbidrag i 2023 – Administration	-0,545	-	-	-
Senior- og Sundhedsudvalget	4,600	4,600	4,600	4,600
Ekstraordinært finansieringsbidrag i 2024 og frem	-	-3,204	-3,204	-3,204
Demografi – Genoptræning	0,400	0,400	0,400	0,400
Demografi – Ældrepleje	5,768	5,768	5,768	5,768
Lov- og Cirkulæreprogrammet	3,583	4,728	5,885	4,420
Senior- og Sundhedsudvalget, I alt	13,908	12,394	13,551	12,086

Afrundingsdifferencer kan forekomme

Budgetoversigt

Ovenstående tiltag er indarbejdet i det nedenstående budget.

Netto (Beløb i mio. kr. i 2023 pl)	2023	2024	2025	2026
Senior og Rehabilitering	596,291	593,617	593,175	592,191
Øvrige områder	27,137	24,708	24,832	23,848
Visitationen (bestillerbudget/hjælpebidrag)	156,019	156,263	156,263	156,263
Sygepleje og Rehabilitering (bestillerbudget)	57,174	57,175	57,175	57,175
Plejecentre	222,301	222,301	222,301	222,301
Ældreplejen i eget hjem	69,540	69,540	69,540	69,540
Øget rehabilitering herunder E-distrikt	24,518	24,518	24,518	24,518
Systemudgifter, SOSU-elever og sekretariat	39,602	39,113	38,547	38,547
Sundhed og Forebyggelse	337,521	338,691	339,860	339,379
Sundhedssamarbejde og Forebyggelse	29,573	29,605	29,628	28,644
Aktivitetsbestemt medfinansiering	251,687	251,687	251,687	251,687
Tandplejen	27,583	28,722	29,867	30,370
Træning og Rehabilitering	28,678	28,678	28,678	28,678
Senior- og Sundhedsudvalget, I alt	933,812	932,309	933,036	931,571

Afrundingsdifferencer kan forekomme

Beskrivelse af området

Hjemmepleje, sygepleje og plejecentre

Haderslev Kommune driver 6 kommunale plejecentre og 2 selvejende plejecentre med i alt 358 pladser. Den enkelte borger på plejecentret er visiteret af kommunens visitatorer jf. de politiske besluttede kvalitetsstandarder.

Derudover er der et plejecenter med 58 pladser, der drives af Forenede Care indtil 1. december 2022. Herefter hjemtages plejecentret med henblik på lukning.

Danske Diakonhjem har i september 2022 åbnet et friplejehjem med 60 pladser i Haderslev by.

Borgere, der har behov for pleje i eget hjem, har mulighed for at vælge mellem private tilbud efter fritvalgsordningen eller den kommunale hjemmepleje. Den kommunale hjemmepleje er opdelt i 5 distrikter. Distrikterne har tilsammen ca. 1.300 visiterede borgere pr. uge.

Borgere med rehabiliteringspotentiale mødes af et tværfagligt team (Fremskudt enhed og Døgnrehabilitering på Frix), der med udgangspunkt i borgerens ønsker og egne mål hjælper til at opnå højere selvstændighed. Derudover tilbydes hjemmeboende borgere og borgere på plejecentre genoptræning og rehabiliterende indsatser. Borgere og pårørende støttes og aflastes desuden gennem tilbuddene i kommunens 2 dagcentre og 4 aktivitetscentre.

Hjemmesygepleje ydes efter lægehenvielse til alle personer, der bor eller opholder sig midlertidigt i Haderslev Kommune. Hjemmesygeplejen er delt op i 3 distrikter og tilbyder både sygepleje i borgerens eget hjem og på kommunens sygeplejeklinikker.

Maden til beboerne på plejecentrene laves på plejecentrene, mens mad til de hjemmeboende visiterede borgere kommer fra henholdsvis Elbo I/S, Det Danske Madhus, Kølemad Basfood og Hotel Norden. Haderslev Kommune uddanner social- og sundhedsassistenter og social- og sundhedshjælpere på henholdsvis plejecentre, plejedistrikter og i socialpsykiatrien. Eleverne er både unge- og voksnelever.

Hjælpe midler

Borgere kan ansøge om hjælpemidler til f.eks. bleer, biler, kørestole, proteser og optiske synshjælpe midler.

Omsorgstandpleje, socialtandpleje, specialtandpleje og tandplejetilbud til børn

I henhold til Sundhedsloven skal den kommunale tandpleje tilbyde:

- Et gratis forebyggende og behandlende tandplejetilbud til alle børn og unge op til 18 år. Med finansloven 2022 blev det besluttet også at gøre tandplejen for unge mellem 18 og 21 år gratis. Implementeringen er påbegyndt medio 2022 og der indføres én årgang om året. Ordningen forventes fuldt implementeret ved udgangen af 2025.
- Et forebyggende og behandlende omsorgstandplejetilbud til den del af befolkningen, hvis egenomsorg er så begrænset som følge af fysisk eller psykisk svækkelse, at man ikke kan benytte det traditionelle tandplejetilbud.
- Et specialiseret tandplejetilbud til den gruppe af psykisk syge og psykisk udviklingshæmmede, der dels ikke kan benytte det traditionelle tandplejetilbud og derudover har brug for et mere specialiseret behandlingstilbud end det, som omsorgstandplejen kan tilbyde.
- Et gratis tandplejetilbud til borgere med særlige sociale problemer, i form af gadehjemløse samt borgere, der kan benytte herberger, varmestuer, væresteder på grund af hjemløshed, herunder borgere som ikke kan opholde sig i egen bolig, jf. Servicelovens §§ 104 og 110, og som ikke kan udnytte de almindelige tandplejetilbud.

Genoptræning og vedligeholdelsestræning

Træning og Rehabilitering varetager genoptræningen af borgere, gennem hele livet, det kan være alle fra 0-100 år, efter sygehusindlæggelse. Borgeren får en genoptræningsplan, som er lavet på baggrund af en lægefaglig vurdering. Derudover varetages også genoptræning uden sygehusindlæggelse, som visiteres af kommunen på baggrund af henvendelse fra borger/pårørende/læge eller andre.

Vederlagsfri fysioterapi

Vederlagsfri fysioterapi og ridedfysioterapi ordineres af lægerne. Fysioterapien er til personer med svært fysisk handicap eller varig funktionsnedsættelse som følge af progressiv sygdom, som fx sklerose.

Vederlagsfri fysioterapi leveres af privatpraktiserende fysioterapeuter. På plejecentrene og på børneområdet er Træning og Rehabilitering primært leverandør af vederlagsfri fysioterapi.

Forebyggende og sundhedsfremmende tilbud, herunder patientrettet forebyggelse, tilbuddene dækker borgere mellem 0-100 år

Dette omhandler tobaksforebyggelse og andre prioriterede indsatser, som blandt andet dækker mental sundhed, livsstilssygdomme som overvægtsbehandling, stress/ depression og at finde tilknytning til værdifulde og sundhedsfremmende fællesskaber.

Kurser efter Stanford konceptet - Lær at tackle kurser - hvor udsatte borgere underviser borgere og pårørende i bl.a. pårørendenetværk, angst og depression, kronisk sygdom samt smerter vha. støtte og supervision fra Komiteen for Sundhedsoplysning.

Patientrettet forebyggelse er indsatser rettet mod borgere med kronisk sygdom eks. KOL, diabetes, hjertesygdom, kræft, depression, samt ryg sygdomme, som her får et kursus med henblik på at lære at leve med og håndtere deres kroniske sygdom også i et arbejdsmæssigt perspektiv.

Drift af kommunens sundhedscentre

Udvalget er ansvarligt for driften af Sundhedscenter Vojens og Sundhedscenter Haderslev.

Samarbejdet med Region Syddanmark og de øvrige syddanske kommuner i regi af sundhedsaftalen

Sundhedsaftalen er trådt i kraft og udvalget forestår implementering af den nye sundhedsaftale sammen med de andre udvalg.

Den aktivitetsbestemte medfinansiering af sundhedsvæsenet er de udgifter Haderslev Kommune skal afholde til regionerne for borgere, der bruger sygehus og almen praksis mm. Afregningen af medfinansieringen er i 2023 budgetteret i overensstemmelse med udmeldingen fra KL. Der afventes en afklaring fra regeringen omkring en mulig omlægning af afregningen i fremtiden.

Betaling og opfølgning heraf til Region Syddanmark

Kommunen betaler for aktiviteterne på de kommunalt finansierede regionale sundhedsaktiviteter, som dækker udgifter til specialiseret ambulans genoptræning, hospiceophold og udgifter til færdigbehandlede patienter med både fysiske eller psykiske sygdomme.

Støtte og facilitering af det frivillige sociale arbejde efter Servicelovens §§ 18 og 79

Støtte og facilitering af det frivillige sociale arbejde sker efter servicelovens § 18.

Endvidere er det muligt for frivillige og andre at søge om støtte til aktiviteter under "Haderslev i bevægelse".

En kommunal ansat frivillig-koordinator er bindeled mellem kommunen (og på tværs af afdelinger) og de frivillige.

Styringsredskaber og lovgivning

Området varetages i henhold til Serviceloven og Sundhedsloven. Der løses endvidere opgaver inden for andre lovgivninger fx på arbejdsmarkedsområdet.

Plejecentrene og hjemmeplejen er aktivitetsafregnet, mens hjemmesygeplejen og hjælpemidler er rammebudgetteret.

Anlæg

Anlægsområder for Senior- og Sundhedsudvalget (SSU)

Anlægsprojekter (Beløb i mio. kr. i 2023 pl)	2023	2024	2025	2026
Sundhedstilbud i Gram inkl. Sygeplejeklinik	1,000	-	-	-
Teknisk infrastruktur – ladestanderer til elbiler	-	1,500	-	-
Opførelse af 16 ældreboliger på Højmarken i Gram	14,500	6,100	-	-
Servicearealer på Højmarken i Gram	3,500	1,400	-	-
Velfærdsteknologi til demensvenlige ældreboliger	3,000	1,600	-	-
Velfærdsteknologiske løsninger	1,000	1,000	1,000	1,000
Senior- og Sundhedsudvalget, I alt	23,000	11,600	1,000	1,000

Afrundingsdifferencer kan forekomme

For en udspecificering af de enkelte anlægsforslag henvises til projektbeskrivelserne i afsnit 6.

Mål og ambitioner for 2023

Senior- og Sundhedsudvalget vil i de kommende fire år, turde være modige sammen og skabe handlinger, tiltag og projekter, som udspringer i tilgangen om at skabe en værdifuld hverdag – hver dag, som sætter borgeren før systemet.

Med det er der fem temaer/områder:

- Skabe en positiv fortælling om udviklingen i plejesektoren
- Udvikling, rekruttering og fastholdelse af medarbejdere gennem fokus på trivsel, ledelse, rammer, fleksibilitet og mikrojobs
- Mental sundhed, både for de unge og for seniorerne
- Fællesskaber og de frivilliges særlige rolle, hvor kommunen ikke nødvendigvis er hele løsningen
- Udbrede kendskabet og tankerne bag Det Dobbelte KRAM så der er en fælles forståelse og retning for hele Haderslev Kommune

5.8. Økonomiudvalget

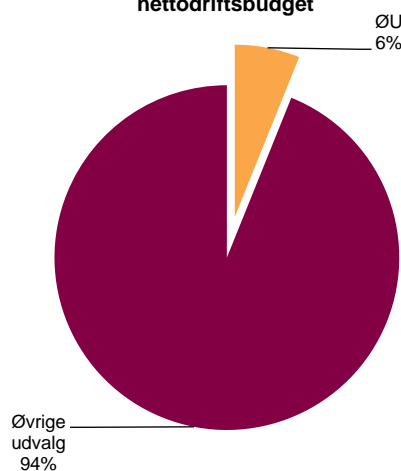
Ansvar og opgaver

Ansvarsområder for Økonomiudvalget (ØU)

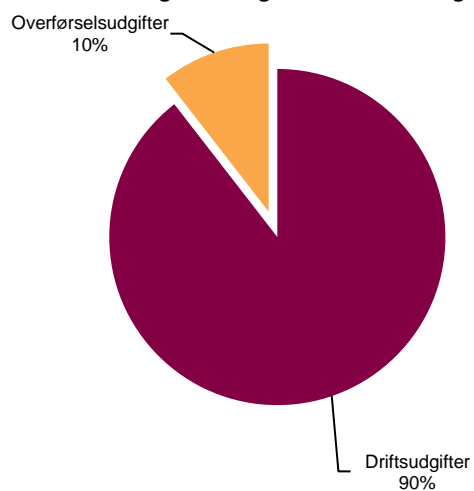
- Kommunaldirektør
- Kommunalbestyrelse
- Sekretariat, Udvikling og Personale
- Økonomi og Løn
- IT og Digitalisering
- Borgerrådgiver og Databeskyttelsesrådgiver

Budgetandele

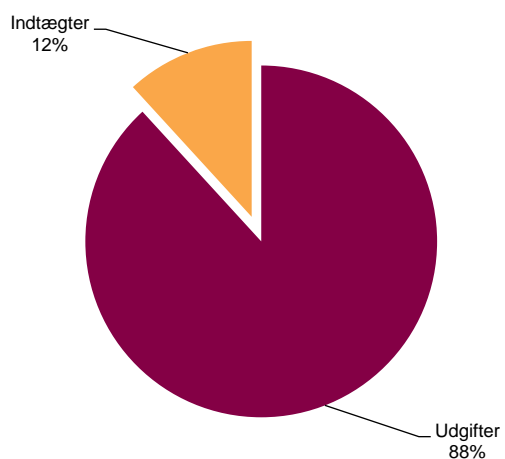
Udvalgets andel af kommunens samlede nettodriftsbudget

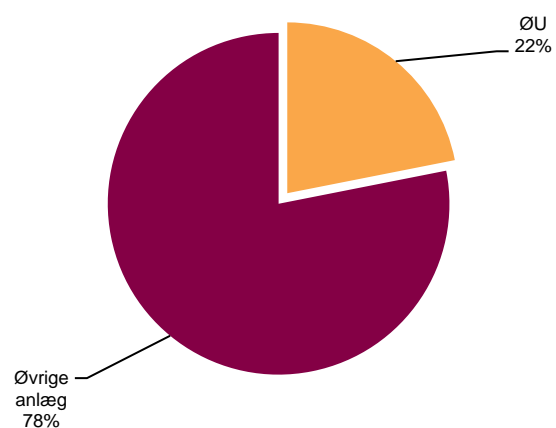
Fordeling af udvalgets nettodriftsbudget

Udvalgets bruttodriftsbudget opdelt på udgifter og indtægter

Udvalgets andel af kommunens samlede nettoanlægsbudget

Tiltag i budgetforliget

De politisk prioriterede tiltag er som følger:

(Beløb i mio. kr. i 2023 pl)	2023	2024	2025	2026
Tilpasning af konstitueringsaftalen	0,600	0,600	0,600	0,600
Ekstraordinært finansieringsbidrag i 2023 - Administration	-1,207	-	-	-
Ekstraordinært finansieringsbidrag i 2024 og frem	-	-0,889	-0,889	-0,889
Finansiering via Økonomiudvalgets reservepulje	-0,350	-	-	-
Buffer til velfærd – Økonomiudvalget	-	1,000	1,000	1,000
Lov- og Cirkulæreprogrammet	-0,272	-0,261	-0,258	0,061
Økonomiudvalget, I alt	-1,229	0,450	0,453	0,772

Afrundingsdifferencer kan forekomme

Budgetoversigt

Ovenstående tiltag er indarbejdet i det nedenstående budget.

Netto (Beløb i mio. kr. i 2023 pl)	2023	2024	2025	2026
Driftsudgifter, I alt	220,195	222,768	223,069	223,387
Kommunaldirektør	13,435	13,478	13,478	13,478
Økonomi og Løn	97,107	97,790	97,847	97,846
Sekretariat, Udvikling og Personale	38,740	38,826	38,826	38,825
IT og Digitalisering	25,731	25,803	25,806	26,125
Teknik og Klima	0,083	0,083	0,083	0,083
Børn- og Kultur	1,972	1,972	1,972	1,972
Centrale puljer	30,896	31,585	31,828	31,828
Budgetværn	12,231	13,231	13,231	13,231
Overførselsudgifter, I alt	25,000	25,000	25,000	25,000
Økonomiudvalget, I alt	245,195	247,768	248,069	248,387

Afrundingsdifferencer kan forekomme

Beskrivelse af området

I forlængelse af mål og ambitioner for 2023. For at kunne opfylde formålet for Økonomiudvalgets arbejde, skal den økonomiske politik overholdes. Dette gøres blandt andet ved at følge de aftalte budgetstrategier og budgetprocesser.

Arbejdet med IT-sikkerhed kræver stort fokus på at have opdaterede rammer for datasikkerhed og hele tiden følge med udviklingen indenfor digitalisering. Dette er med til at fremme en effektiv service for borgere og medarbejdere i hele kommunen.

Yderligere er det vigtigt hele tiden at have personalepolitikken for øje, så man i Haderslev kommune har kompetente og motiverede medarbejdere, som kan yde den bedst mulige service for borgere og virksomheder. Dette indebærer at have stort fokus på rekruttering, fastholdelse og sygefravær.

Der forventes at være omkring 120 ansatte i stabene i 2023. Langt størstedelen er ansat i de store stabsafdelinger i Økonomi og løn, Sekretariat og udvikling samt IT og digitalisering. Af større udgiftsområder, udover løn, under Økonomiudvalget kan nævnes barselsfonden, tjenestemandspension, kommunalbestyrelsesarbejde, forsikringer, beredskab i Sønderjylland og Udbetaling Danmark.

Anlæg

Anlægsområder for Økonomiudvalget (ØU)

Anlægsprojekter (Beløb i mio. kr. i 2023 pl)	2023	2024	2025	2026
Byudvikling	2,501	6,100	3,600	5,700
Erhvervsjord	0,500	6,000	6,000	5,000
Salg af jord, indtægter	-2,000	-	-	-
Pulje til boligbyggemodning og salg af grunde	0,500	0,500	0,500	0,500
Anlægstilskud til Brand og Redning Sønderjylland	1,343	1,400	1,400	1,400
Bygningsvedligeholdelse m.v.	31,168	30,430	30,300	30,300
Strategiske udviklingsplaner- og tiltag for Haderslev, Vojens og Gram	1,500	3,000	5,000	5,000
Strukturelle ændringer på borgernære områder	-	5,600	10,000	10,000
Uudmøntet anlægspulje	-	-	29,650	19,000
Økonomiudvalget, i alt	35,512	53,030	86,450	76,900

"+" betyder udgifter/mindre indtægter "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Mål og ambitioner for 2023

Udgangspunktet for Økonomiudvalgets arbejde er den økonomiske politik, personalepolitikken, digitalisering og IT-sikkerhed. Dette gøres bl.a. gennem en årlig budgetstrategi samt en række politikker, som har særlig betydning for Økonomiudvalgets arbejde, fx indkøbs- og udbudspolitik.

Formålet med Økonomiudvalgets arbejde er bl.a. at sikre en robust økonomi og et råderum, der kan understøtte vækst- og velfærdsdagsordenen.

5.9. Vækst- og Udviklingsudvalget

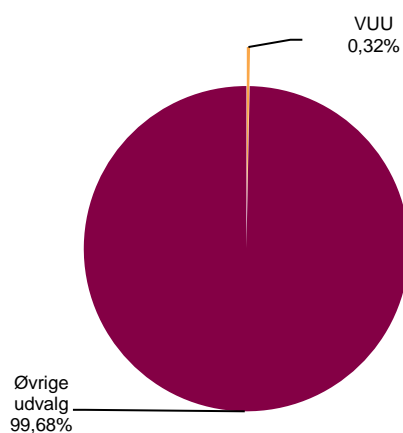
Ansvar og opgaver

Ansvarsområder for Vækst- og Udviklingsudvalget (VUU)

- Vækststrategien
- Planstrategi og udviklingsplaner
- Erhvervsudvikling
- Turisme
- Jomfrusti-projektet
- Vojens Lufthavn
- Udvikling af området omkring flyvestation Skrydstrup

Budgetandele

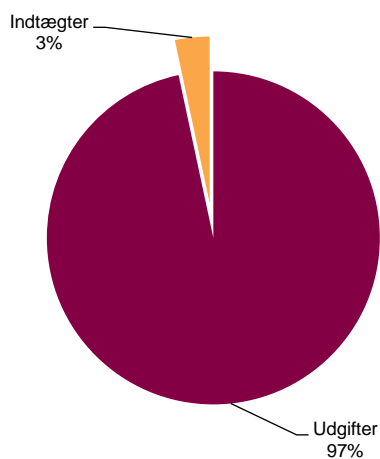
Udvalgets andel af kommunens samlede nettodriftsbudget

Fordeling af udvalgets nettodriftsudgifter

Der er udelukkende driftsudgifter på området.

Udvalgets bruttodriftsbudget opdelt på udgifter og indtægter

Udvalgets andel af kommunens samlede nettoanlægsbudget

Der er ingen anlæg på udvalgets område.

Tiltag i budgetforliget

De politisk prioriterede tiltag er som følger:

(Beløb i mio. kr. i 2023 pl)	2023	2024	2025	2026
Erhvervsindsats – Udmøntning af erhvervspolitik	0,300	0,300	0,300	0,300
Fundraiserfunktion til projekter	-	0,650	0,650	-
Ekstraordinært finansieringsbidrag i 2024 og frem	-	-0,056	-0,056	-0,056
Medlemskab af Gronet	0,114	0,114	0,114	0,114
Styrkelse af Udviklingsråd Sønderjylland	0,150	0,150	0,150	0,150
Styrket turismeindsats – Inkl. midler til Fjord og dambåde	0,500	0,500	0,500	0,500
Vækst- og Udviklingsudvalget, I alt	1,064	1,658	1,658	1,008

Afrundingsdifferencer kan forekomme

Budgetoversigt

Ovenstående tiltag er indarbejdet i det nedenstående budget.

Netto (Beløb i mio. kr. i 2023 pl)	2023	2024	2025	2026
Erhvervsfremme og turisme	11,855	12,449	12,449	11,799
Vojens Lufthavn	0,754	0,754	0,754	0,754
Vækst og Velfærd	0,104	0,104	0,104	0,104
Fighterwing Skrydstrup	0,104	0,104	0,104	0,104
Vækst- og Udviklingsudvalget, I alt	12,817	13,411	13,411	12,761

Afrundingsdifferencer kan forekomme

Beskrivelse af området

Vækst- og Udviklingsudvalget er et nyoprettet stående udvalg, hvori der er placeret en række opgaver, der har betydning for vækst og udvikling i Haderslev Kommune.

Vækststrategi

I forlængelse af kommunalbestyrelsens fokus på at skabe vækst og velfærd, er der på baggrund af en lang og inddragende proces vedtaget en 2030-ambition, der opstiller mål og delmål for udviklingen i Haderslev Kommunen inden for de tre vækstspor: Uddannelse, bosætning og arbejdspladser. For at opnå 2030-ambitionen udarbejder Vækst- og Udviklingsudvalget bl.a. en bosætningspolitik, en uddannelsespolitik og en erhvervspolitik.

Planstrategi og udviklingsplaner

Planstrategien er overliggende for kommunens plan- og udviklingsarbejde og udarbejdelsen af en ny er forankret i Vækst- og Udviklingsudvalget, i tæt samarbejde med Økonomiudvalget.

Gennem strategiske byudviklingsplaner og hovedplaner arbejder udvalget for at skabe sammenhængende udvikling i byerne – med udgangspunkt i deres forskellige kvaliteter, funktioner og attraktioner. Konkret er der udarbejdet en hovedplan for Haderslev by, igangsat et partnerskab for levende bymidter i Vojens og det er besluttet, at der skal laves hovedplaner for Gram med Vision Gram samt i landdistrikterne.

Erhvervsudvikling

Haderslev Kommune har en bred erhvervspolitisk indsats med aktiviteter både lokalt og i samarbejde med andre fx Trekantområdet Danmark og Udviklingsråd Sønderjylland (URS).

Den lokale erhvervsindsats handler bl.a. om god sagsbehandling og planarbejde, der understøtter udvikling, herunder erhvervsjord. Derudover samarbejder kommunen med Haderslev Erhvervsråd (HER), der yder erhvervsservice bl.a. til iværksættere. Der er i 2022 vedtaget en ny erhvervspolitik, indgået en samarbejdsaftale med HER og arbejdet med handleplaner for 2023.

Turisme

På turismeområdet arbejdes der med at skabe sammenhæng mellem de aktive, de historiske og de kulturelle tilbud som Haderslev Kommune tilbyder. Haderslev Kommune er desuden en del af Destination Sønderjylland og der arbejdes også med turisme i regi af Trekantområdet Danmark.

Jomfrusti-projektet

Jomfrusti-projektet er Haderslev Kommunes største udviklingsprojekt og Vækst- og Udviklingsudvalget er politisk styregruppe for projektet. Visionen bag Jomfrusti-projektet er at skabe en levende blågrøn bydel med en ny identitet samt bedre sammenhæng mellem Haderslev bykerne og den nye havnebydel. På samme tid er Jomfrusti-projektet med til at klimasikre området.

Vojens Lufthavn

Udvalget skal arbejde med at skabe yderligere aktivitet og anvendelse af den kommunalt ejede Vojens Lufthavn, også i sammenhæng med F35.

Udvikling af området omkring flyvestation Skrydstrup

For at udvikle området omkring flyvestation Skrydstrup undersøges mulighederne for erhvervsudvikling, klima- og miljøtiltag, og skovrejsning. Der arbejdes også med andre muligheder som eksempelvis boliger, idrætsfaciliteter og et større kunstprojekt. Endelig er der igangsat et arbejde om at udvikle et oplevelsescenter med fokus på lokalområdets militære aktiviteter.

Udvalgets arbejdsform

Samarbejde og koordination er centralt for udvalgets arbejde og der inddrages interne og eksterne aktører bredt fra flere sektorer. Fx HER, private virksomheder, turistdestinationer, forsvaret, lokale borgerforeninger samt offentlige samarbejdspartnere og andre kommuner, herunder Trekantområdet Danmark og Udviklingsråd Sønderjylland.

Vækst- og Udviklingsudvalget har stor fokus på at opsøge muligheder og projekter, der kan bidrage til en positiv udvikling i Haderslev Kommune. For at optimere udviklingsindsatsen har Vækst- og Udviklingsudvalget taget initiativ til, at der ansættes en fundraiser, der skal bidrage til, at Haderslev Kommune fremover arbejder mere strategisk og målrettet med at rejse ekstern finansiering til kommunens anlægsprojekter, bl.a. via samarbejde med fonde.

Mål og ambitioner for 2023

Vækst- og Udviklingsudvalgets arbejde tager afsæt i kommunalbestyrelsens fokus på at sikre vækst og velfærd og 2030-ambitionen:

Uddannelse:

- +250 flere i uddannelse i Haderslev Kommune.
- Delmål: 100 flere i uddannelse 1. januar 2025.

Bosætning:

- +500 flere indbyggere i Haderslev Kommune.
- Delmål: 100 flere indbyggere 1. januar 2025.

Arbejdspladser

- +1.000 flere arbejdspladser.
- Delmål: 300 flere arbejdspladser 1. januar 2025.

For at følge udviklingen laves der løbende opfølgning på mål og delmål samt på en række indikatorer.

Fokus i 2023

I 2023 er der fokus på at udmønte henholdsvis erhvervspolitikken, bosætningspolitikken og uddannelsespolitikken. Det skal ske i samarbejde med andre politiske fagudvalg og ved at igangsætte initiativer sammen med private og offentlige aktører. Derudover vil der være stort fokus på at få udarbejdet en ny planstrategi, som kan understøtte vækst dagsordenen på tværs af kommunen.

5.10. Land- og Byudviklingsudvalget

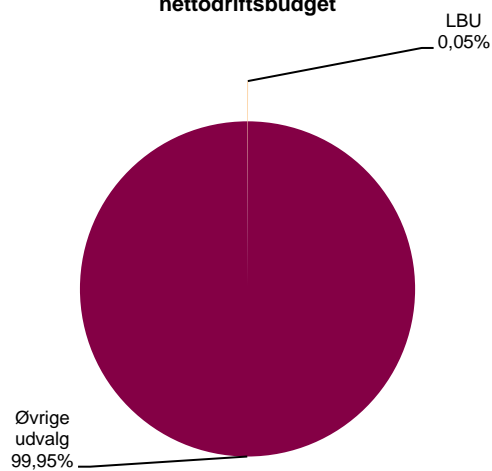
Ansvar og opgaver

Ansvarsområder for Land- og Byudviklingsudvalget (LBU)

- Forsamlingshuse
- Kultur og fritidscentre – partnerskabsaftaler
- Årets lokalsamfund
- Arrangementer i Landdistrikterne
- Støtte til lokale aktionsgrupper (LAG)
- Borgerbudgettering
- Fornyelse i landdistrikter og by

Budgetandele

Udvalgets andel af kommunens samlede nettodriftsbudget

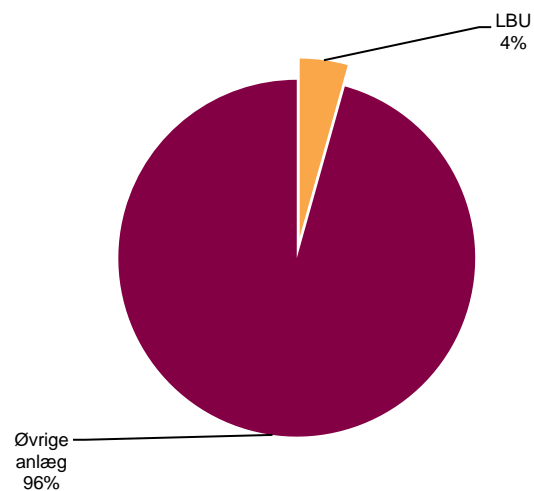
Fordeling af udvalgets nettodriftsudgifter

Der er udelukkende driftsudgifter på området.

Udvalgets bruttodriftsbudget opdelt på udgifter og indtægter

Der er ingen indtægter eller refusioner på området.
Kun udgifter.

Udvalgets andel af kommunens samlede nettoanlægsbudget

Tiltag i budgetforliget

De politisk prioriterede tiltag er som følger:

(Beløb i mio. kr. i 2023 pl)	2023	2024	2025	2026
Ekstraordinært finansieringsbidrag – Land- og Byudviklingsudvalget	-0,050	-0,050	-0,050	-0,050
Land- og Byudviklingsudvalget, I alt	-0,050	-0,050	-0,050	-0,050

Afrundingsdifferencer kan forekomme

Budgetoversigt

Ovenstående tiltag er indarbejdet i det nedenstående budget.

Netto (Beløb i mio. kr. i 2023 pl)	2023	2024	2025	2026
Forsamlingshuse	0,327	0,327	0,327	0,327
Kultur- og Fritidscentre - partnerskabsaftaler	1,422	1,422	1,422	1,431
Finansieringsbidrag	-0,050	-0,050	-0,050	-0,050
Årets lokalsamfund	0,037	0,037	0,037	0,037
Arrangementer i Landdistrikterne	0,054	0,054	0,054	0,054
Udgifter - byfester*	0,120	0,120	0,120	0,120
Land- og Byudviklingsudvalget, I alt	1,910	1,910	1,910	1,919

Afrundingsdifferencer kan forekomme

* Forventes flyttet til andet udvalg ifbm. 2. Bevillingskontrol i 2022

Beskrivelse af området

Land- og Byudviklingsudvalget har til formål at sætte fokus på udviklingen i landdistrikterne og i byerne i Haderslev Kommune.

Haderslev Kommunes bymønster består af flere niveauer; Hovedby, centerbyer og lokalbyer samt landsbyer og det åbne land.

Haderslev Kommune er opdelt i 29 landdistrikter samt Haderslev by (opdelt i 11 områder) og Starup. Her er etableret borgerforeninger og landsbyforeninger, der varetager lokalsamfundets interesser og bidrager med udvikling i samarbejde med Haderslev Kommune.

Borgerforeningerne er ofte drivkraften i lokale projekter, der er med til at skabe aktivitet og udvikling lokalt.

Udvalgte udvalgsaktiviteter

Land- og Byudviklingsudvalgets arbejde tager udgangspunkt i kommunalbestyrelsens fokus på at sikre vækst og velfærd i forhold til bosætning, uddannelse og velfærd. Den udarbejdede politik for området tager afsæt i - Forbindelse og Fællesskaber. Konkret arbejdes der med baggrund i de fire temaer i politikken;

- Sammen om strategisk planlægning
- Boliger og bosætning
- Samskabelse, dialog og samarbejde på tværs
- Synliggørelse af det gode liv i landdistrikterne er, hvordan vi sammen kan skabe det gode liv i landdistrikterne.

Land- og Byudviklingsudvalget bringer politikken ud i livet i kraft af handleplaner, der fører ord fra pen til virkelighed. Handleplanerne forholder sig til boformer og bosætning, formidling og videndeling på tværs, de unge på landet, attraktiv natur i landdistrikterne, herunder kortlægning af stier og ruter, byfornyelse og forskønnelse af fællesområder.

Land- og Byudviklingsudvalget er stærkt optaget af den direkte dialogform med aktørerne i landdistrikterne. Således holder udvalget sine møder hos de 10 besøgslynger der tilsammen udgør de 29 landdistrikter. Herudover mødes udvalget også med de 7 kultur- og fritidscentre og de 17 forsamlingshuse til dialogmøder.

Udvalgte fakta 2023

Land- og Byudviklingsudvalgets puljer til borgerbudgettering søges hvert år af de 29 landdistrikter samt Haderslev by og Starup. Midlerne søges af borgerforeningerne, og projekterne føres ud i livet af borgerne til anlæg, vedligehold, markedsføring, aktiviteter, opkøb af ejendom og naturpleje.

Haderslev Kommune har i dag 7 kultur- og fritidscentre etableret i/ved tidligere skoler i landdistrikterne, der fungerer som lokale samlingssteder. Haderslev Kommune støtter disse kultur- og fritidscentre gennem partnerskabsaftaler med hjælp til daglig drift til gavn og i tæt dialog og samarbejde med foreningslivet og lokal-samfundene.

Haderslev Kommune støtter både LAG Haderslev-Tønder og LAG småøerne med mindre bidrag/tilskud. Herunder kommunal mellemfinansiering af LAG-tilskud ved større lokale almennyttige anlægsprojekter.

Styringsredskaber og lovgivning

- Haderslev Kommunes styrelsesvedtægt
- Kommuneplan/planstrategi
- Landdistriktspolitikken Forbindelser og Fællesskaber
- Bekendtgørelse af lov om byfornyelse og udvikling af byer
- Stram rammestyring

Anlæg

Anlægsområder for Land- og Byudviklingsudvalget (LBU)

Anlægsprojekter (Beløb i mio. kr. i 2023 pl)	2023	2024	2025	2026
Borgerbudgettering i landdistrikterne	1,446	1,400	1,400	1,400
Landdistriktpulje	1,000	1,000	1,000	1,000
Område- og landsbyfornyelse	2,600	2,600	2,500	2,600
Forum Vojens og Vision Gram	1,000	1,000	1,000	1,000
Borgerbudgettering Haderslev/Starup	1,000	1,000	1,000	1,000
Skrydstrup Kultur- og Fritidscenter	-	3,000	-	-
Land- og Byudviklingsudvalget, i alt	7,046	10,000	6,900	7,000

Afrundingsdifferencer kan forekomme

For en udspecificering af de enkelte anlægsforslag henvises til projektbeskrivelserne i afsnit 6.

Mål og ambitioner for 2023

Udvalgsperioden 2018-2021 var Land- og Byudviklingsudvalgets første som et "stående" udvalg. Det har i den periode været vigtigt for udvalget at få rammesat arbejdet i kraft af den udarbejdede politik, Forbindelser og Fællesskaber. I denne nye udvalgsperiode 2022-2026 er byerne kommet med i Land- og Byudviklingsudvalget.

Det er udvalgets ønske at bringe politikken ud til borgerne, så det bliver både håndgribeligt og meningskabende, derfor arbejder udvalget fokuseret og langsigtet med sine 4 aktive handleplaner.

For Land- og Byudviklingsudvalget er den direkte dialog i øjenhøjde med borgerne i landdistrikterne og byerne vejen frem for et righoldigt, aktivt og fællesskabende liv i kommunens 29 landdistrikter og byer.

Tilgangen til dialog med borgerne gælder også i andre relationer som Land- og Byudviklingsudvalget forholder sig til, herunder deltagelse i Folkemødet, dialog med andre kommuner, Landdistrikternes Fællesråd, eller i kraft af initiativet til at samle de 4 sønderjyske kommuners udvalg der arbejder med landdistrikter.

Tilgangen til dialog med borgerne gælder også i andre relationer som Land- og Byudviklingsudvalget forholder sig til, herunder dialog med andre kommuner, erhvervsliv, Landdistrikterne Fællesråd m.fl.

6. Anlæg – Udvalgenes budgetudfordringer og øvrige prioriteringer

Der gives her et samlet nettooverblik over anlægsprojekterne i budget 2023-2026. Efterfølgende præsenteres og uddybes anlæggene under hvert udvalg.

For en samlet oversigt over de enkelte anlæg, henvises til investeringsoversigten i afsnit 11.

Netto overblik Anlæg (Beløb i mio. kr. i 2023 pl)	2023	2024	2025	2026
Social- og Handicapudvalget	5,100	3,000	6,500	-
Beskæftigelse- og Borgerserviceudvalget	-	-	-	-
Børne- og Familieudvalget	26,645	18,900	-	-
Kultur- og Fritidsudvalget	13,400	8,000	14,300	18,500
Teknik- og Klimaudvalget	51,472	65,931	46,500	48,850
Ungeudvalget	-	-	-	-
Senior- og Sundhedsudvalget	23,000	11,600	1,000	1,000
Økonomiudvalget	35,512	53,030	86,450	76,900
Vækst- og Udviklingsudvalget	-	-	-	-
Land- og Byudviklingsudvalget	7,046	10,000	6,900	7,000
Nettoanlæg, i alt	162,175	170,461	161,650	152,250
*Bruttoanlæg, i alt	153,025	170,411	166,050	156,650

*Bruttoanlæg omfatter de skattefinansierede bruttoanlægsudgifter ekskl. anlægsudgifter til ældreboliger.

6.1. Social- og Handicapudvalget

I Social- og Handicapudvalget er der i budget 2023-2026 nedenstående tre anlægsprojekter. Projekterne uddybes i de efterfølgende projektbeskrivelser.

Investeringsoversigt (Beløb i mio. kr. i 2023 pl)	2023	2024	2025	2026
Etablering af kontor- og mødefaciliteter på Odinsgården	0,900	-	-	-
Etablering af aflastningspladser i forbindelse med eksisterende tilbud	3,700	-	-	-
Pulje til omstrukturering på Social- og Handicapudvalget	0,500	3,000	6,500	-
Social- og Handicapudvalget, I alt	5,100	3,000	6,500	-

Projektbeskrivelser

Projekt: Etablering af kontor- og mødefaciliteter på Odinsgården		Stednr.: 018.513		
Økonomi (i mio. kr. 2023 pl)	2023	2024	2025	2026
U/I: Anlægsudgift	0,900	-	-	-
Afledt drift:	-	-	-	-
Kategori: Udviklings- og investeringsprojekter				
Anlægsbevilling: Der meddeles anlægsbevilling på 0,900 mio. kr. i forbindelse med budgetvedtagelsen				
Beskrivelse:				
Der søges om ændring af formål med ombygning.				
Det har vist sig at der er et større behov for at benytte det tidligere produktionskøkken til kontor- og mødefaciliteter. Der er behov for uforstyrrede lokaler til samtaler med pårørende, mødelokale og til at varetage sundhedsfaglige opgaver, så der mindskes utilsigtede hændelser, f.eks. ved medicindosering/håndtering og fejl hos borgerne. Bygningen har vist sig i meget dårlig stand og der har således for nylig været vand-skader i forbindelse med et gammelt Genvex system, som har ødelagt en del af elektriciteten.				
Behovet for aktiviteter kan i stedet tilgodeses i de eksisterende sundhedstilbud i kommunen og med puljen til aktiviteter for borgere på botilbud, som Kommunalbestyrelsen har bevilliget i 2020-24. Beboerne på Odinsgård har egen lejekontrakt og har dermed lige muligheder med andre borgere i at tilgå træning og fysiske aktiviteter som borgere i egen bolig. Borgerne på Odinsgård er en lige del af lokalsamfundet og Haderslev Kommune og skal derfor som handicapkonventionen siger, ligestilles med øvrige borgere. Der er derfor fremadrettet fokus på, at borgerne benytter lokalsamfundet og de trænings- og sundhedstilbud som eksisterer, og som andre borgere i kommunen også benytter sig af. Nuværende ledelse har desuden				

Projekt: Etablering af kontor- og mødefaciliteter på Odinsgården**Stednr.: 018.513**

igangsat flere aktiviteter på botilbuddet og der er derfor muligheder for at bruge fælleslokaler mellem huse til sansestimuli og aktiviteter. Der er potentiale i at anvende eksisterende kvadratmeter, samt benytte uderummet på Odinsgård, herunder den kommende Sansehøve og bålhytten ved det nærliggende Frejas hus.

Ombygningen vil blive tilpasset beløb og forventes stadig at holde sig indenfor den tildelte ramme.

Afledte driftsudgifter og – indtægter:

Ingen - Det forventes, at driftsudgifterne såsom el, vand og varme m.m. kan afholdes indenfor den eksisterende ramme på Odinsgården.

"+" betyder udgifter/mindre indtægter

"-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Etablering af aflastningspladser i forbindelse med eksisterende tilbud**Stednr.: 552.500**

Økonomi (i mio. kr. 2023 pl)	2023	2024	2025	2026
U/I: Anlægsudgift	3,700	-	-	-
Afledt drift:	-	-	-	-

Kategori: Udviklings- og investeringsprojekter

Anlægsbevilling: Der meddeles anlægsbevilling på 3,700 mio. kr. i forbindelse med budgetvedtagelsen

Beskrivelse:

I forbindelse med budget 2021 – 2024 blev der i 2023 afsat 3,700 mio. kr. til etablering af aflastningspladser.

Beløbet afsættes til etablering af 2 aflastningspladser i forbindelse med et eksisterende døgntilbud, samt derudover til etablering eller ombygning af de fysiske rammer i eksisterende tilbud for at kunne imødekomme de særlige behov for indretning af boliger, der bliver behov for til kommende borgere. Beløbet afsættes til nødvendig ombygning, særlig indretning, samt alarmsikring.

I dag køres mange børn og unge til aflastningstilbud udenfor kommunen. Transporten er lang. Det forsøges derfor om vi kan etablere 2 aflastningspladser i egen kommune i tæt geografisk nærhed til borgernes hjem. Målgruppen er hjemmeboende unge og voksne med komplekse omfattende handicaps, hvor forældre og pårørende har brug for aflastning i weekender og ferier.

Forudsætningen er at aflastningspladserne kan etableres i tilknytning til eksisterende døgntilbud, da der vil være behov for bemanning om natten.

Beløbet afsættes i 2023 og forventes anvendt til ombygning og etablering efter beslutning i Social- og Handicapudvalget.

"+" betyder udgifter/mindre indtægter

"-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Pulje til omstrukturering på Social- og Handicapudvalget**Stednr.: 551.500**

Økonomi (i mio. kr. 2023 pl)	2023	2024	2025	2026
U/I: Anlægsudgift	0,500	3,000	6,500	-
Afledt drift:	-	-	-	-

Kategori: Udviklings- og investeringsprojekter

Anlægsbevilling: Der meddeles ikke anlægsbevilling i forbindelse med budgetvedtagelsen

Beskrivelse:

Som et led i den økonomiske genopretningsplan, er der i 2023, 2024 og 2025, fokus på investering i fysiske anlæg. Det sker med henblik på i de kommende år at kunne etablere lokale botilbud, hvor nærhed til pårørende vægtes højt.

Derudover skal det øge muligheden for at imødegå det udgiftspres, som eksterne tilbud har påført Social- og Handicapområdet de foregående år. I arbejdet skal der også vurderes på, om det kan være relevant at genåbne eller omstille den eksisterende pladskapacitet.

"+" betyder udgifter/mindre indtægter

"-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

6.2. Børne- og Familieudvalget

I Børne- og Familieudvalget er der i budget 2023-2026 nedenstående to anlægsprojekter. Projekterne uddybes i de efterfølgende projektbeskrivelser.

Investeringsoversigt (Beløb i mio. kr. i 2023 pl)	2023	2024	2025	2026
Ny daginstitution på Thrigesvej	16,645	15,000	-	-
Børnecenter Over Jerstal	10,000	3,900	-	-
Børne- og Familieudvalget, I alt	26,645	18,900	-	-

Projektbeskrivelser

Projekt: Ny daginstitution på Thrigesvej		Stednr.: 514.525		
Økonomi (i mio. kr. 2023 pl)	2023	2024	2025	2026
U/I: Anlægsudgift	16,645	15,000	-	-
Afledt drift:	-	-	-	-
Kategori: Udviklings- og investeringsprojekter				
Anlægsbevilling: Der meddeles ikke anlægsbevilling i forbindelse med budgetvedtagelsen				
Beskrivelse:				
<p>Kommunalbestyrelsen godkendte den 1. marts 2022 en anlægsramme på 45,700 mio. kr. (2021 pl) til etablering af en ny daginstitution på Thrigesvej inkl. genhusning. Anlægsrammen var tidligere afsat til anlæg af flere daginstitutioner, men blev besluttet anvendt på byggeriet på Thrigesvej.</p> <p>Med en ny aldersintegreret daginstitution ønsker kommunalbestyrelsen at få en institutionen, der lever op til nutidige standarder både med byggeriet og i indretningen. Byggeriet skal kunne huse 120 børn.</p> <p>Arealet ved Thrigesvej er 5.131 m² og skal indeholde det nye byggeri, en legeplads og parkering</p>				
				
Billede: Kort over matriklen 3707, Thrigesvej 51.				
<p>Tidsplan: Politisk godkendelse af tilbud i december måned 2022. Projektering og byggeri i perioden januar 2023 – december 2024. Klargøring og indflytning omkring årsskiftet 2024/2025.</p> <p>Da det nye byggeri skal erstatte det eksisterende, genhuses børnehaven i pavilloner på Haderslev Idrætscenters matrikel efter aftale med idrætscentret</p> <p>Det forudsættes indtil videre, at driftsbudgetter fra eksisterende institution vil dække driftsudgifter til ny institution.</p>				

"+" betyder udgifter/mindre indtægter/træk på kassen "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Børnecenter Over Jerstal		Stednr.: 301.563		
Økonomi (i mio. kr. 2023 pl)	2023	2024	2025	2026
U/I: Anlægsudgift	10,000	3,900	-	-
Afledt drift:	-	-	-	-
Kategori: Udviklings- og investeringsprojekter				
Anlægsbevilling: <i>Der meddeles ikke anlægsbevilling i forbindelse med budgetvedtagelsen</i>				
Beskrivelse:				
<p>Den 29. marts 2022 godkendte kommunalbestyrelsen anlægsbevilling på 16,400 mio.kr. til etablering af Kommunalbestyrelsen har den 21. december 2021 og den 29. marts 2022 godkendte anlægsbevilling til etablering af Børnecenter Over Jerstal. Der er samlet meddelt anlægsbevilling på 16,400 mio. kr., heraf er 1,005 mio. kr. vedrørende miljøforanstaltninger.</p> <p>Tidsplan: Der forventes udbud ultimo 2022. Licitationsresultatet forventes behandlet i fagudvalget i februar 2023.</p> <p>Børnecenteret er et skridt på vejen til bæredygtig drift i daginstitutionerne og bidrager til bedre sammenhængskraft samt tværfagligt samarbejde mellem skole og dagtilbud.</p> <p>Daginstitutionerne Vores Børnehave (Over Jerstal og Vedsted børnehave) flytter ind i skolens bygninger. Daginstitutionen indrettes til 60 børnehavebørn og 24 vuggestuebørn.</p>				

"+" betyder udgifter/mindre indtægter/træk på kassen "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

6.3. Kultur- og Fritidsudvalget

I Kultur- og Fritidsudvalget er der i budget 2023-2026 nedenstående ni anlægsprojekter. Projekterne uddybes i de efterfølgende projektbeskrivelser.

Investeringsoversigt (Beløb i mio. kr. i 2023 pl)	2023	2024	2025	2026
Formidlings- og magasinbygning på Kløvervej 87B	6,000	5,500	-	-
Helhedsplan for boldbaner ved Haderslev Idrætscenter	4,600	-	-	-
Anlægs- og facilitetspulje	2,000	2,000	2,000	2,000
Trænings- og Udviklingscenter	0,350	-	-	-
Vojens Idrætshaller - Udskiftning af tag	-	-	0,800	-
Vojens Svømmehal – Udskiftning af hoved-eltavlen	0,450	-	-	-
Svømmefaciliteter Vojens	-	0,500	8,000	7,000
Renovering af eksisterende svømmefaciliteter i Haderslev by	-	-	3,000	-
Svømmefaciliteter Haderslev by	-	-	0,500	9,500
Kultur- og Fritidsudvalget, I alt	13,400	8,000	14,300	18,500

Projektbeskrivelser

Projekt: Formidlings- og magasinbygning på Kløvervej 87B		Stednr.: 364.514		
Økonomi (i mio. kr. 2023 pl)	2023	2024	2025	2026
U/I: Anlægsudgift	6,000	5,500	-	-
Afledt drift:	-	-	-	-
Kategori: Udviklings- og investeringsprojekter				
Anlægsbevilling: Der meddeles anlægsbevilling på 11,500 mio. kr. i forbindelse med budgetvedtagelsen				
Beskrivelse:				
Der er afsat 6,000 mio. kr. i 2023 og 5,500 mio. kr. i 2024. På grund af stigende priser på byggematerialer vurderes det, at såfremt opgaven skal gennemføres, mangler der 1,000 mio. kr. ekstra i både 2023 og 2024.				
En ny formidlings- og magasinbygning vil åbne mulighed for formidling af samlingerne. Målet er, at der udformes et undervisnings- og formidlingsspor i det nye magasin, hvor arkivalierne og digitaliserede samlinger bringes i spil, og eleverne omsætter dette på nye formidlingsplatforme.				
Formålet med det nye magasin er at samle henved 7-8 km arkivalier, over 800 malerier og tegninger, 1 mio. fotografier, over 1.000 genstande fra Ehlers Samlingen, genstande og vogne fra Slesvigske Vognsamling samt mange mindre samlinger.				
Bygningen skal være på over 1.100 m ² . Der er taget højde for kommende afleveringer af arkivalier og genstande.				
Det nye magasin vil opfylde de lovkrav, der er på arkiv- og museumsområdet for opbevaring og håndtering af samlingerne. Der vil være tale om en lavenergi magasinbygning.				
I indretningen tages der hensyn til håndteringen af samlingerne, mulighed for digitalisering, formidling til skoler og andet samt forskningsplads. Der er udviklet et undervisnings- og formidlerspor, hvor hands-on og sporets placering midt i samlingerne vil være udgangspunktet.				
Læsesalen flyttes fra Kulturhuset Bispen til administrationsbygningen på Kløvervej. Læsesalen vil samtidig også kunne fungere som foredragssal. Denne vil være åben for foreninger i Sydbyen.				
Kølerummet flyttes fra Bispen og placeres i magasin 24A (de har næsten samme størrelse). Dette vil være den mest hensigtsmæssige placering og økonomisk være den billigste.				
Der er ikke foretaget jordbundsundersøgelser af det område magasinbygningen tænkes placeret.				
I 2021 blev der udarbejdet et anlægsbudget for den nye formidlings- og magasinbygning og ændringer i administrationsbygningen på i alt 11,500 mio. kr. – heri indgår anlægsarbejde, bygning og inventar til magasin, modtagelse og formidling. Med de stigende priser, vurderes der et behov for yderligere finansiering				

Projekt: Formidlings- og magasinbygning på Kløvervej 87B**Stednr.: 364.514**

på 1,000 mio. kr. i hvert af årene 2023 og 2024. Alternativt skal der ske yderligere hårde prioriteringer på projektet.

Afledt drift:

I 2021 blev der udarbejdet et driftsbudget, hvor de årlige driftsomkostninger (pedel, rengøring, el, vand, varme, forsikringer, alarm, vedligeholdelse og lovpligtig service) for magasinet vil udgøre ca. 0,300 mio. kr. årligt.

Historie Haderslev afholder de afledte driftsudgifter. Historie Haderslev vil indgå en 10-årig lejeaftale med kommunerne under Det sønderjyske Arkivsamarbejde og Sygehus Sønderjylland. Aftalen vil sandsynligvis give 0,300 mio. kr. årligt i indtægt til imødegåelse af den forventede bygningsdrift.

"+" betyder udgifter/mindre indtægter/træk på kassen "–" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Helhedsplan for boldbaner ved Haderslev Idrætscenter**Stednr.: 031.533**

Økonomi (i mio. kr. 2023 pl)	2023	2024	2025	2026
U/I: Anlægsudgift	4,600	-	-	-
Afledt drift:	-	-	-	-

Kategori: Udviklings- og investeringsprojekter

Anlægsbevilling: Der er meddelt anlægsbevilling på 16,000 mio. kr. i forbindelse med budgetvedtagelsen 2022-2025 og beslutning i kommunalbestyrelsen i 2022.

Beskrivelse:

I forbindelse med budgetvedtagelsen 2022-2025, er der afsat 6,400 mio. kr. i 2022 og 4,600 mio. kr. i 2023, hvilket tilsammen giver 11,000 mio. kr.

Derudover er der er 2022 tilført 2,200 mio. kr. i forbindelse med prisstigninger samt 2,800 mio. kr. til imødegåelse af yderligere merudgifter for at projektet kan realiseres.

Helhedsplanen går ud på, at træningsfaciliteterne udvides med 2 kunstgræsbaner, sådan, at der fremover vil være 7 baner, hvoraf de 3 er kunstgræsbaner. Derudover er der en mindre græsbane samt en mini kunstgræsbane.

Ved en realisering af helhedsplanen, skal der ske en omlægning af det nuværende areal. Jordvolden, lysanlæg, en græsbane og den eksisterende kunstgræsbane, som ejes af HFK Tribune ApS, skal fjernes. Derefter skal der etableres 3 nye kunstgræsbaner og en ny konventionel græsbane.

Med ovenstående udvidelse af træningsfaciliteterne, foreslås at

- Haderslev Kommune betaler, ejer og drifter 2 kunstgræsbaner
- SønderjyskE Fodbold lejer et areal, hvor de for egen regning etablerer og drifter 1 kunstgræsbane og 1 konventionel græsbane

Derudover forestår Haderslev Kommune omlægningen af det nuværende areal.

SønderjyskE Fodbold A/S betaler udgifter til etablering af en kunstgræsbane og en græsbane samt en del af de generelle omkostninger omkring projektering og klargøring.

Derudover afholder SønderjyskE Fodbold A/S driftsomkostninger til de baner som SønderjyskE Fodbold A/S råder over samt betaling af arealleje til Haderslev Kommune.

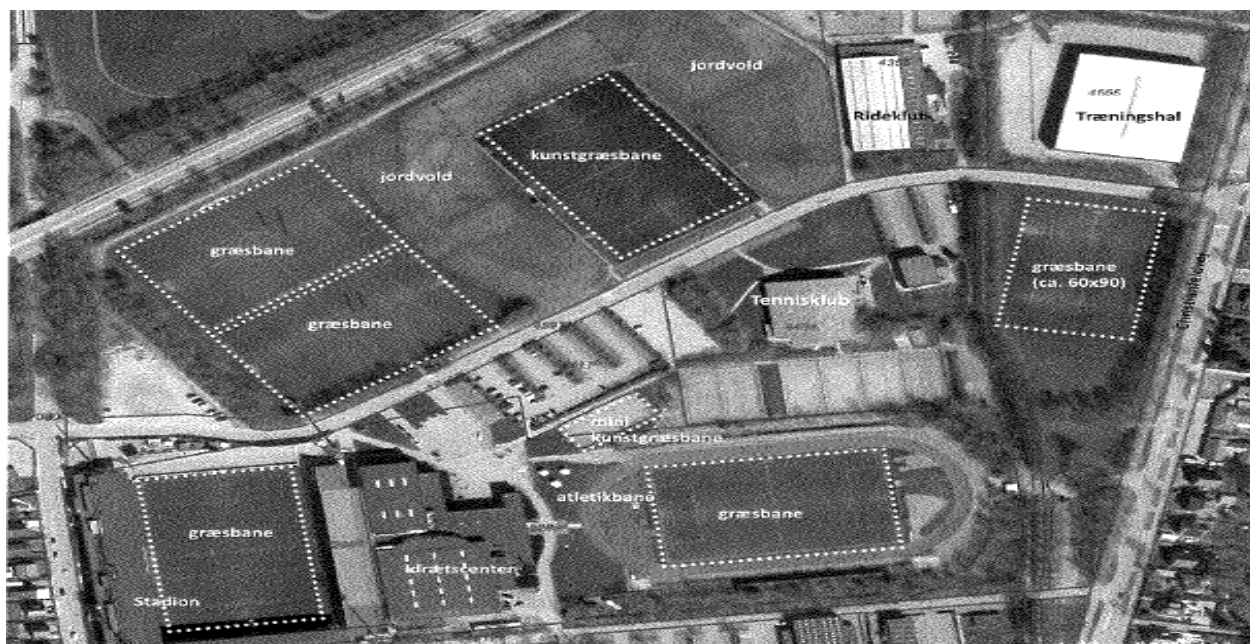
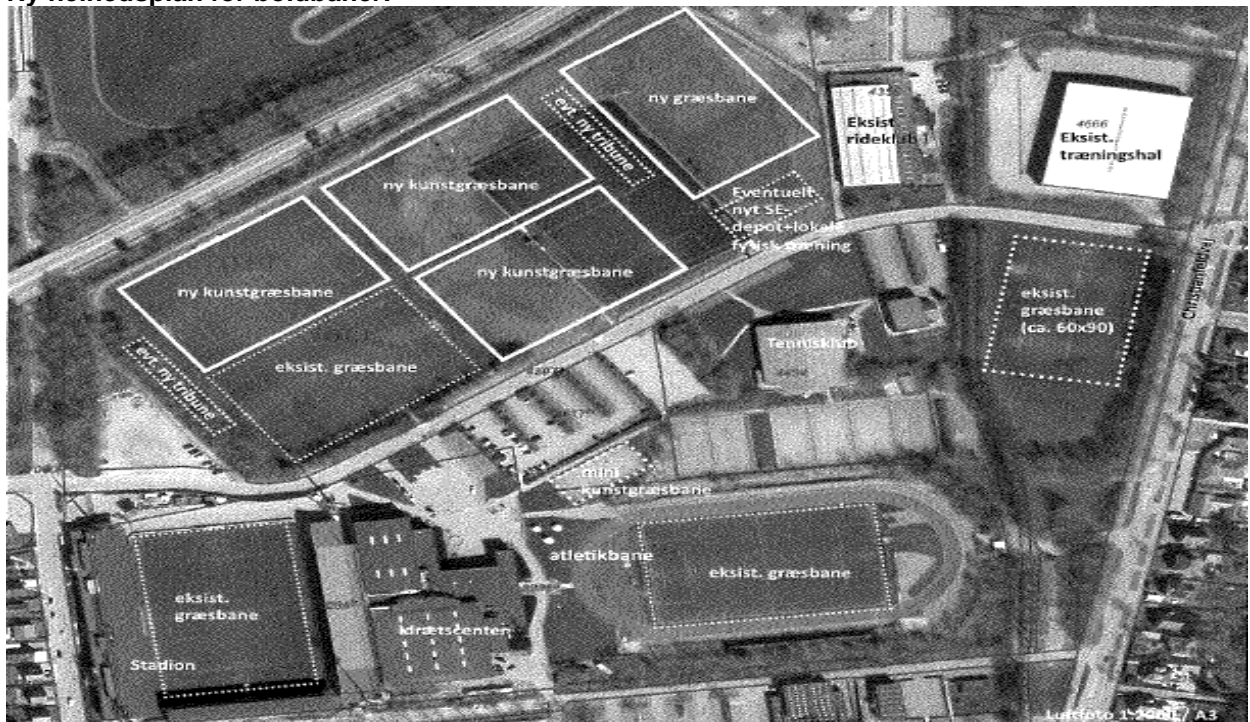
SønderjyskE Fodbold A/S betinger at kunstgræsbane og den konventionelle græsbane, alene er til brug for SønderjyskE Fodbold A/S.

Haderslev Kommune afholder driftsomkostninger til de 2 kunstgræsbaner, ligesom der må påregnes en delvis reetablering af banerne ca. hvert 10. år, alt afhængig af antal spilletimer, samt hvor godt banerne vedligeholdes.

Da der er et krav fra DBU, at der er mulighed for regelmæssig træning året rundt for at kvalificere sig til DBU's licens som talentudviklingsmiljø, er etableringen af kunstgræsbaner et vigtigt omdrejningspunkt i

Projekt: Helhedsplan for boldbaner ved Haderslev Idrætscenter**Stednr.: 031.533**

Haderslev Kommunes ønske om at fremme kvaliteten af arbejdet i kommunens mange gode fodboldklubber og dermed styrke talentudviklingen.

Eksisterende boldbaner:**Ny helhedsplan for boldbaner:****Afledt drift:**

Der er afsat særskilt budget til den afledte drift i forbindelse med budgetlægningen 2022-2025. Der er afsat 0,300 mio. kr. årligt.

Grundarealet er tilhørende Haderslev Kommune, hvorfor Sønderjyske Fodbold A/S vil blive opkrævet leje for deres andel af arealforbrug på markedsvilkår.

"+" betyder udgifter/mindre indtægter/træk på kassen "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Anlægs- og facilitetspulje		Stednr.: 318.546		
Økonomi (i mio. kr. 2023 pl)	2023	2024	2025	2026
U/I: Anlægsudgift	2,000	2,000	2,000	2,000
Afledt drift:	-	-	-	-
Kategori: Basisbudget				
Anlægsbevilling: Der meddeles anlægsbevilling på 2,000 mio. kr. i forbindelse med budgetvedtagelsen				
Beskrivelse:				
Puljen ændrer navn til Anlægs- og facilitetspulje fra 2023.				
Puljen afsættes til nye anlæg og facilitetsoptimering indenfor kultur- og fritidsområdet.				
Puljen er nødvendig for at kunne vedligeholde og udvikle faciliteterne med henblik på at udmønte visioner og målsætninger på Kultur- og Fritidsområdet.				
Kultur- og Fritidsudvalget fordeler anlægspuljen på indstilling fra forvaltningen og facilitetspuljen på indstilling fra Fællesrådet for samvirkerne.				
Facilitetspulje, som indeholder midler til såvel planlagte facilitetsoptimeringer, samt pludselig opståede akutopgaver. Facilitetspuljen disponeres af Fællesrådet for kultur- og fritidsområdet.				
I supplerende budget, er der medtaget en forslag om en udvidelse af facilitetspuljen med 0,500 mio. kr. årligt fra 2023 og frem.				
Anlægspuljen er en pulje til anlægsopgaver indenfor kultur- og fritidsområdet. Puljen disponeres af forvaltningen.				
Afledt drift:				
Ingen.				

"+" betyder udgifter/mindre indtægter/træk på kassen "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Trænings- og Udviklingscenter		Stednr.: 318.553		
Økonomi (i mio. kr. i 2023 pl)	2023	2024	2025	2026
U/I: Anlægsudgift	0,350	-	-	-
Afledt drift:	-	-	-	-
Kategori: Udviklings- og Investeringsprojekter				
Anlægsbevilling: Der meddeles anlægsbevilling på 0,350 mio. kr. i forbindelse med budgetvedtagelsen.				
Beskrivelse:				
Gennem samarbejde med Danmarks Motor Union (DMU) og Team Danmark (TD) er der mulighed for at motocrossbanen i Skovby og speedwaybanen i Vojens samlet set, bliver et nationalt Trænings- og Udviklingscenter. Samarbejdet vil betyde at faciliteterne vil huse landsholdssamlinger med træning på banerne og med understøttende funktioner i samarbejde med Talentcentret.				
Et trænings- og udviklingscenter forventes ikke at øge de to anlægs nuværende brug væsentligt og forventes dermed at kunne rummes indenfor gældende miljøtilladelser.				
Et Trænings- og Udviklingscenter på de to anlæg vil betyde en styrkelse af den position Vojensområdet allerede har indenfor motorsport, ligesom foreningslivet omkring både motocross og speedway forventes at få et løft. Anlægsønsket går til containere med træningsgrej, som placeres på hvert anlæg.				
Afledt drift:				
Med baggrund i et nationalt Trænings- og Udviklingscenter, skabes et lokalt talentmiljø gennem talentindsatsen i Talentcenter Haderslev. Prisen for et talentmiljø er i lighed med andre lignende 0,080 mio. kr. årligt. Midlerne er ikke prioriteret i forbindelse med budgetforliget for 2023-2026. Forvaltningen bringer denne del for udvalget i forbindelse med udmøntning af budget 2023-2026.				

"+" betyder udgifter/mindre indtægter/træk på kassen "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Vojens Idrætshaller – udskiftning af tag				Stednr.: 031.536
Økonomi (i mio. kr. i 2023 pl)	2023	2024	2025	2026
U/I: Anlægsudgift	-	-	0,800	-
Afledt drift:	-	-	-	-
Kategori: Sikre værdien af kapitalapparatet				
Anlægsbevilling: Der meddeles ikke anlægsbevilling i forbindelse med budgetvedtagelsen				
Beskrivelse:				
<p>Udskiftning af tag på idrætshallerne. De to haller er henholdsvis 60 år (hal 1) og 50 år (hal 2) gamle og tagpladerne er efterhånden i så dårlig stand, at man ikke kan gå på dem og det er umuligt at udskifte pladerne. For 15 år siden blev rygningerne udskiftet, hvilket hjalp rigtig meget. Det kan dog konstateres, at der efterhånden er så mange utætheder at det ofte regner ind.</p> <p>Prisen for udskiftning af begge tage er en samlet pris.</p> <p>Formålet er at sikre foreningernes brug af hallerne, således det ikke regner ind og derved sikre at der ikke ligger vand på gulvene med risiko for faldskader.</p> <p>Med udgangspunkt i 2030-ambitionerne, er det fondens formål at forbedre, udvikle og udbygge inden for den eksisterende ramme. Forbedringerne er til gavn for kommunens borgere og skal skabe de bedst mulige rammer, hovedsageligt for udfoldelse af sports- og idrætsudøvelse, men også andre former for aktivitet, der udøves af kommunens borgere.</p>				
Afledt drift:				
Ingen.				

"+" betyder udgifter/mindre indtægter/træk på kassen "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Vojens Svømmehal – udskiftning af hoved-eltavlen				Stednr.: 031.537
Økonomi (i mio. kr. i 2023 pl)	2023	2024	2025	2026
U/I: Anlægsudgift	0,450	-	-	-
Afledt drift:	-	-	-	-
Kategori: Sikre værdien af kapitalapparatet				
Anlægsbevilling: Der meddeles anlægsbevilling på 0,450 mio. kr. i forbindelse med budgetvedtagelsen.				
Beskrivelse:				
<p>Udskiftning af hoved eltavlen i Vojens Svømmehal, som styrer al teknik i selve svømmehallen. Tavlen er 26 år gammel og der forefindes overhovedet ingen el-dokumentation, hvilket besværliggør fejlfinding, som ofte er aktuelt, da der tit er fejl på de nuværende komponenter.</p> <p>Formålet er at driftssikre Vojens Svømmehal, som er åben 357 dage om året, samt spare på ressourcer. Ved at sikre driftssikkerheden i svømmehallen er risikoen for en nedlukning i forbindelse med fejl på komponenterne formindsket, således at svømmehallen vil være tilgængelige for offentligheden hele året og derved undgå tabsgivende og ærgerlige lukninger.</p> <p>Med udgangspunkt i 2030-ambitionerne, er det fondens formål at forbedre, udvikle og udbygge inden for den eksisterende ramme. Forbedringerne er til gavn for kommunens borgere og skal skabe de bedst mulige rammer, hovedsageligt for udfoldelse af sports- og idrætsudøvelse, men også andre former for aktivitet, der udøves af kommunens borgere.</p>				
Afledt drift:				
Ingen.				

"+" betyder udgifter/mindre indtægter/træk på kassen "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Svømmefaciliteter Vojens		Stednr.: 318.554		
Økonomi (i mio. kr. i 2023 pl)	2023	2024	2025	2026
U/I: Anlægsudgift	-	0,500	8,000	7,000
Afledt drift:	-	-	-	-
Kategori: Udviklings- og Investeringsprojekter				
Anlægsbevilling: <i>Der meddeles ikke anlægsbevilling i forbindelse med budgetvedtagelsen.</i>				
Beskrivelse:				
<p>Behov- og potentiale-analysen er præsenteret for kommunalbestyrelsen på april mødet og i juni måned blev der afholdt et informationsmøde for alle interesserede om fremtidens svømmefaciliteter i Haderslev Kommune.</p> <p>I analysen er der taget udgangspunkt i 2 løsningsmodeller vedrørende svømmefaciliteter ved Vojens Svømmehal. Den ene model omhandler tilbygning af varmtvandsbassin og den anden model tager udgangspunkt i et terapibassin.</p> <p>Forvaltningen vil i samarbejde med bestyrelsen for Fonden for Vojens Idræts- og Sportshaller arbejde videre med bevillingen med sigte på at indgå en aftale med Vojens Idræts- og Sportshaller om udmøntning af midlerne, herunder de ekstra midler Vojens Idræts og Sportshaller forventes at skaffe gennem private bidrag og/eller fonde.</p> <p>De afsatte kommunale midler på i alt 15,5 mio. kr. forventes suppleret med bidrag fra private fonde.</p>				
Afledt drift:				
Der er ikke i budgettet taget stilling til driftsøkonomien ved et ekstra bassin i Vojens Idræts- og Sportshaller.				

"+" betyder udgifter/mindre indtægter/træk på kassen "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Renovering af eksisterende svømmefaciliteter i Haderslev by		Stednr.: 318.551		
Økonomi (i mio. kr. i 2023 pl)	2023	2024	2025	2026
U/I: Anlægsudgift	-	-	3,000	-
Afledt drift:	-	-	-	-
Kategori: Udviklings- og Investeringsprojekter				
Anlægsbevilling: <i>Der meddeles ikke anlægsbevilling i forbindelse med budgetvedtagelsen.</i>				
Beskrivelse:				
<p>Behov- og potentiale-analysen er præsenteret for kommunalbestyrelsen på april mødet og i juni måned blev der afholdt et informationsmøde for alle interesserede om fremtidens svømmefaciliteter i Haderslev Kommune.</p> <p>Jævnfør ovennævnte analyse, vil det være muligt at renovere de eksisterende anlæg (Haderslev Svømmehal og Kløvermarkhallen).</p> <p>Ved en renovering, kan såvel Haderslev Svømmehal og Kløvermarkhallen opfylde de nuværende behov.</p>				
Afledt drift:				
Der må forventes øgede driftsudgifter, alt afhængig af hvilke renoveringsarbejder der vælges.				

"+" betyder udgifter/mindre indtægter/træk på kassen "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Svømmefaciliteter Haderslev by**Stednr.: 318.552**

Økonomi (i mio. kr. i 2023 pl)	2023	2024	2025	2026
U/I: Anlægsudgift	-	-	0,500	9,500
Afledt drift:	-	-	-	-

Kategori: Udviklings- og Investeringsprojekter**Anlægsbevilling:** *Der meddeles ikke anlægsbevilling i forbindelse med budgetvedtagelsen.*

Kommunalbestyrelsen har afsat 0,500 mio. kr. i 2025 samt 9,500 mio. kr. i 2026.

Behov- og potentiale-analysen er præsenteret for kommunalbestyrelsen på april mødet og i juni måned blev der afholdt et informationsmøde for alle interesserede om fremtidens svømmefaciliteter i Haderslev Kommune.

Analysen tager udgangspunkt i to løsningsmodeller, der på hver sin måde opfylder borgernes og interessenternes behov, hvor sportsprofilen har mere fokus på talent og motion, mens wellnessprofilen har mere fokus på oplevelse og det sociale.

I forlængelse af behovs- og potentieanalyser og nærværende anlægsbevilling, søges midlerne frigivet når der er defineret en proces for svømmefaciliteter i Haderslev.

Afledt drift:

Afhænger af projektvalg.

"+" betyder udgifter/mindre indtægter/træk på kassen "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

6.4. Teknik- og Klimaudvalget

I Teknik- og Klimaudvalget er der i budget 2023-2026 nedenstående 18 anlægsprojekter. Projekterne uddybes i de efterfølgende projektbeskrivelser.

Investeringsoversigt (Beløb i mio. kr. i 2023 pl)	2023	2024	2025	2026
Østergade/Honnørkajen. Klargøring af grund samt etablering af udenomsarealer og pumpestation	1,000	1,200	-	-
Jomfrusti-projektet	30,000	30,381	32,000	36,750
Investering LED-Gadelys private fællesveje	1,000	1,000	1,100	-
Oversvømmelsessikring af Fole	0,500	1,000	-	-
Naturprojekter og øget biodiversitet	1,000	0,500	0,500	-
Landbrugets BNBO-indsats for drikkevandet	0,300	-	-	-
Stenrev og havmiljøprojekter i Lillebælt og Haderslev fjord - udgifter	3,000	3,000	3,000	3,000
Stenrev og havmiljøprojekter i Lillebælt og Haderslev fjord - indtægter	-1,000	-1,000	-1,000	-1,000
DK2020 projekter i ny klimaplan	3,022	3,000	3,000	3,000
Forbedret infrastruktur Arnum	1,100	-	-	-
Cykelsti Nustrup – Uldal	6,500	-	-	-
Flytning af driftsafdelingen		11,800	-	-
Broer og bygværker	2,700	2,700	2,700	2,700
Krydsningshelle på Østergade ved Vojenshallerne	0,500	-	-	-
Krydsningsheller og senere signalanlæg på Ribe Landevej	1,400	-	0,800	-
Tilgængelighedspulje	0,400	0,400	0,400	0,400
Pulje til udmøntning af cykelstiplan – udgifter	-	14,000	5,000	5,000
Pulje til udmøntning af cykelstiplan – indtægter	-	-3,050	-2,000	-2,000
Fællesstier Norgesvej og Louisevej - indtægter	-0,950	-	-	-
Pulje til realisering af trafiksikkerhedsplan	1,000	1,000	1,000	1,000
Teknik- og Klimaudvalget, i alt	51,472	65,931	46,500	48,850
- heraf indtægter	-1,950	-4,050	-3,000	-3,000

Projektbeskrivelser

Økonomi (i mio. kr. 2023 pl)		2023	2024	2025	2026
Projekt: Østergade/Honnørkajen. Klargøring af grund samt etablering af udenomsarealer og pumpestation		Stednr.: 003.500			
U/I: Anlægsudgift		1,000	1,200	-	-
Afledt drift:		-	-	-	-
Kategori: Udviklings- og investeringsprojekter					
Anlægsbevilling: Der meddeles ikke anlægsbevilling i forbindelse med budgetvedtagelsen					
Beskrivelse:					
Haderslev Kommunalbestyrelse godkendte den 26. marts 2019, pkt. 28 salg af en række arealer på Haderslev Havn. Afledt heraf er der nogle følgeomkostninger, som betales af Haderslev Kommune.					
Det er aftalt med køber og Provas, at den lille pumpestation nedlægges og en ny opføres på arealet tilhørende kommunen og beliggende umiddelbart op til det købte areal. Samtidig er det aftalt, at køber skal bidrage til forskønnelse af den store pumpestation. Den kommunale udgift til dette er på 1,000 mio. kr. i 2023.					
Når byggeriet er opført, vil der være udgifter på 1,200 mio. kr. i 2024 til etablering af udenomsarealer m.v. langs dele af strækningen af Jomfrustien samt ved Honnørkajen. Det skal bemærkes, at der ikke er afsat midler til fornyelse af kajkonstruktionen langs Honnørkajen under dette projekt.					
Afledt drift:					
Kommunen mister lejeindtægt ved Honnørkajen, men det skønnes at gå lige op i forhold til mindreudgifter til drift af de solgte kommunale arealer.					

"+" betyder udgifter/mindre indtægter/træk på kassen "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Jomfrusti-projektet

Stednr.: 015.512

Økonomi (i mio. kr. 2023 pl)	2023	2024	2025	2026
U/I: Anlægsudgift	30,000	30,381	32,000	36,750
Afledt drift:	-	-	-	-

Kategori: Udviklings- og investeringsprojekter**Anlægsbevilling:** Der meddeles ikke anlægsbevilling i forbindelse med budgetvedtagelsen**Beskrivelse:**

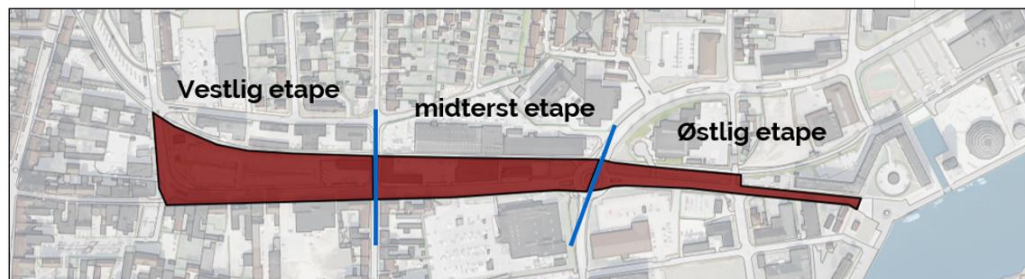
Visionen for Jomfrusti-projektet er at skabe en levende bydel med en ny identitet samt en bedre sammenhæng mellem Haderslev bykerne og den nye havnebydel. Gennem anvendelse af bæredygtige klimatilpasningstiltag, infrastrukturforbedringer og byfornyelsesindsats, ønskes det at udvikle Jomfrustien og de tilstødende arealer, så de kan danne rammerne om et attraktivt område, der også kan tiltrække borgere og virksomheder.

Jomfrusti-projektet er i alt anslået til en anlægsramme på 176,000 mio. kr., hvoraf Provas' andel forventes at udgøre 33,000 mio. kr. I budgetforliget for 2021-2024 blev der prioriteret ekstra midler til projektet, samtidig blev det besluttet at vende rækkefølgen for projektet, så projektet starter fra havnen. Da opførelsen af det planlagte byggeri på Honnørkajen er blevet udsat, er det vedtaget, at der opstartes med den vestlige etape. Nedrivning af bygninger i den vestlige etape forventes udført efter 2022 og de første anlægsarbejder etape vest udføres 2023. Efter etablering af den vestlige etape forventes det at den østlige etape etableres, det afhænger af opførelsen af Honnørkaj byggeriet.

Projektet finansieres gennem låneoptagelse på baggrund af et områdefornyelsesprogram som blev godkendt i kommunalbestyrelsen i juni 2022.

I efteråret 2022 afholdes der de først licitationer, derefter kan der udarbejdes et mere retvisende overslag over den samlede økonomi.

Kortbilag ses nedenfor:

Udføres
2023-2024
Budget 77 mio. kr.

Udføres
2026-2027
Budget 50 mio. kr.

Udføres
2024-2025
Budget 49 mio. kr.

Afledt drift og finans:

Der må forventes øgede driftsomkostninger ved nogle af de nye tiltag som kommer som følge af Jomfrusti-projektet.

"+" betyder udgifter/mindre indtægter/træk på kassen "–" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Investering LED-gadelys private fællesveje

Stednr.: 222.601

Økonomi (i mio. kr. i 2023 pl)	2023	2024	2025	2026
U/I: Anlægsudgift	1,000	1,000	1,100	-
Afledt drift:	-	-	-	-

Kategori: Udviklings- og investeringsprojekter**Anlægsbevilling:** Der meddeles anlægsbevilling på 3,100 mio. kr. i forbindelse med budgetvedtagelsen**Beskrivelse:**

Teknik og Klimaudvalget har på møde den 9. maj 2022 besluttet at drift og vedligehold af gadelys på private fællesveje fortsætter i kommunalt regi. En tidligere beslutning i forbindelse med budgetvedtagelse 2019 om at udskille gadelys på private fællesveje "køres tilbage".

Årsagen er, at det har vist sig at være meget omstændeligt at udskille gadelys på private fællesveje:

- Der er forskellige vedtægter i grundejerforeninger, som gør at de ikke kan behandles ens. Alle skal behandles individuelt, og det gør udskillelse administrativt tungt.
- Der er et stort forudgående arbejde med registrering af kabelforløb
- Der vil være meget fysisk arbejde med at adskille kabler fra det kommunale gadelys. Ved udskillelse skal der etableres to særskilte kabelnet, ét til kommunens og ét til den private fællesvejs gadelys. De steder, hvor den private fællesvej ikke har gadelysskab, skal dette etableres med en elmåler. Omkostning til separering er ca. 5,000 mio. kr. Omkostning til gadelysskabe er ca. 6,000 mio. kr. Der er ikke afsat budget hertil.

De årlige udgifter på 1,400 mio. kr. til drift og vedligehold af gadelys på private fællesveje i kommunalt regi foreslås reduceret ved at investere i at få alle lamper på private fællesveje udskiftet til LED lamper. Formålet er at reducere strømforbrug på private fællesveje og mindske de fremtidige driftsudgifter.

Lamperne dæmpes automatisk til 50% forbrug fra kl. 22:00 til kl. 06:00, hvilket giver en større strømsparelse. Denne løsning anvendes også på kommunens kommunale veje. Alle behandles ens, og får nye LED lamper, der giver et bedre lys og ikke har blændingsgener for borgerne. Udskiftning til LED er godt for miljøet, da CO₂-udledningen formindskes.

Økonomi: 2.150 lamper, sikringsindsats og montering: 2.150*2.600 kr. = 5.590.000 kr. (5,600 mio. kr.). I 2022 investeres de første 0,800 mio. kr. indenfor driftsbudgettet. Og i 2023-2025 er forudsat 0,500 mio. kr. egenfinansieret pr. år, så der mangler 3,300 mio. kr. for at få udskiftet det sidste gadelys til LED. I budgetforlig er afsat 3,1 mio. kr., så de resterende 0,200 mio. kr. skal findes indenfor driftsbudgettet.

Det er muligt at låne til udskiftning af lyskilder og armaturer til mere økonomiske typer, men ikke til standere. Der kan lånes til hele investeringen, da projektet ikke indeholder udskiftning af standere.

Afledt drift:

I budgettet er tidligere indarbejdet en årlig besparelse på 1,200 mio. kr. fra 2023 ud fra beslutning om udskillelse af private fællesveje, hertil en driftsudgift på 0,200 mio. kr. fra nye udstykninger med selvbetalt gadelys på private fællesveje, som skal overgå til kommunen. I alt årlig udgift på 1,400 mio. kr. før investering.

Skønnet afledt drift i årene, når der tages højde for investering i årene og delvis årlig finansiering på 0,250 mio. kr. givet i budgetforlig 2023:

I 2023 ca. 1,000 mio. kr. faldende til 0,500 mio. kr. årligt fra 2026, når investering er fuldt ud gennemført:

Afledt drift skal afholdes indenfor Teknik- og Klimaudvalgets egen driftsramme.

"+" betyder udgifter/mindre indtægter/træk på kassen "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Oversvømmelsessikring af Fole		Stednr.: 089.505		
Økonomi (i mio. kr. i 2023 pl)	2023	2024	2025	2026
U/I: Anlægsudgift	0,500	1,000	-	-
Afledt drift:	-	-	-	-
Kategori: Sikre værdien af kapitalapparatet				
Anlægsbevilling: Der meddeles anlægsbevilling på 1,500 mio. kr. i forbindelse med budgetvedtagelsen				
Beskrivelse:				
<u>Formål og langsigtet perspektiv:</u> Projektet har til formål at reducere risikoen for oversvømmelser i Fole by. Området oplevede i 2021 nogle voldsomme regnvejrshændelser, som tydeliggjorde, at området er meget risikoudsat, hvilket forventes forværret som følge af klimaforandringerne.				
<u>Sammenhæng og synergi:</u> Projektet i Fole kan indgå som et af en række tiltag i kommunens klimatilpasning i den kommende klimaplan som led i DK2020-samarbejdet. En bedre sikring mod oversvømmelse i Fole er samtidig en understøttelse af landdistriktet og livskvaliteten i lokalområdet.				
<u>Projektindhold:</u> Der er igangsat en række analyser og forundersøgelser, som afdækker hvilke tiltag der kan gennemføres i området og hvilke effekter, det vil have.				
Indtil videre er følgende indsatser skitseret med økonomiske overslag:				
<ul style="list-style-type: none"> • Regnvandsafvanding og rørledninger: 0,050-0,200 mio. kr. • Regulering af Fole Bæk langs med Stampemøllevej: 0,100-0,150 mio. kr. • Etablering af ny grøft sydøst om Fole by: 0,500-1,000 mio. kr. • Vådområde nordøst for Fole by: 2,000-5,000 mio. kr. - mulighed for ekstern finansiering • Rørunderføringer gennem Fole by: 0,500-1,500 mio. kr. 				
Delprojekter, som kan afholdes indenfor det afsatte budget, igangsættes i 2023.				
<u>Effekt:</u> En gennemførelse af de samlede delprojekter vil reducere risikoen for oversvømmelser i Fole markant, og dermed understøtte kommunalbestyrelsens vision om at sikre bosætning i lokalsamfundene.				
<u>Baggrund:</u> På foranledning af en beslutning i Teknik- og Klimaudvalget den 7. marts 2022 om ekstra indsats for at imødegå oversvømmelser i Fole. Der har været henvendelse fra borgerne i Fole med forespørgsel om kommunens muligheder for at reducere risikoen for oversvømmelser i byen, bl.a. af hensyn til forsikringstegningen i området. Teknik og Klima samarbejder med borgergruppen om tiltagene.				
Afledt drift:				
Ingen				

"+" betyder udgifter/mindre indtægter/træk på kassen "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Naturprojekter og øget biodiversitet		Stednr.: 050.502		
Økonomi (i mio. kr. 2023 pl)	2023	2024	2025	2026
U/I: Anlægsudgift	1,000	0,500	0,500	-
Afledt drift:	-	-	-	-
Kategori: Udviklings – og investeringsprojekter				
Anlægsbevilling: Der meddeles anlægsbevilling på 1,000 mio. kr. i forbindelse med budgetvedtagelsen				
Beskrivelse:				
<p>Kommunalbestyrelsen besluttede på møde den 2. marts 2021 at deltage i Miljøministeriets konkurrence "Danmarks Vildeste kommune". Konkurrencen udløber i september 2022.</p> <p>Anlægsprojekterne skal understøtte bestræbelserne på at opnå bedre forhold for den vilde natur i Haderslev Kommune. Indsætterne omfatter de kommunalt ejede arealer, hvor der på nuværende tidspunkt er drift og arealer, hvor der ønskes optaget drift. Indsætterne omfatter blandt andet rydning, hegning og oplysningskampagner.</p> <p>Anlægsudgifter foreslås fordelt på følgende måde i 2023:</p> <ul style="list-style-type: none"> • 0,750 mio. kr. bruges på anlægsudgifter til forskellige projekter til fremme af biodiversiteten på Haderslev Kommunes grønne arealer samt kommunikation med videre. • 0,250 mio. kr. svarende til et halvt årsværk, til ansættelse af en projektmedarbejder til ledelsen af projektet, hvilket vil sikre at serviceniveauet kan opretholdes. <p>Baggrund: Miljøministeren lancerede den 5. februar 2021 konkurrencen om at blive Danmarks Vildeste Kommune. Formålet med konkurrencen er at give kommunerne et incitament til at forbedre forholdene for biodiversiteten på de offentligt ejede arealer samt at vejlede borgere og virksomheder i naturforbedrende tiltag på privatejede arealer. Konkurrencen er inspireret af de naturprojekter, der blev foretaget i Hjørring Kommune. Konkurrencen strækker sig frem til slutning af 2022. Et dommerpanel og et tv-hold vil besøge kommunerne for at bedømme og dokumentere de projekter der er blevet udført. Der lægges vægt på, at projekterne er planlagt med et langsigtet perspektiv og at de skaber værdi for biodiversiteten og borgerne. Vinderen af konkurrencen vil modtage en præmie på 1 mio. kr. til et naturprojekt fra Danmarks Naturfond.</p> <p>Biodiversitetsprojekterne omfatter forskellige tiltag på kommunale arealer, hvor tiltag der øger biodiversiteten afprøves og gennemføres. For at sikre den bedste udnyttelse af de tildelte midler, vil der blive trukket på erfaringer fra de andre deltagende kommuner. Biodiversitetsprojekter kan omfatte:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ændring i slåning af arealer, • åbning af landskaber ved rydning af opvækst, • udlægning af stendynger på skrånninger til gavn for smådyr, • hegning og afgræsning. <p>Oplysning i form af skiltning ved arealerne og oplysninger på Haderslev Kommunes hjemmeside, skal hjælpe til at inddrage borgerne og oplyse om effekten af forskellige projekter på baggrund af ændringen af driften på arealerne.</p> <p>Det forventes, at der som følge af deltagelsen i konkurrencen vil indkomme en del henvendelser fra borgere og virksomheder med spørgsmål til arealer.</p> <p>Gevinsterne ved projekterne bliver en øget biodiversitet på de kommunale arealer, samtidig med at de rekreative værdier øges på de kommunale grønne arealer. Projekterne vil desuden kunne føre til en mulighed for at Haderslev Kommune, og de lokale virksomheder, kan opnå en grønnere profil. For at opnå en hurtig og let eksponering af Haderslev Kommunes engagement i deltagelsen i konkurrencen, kan det være en ide at de lavthængende frugter prioriteres. Ønskes det at borgere kan se en hurtigere udvikling kræver det en investering og større indgreb på visse arealer.</p> <p>Der lægges i projektet vægt på, at biodiversitetsprojekterne spredes ud i så mange byer som muligt, så det ikke begrænses til de 3 store byer alene. På den måde vil et større antal borgere kun inddrages i samskabelsesprojekter.</p>				
Afledt drift:				
Kommunale arealer der inddrages i projektet forventes efter det indledende projekts gennemførelse af kunne indeholdes i det eksisterende driftsbudget.				

Projekt: Naturprojekter og øget biodiversitet**Stednr.: 050.502****Afledt finans:**

Det er muligt at søge fondsmidler til projekter ved Nordea Fonden, 15. juni Fonden og Danmarks Naturfond med videre. Der kan blive givet fondsmidler op til forholdet 1:1 til de midler kommunen vil afsætte til projekter.

Hvis der modtages støtte fra fonde, vil der skulle afregnes 17,5% fondsmoms af indtægt.

"+" betyder udgifter/mindre indtægter "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Landbrugets BNBO- indsats for drikkevandet**Stednr.: 089.501**

Økonomi (i mio. kr. 2023 pl)	2023	2024	2025	2026
U/I: Anlægsudgift	0,300	-	-	-
Afledt drift:	-	-	-	-

Kategori: Håndtering af kapacitetsudfordringer**Anlægsbevilling:** Der er meddelt anlægsbevilling i forbindelse med budgetvedtagelse 2022**Beskrivelse:**

Projektet er opstartet i 2021 og første del forventes afsluttet i 2023. Dertil kommer at der skal følges op med påbud til de arealer, hvor det ikke er lykkedes vandværk og lodsejere, at nå til enighed om en aftale om sprøjtefri zone.

Formålet med projektet er at støtte landbruget og vandværkerne i kommunen med indsatsen for at beskytte drikkevandet i de boringsnære beskyttelsesområder (BNBO).

De små vandværker og mange landbrug forventes ikke at være i stand til at gennemføre den påkrævede indsats uden vejledning og hjælp fra kommunen. Med de i 2021 og 2022 afsatte ressourcer er det lykkedes at få alle parter i dialog, men desværre er ikke alle afsluttet med frivillige aftaler.

Projektet omfatter dels kommunal bistand, dels landbrugsfaglig rådgivning, som er indregnet i de bevilligede midler for 2021 og 2022. En fyldestgørende rådgivning og vejledning øger muligheden for, at der indgås frivillige lokalt forankrede aftaler, der tilgodeser både lodsejer og vandværk. Gevinsterne ved projektet er, at der sikres en bedre beskyttelse af drikkevandet til gavn for kommunens borgere. Projektet understøtter bevarelsen af små vandværker, samtidig med at lodsejerne kan opnå fuld erstatning i forhold til omlægning af driften, i stedet for en lovbunden kompensation.

Det er ikke alle BNBO-arealer hvor det er lykkedes at opnå frivillige aftaler. Dermed kan Haderslev Kommune forvente at skulle give påbud om forbud mod sprøjtning til de resterende BNBO-arealer. Dette kræver indgående kendskab til arealerne, og dialog med både vandværker og lodsejere. Dette kan med fordel ligge i forlængelse af det allerede udførte arbejde omkring de frivillige aftaler og dermed udnytte eksisterende kendskab til sagerne.

Baggrund: Folketingets Pesticidstrategi 2017-21 har som mål at nedbringe risikoen for forurening af grundvandet fra erhvervsmæssig anvendelse af pesticider i boringsnære beskyttelsesområder (BNBO). Kommunerne skal, hvor der er behov for yderligere beskyttelse, forsøge at opnå frivillige aftaler med lods-ejerne. Hvis ikke kommunerne kommer i mål med beskyttelsen inden udgangen af 2022, vil der i 2023 ved lov komme et generelt forbud mod sprøjtning i BNBO.

Afledt drift:

Ingen.

"+" betyder udgifter/mindre indtægter "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Stenrev og havmiljøprojekter i Lillebælt og Haderslev Fjord		Stednr.: 089.503		
Økonomi (i mio. kr. 2023 pl)	2023	2024	2025	2026
U/I: Anlægsudgift (brutto)	3,000	3,000	3,000	3,000
U/I: Anlægsindtægt	-1,000	-1,000	-1,000	-1,000
Afledt drift:	-	-	-	-
Kategori: Udviklings- og investeringsprojekter				
Anlægsbevilling: Der meddeles ikke anlægsbevilling i forbindelse med budgetvedtagelsen				
Beskrivelse:				
<u>Formål og langsigtet perspektiv:</u> Forbedre miljø og bæredygtighed i kommunen og samtidig understøtte vækst og livskvalitet.				
<u>Sammenhæng og synergier:</u> Anlægspuljen medvirker til at opnå bedre havmiljø, hvor der i forvejen investeres i bedre spildevandsrensning, omlægning af landbrugsdriften, indsatser vedrørende vådområder og lavbund osv. Samtidig ønsker kommunen at forbedre badevandskvaliteten i fjord- og kystområderne. Projektet udgør den handlingsrettede del af samarbejdet 'Liv i Lillebælt', som borgmestrene omkring Lillebælt har taget initiativ til, og hvor der forventes oprettet et fælleskommunalt sekretariat. Desuden understøttes initiativet 'Danmarks vildeste kommune'.				
<u>Projektindhold:</u> Projektet gennemfører og afprøver forskellige tiltag for at forbedre miljøtilstanden på udvalgte lokaliteter i Lillebælt og Haderslev Fjord. Tiltagene kan omfatte udlægning af stenrev/udvidelse af eksisterende/kommende stenrev, etablering af muslingebanker, udplantning af ålegræs og marine nyttehaver el.lign. og kan med fordel placeres nær kommunens rekreative hotspots. Budgettet omfatter anlægsarbejde, formidling og kommunal projektering samt forventede eksterne tilskud. Desuden planlægges samarbejde med en forskningsinstitution for at opnå de bedste resultater. Projektet forventes at løbe i ca. 5 år med igangsætning 2023. Der er i supplerende budget i år 2026 søgt om 3,000 mio. kr. til udgifter og 1,000 mio. kr. til indtægter.				
I projektet er der stor fokus på gennemførelse af konkrete projekter, men der vil være behov for ansættelse af 1,0-1,5 årsværk pr år til en projektleder på opgaven.				
<u>Effekt:</u> Gevinsterne ved projektet bliver en bedre miljøtilstand på lokaliteterne, samtidig med at de rekreative værdier øges for badende, lystfiskere og dykkere m.fl. Projektet kan skabe vækst for turisterhvervet og lokale erhvervsdrivende. En generel forbedring af miljøtilstanden i vandområderne kan ikke forventes.				
<u>Baggrund:</u> På foranledning af EU-krav har Folketinget vedtaget en række miljømål for havmiljøet, som opdateres med nye vandområdeplaner i 2021. En række Lillebælt-kommuner har bedt miljøministeren om en undersøgelse af miljøforholdene i farvandet, bl.a. med baggrund i krav og ønsker fra en lang række lokale interessenter. Også Miljøstyrelsen har fokus på marine virkemidler og har netop udgivet en rapport om dem.				
Afledt finans:				
Hvis der modtages støtte fra fonde, vil der skulle afregnes fondsmoms.				

"+" betyder udgifter/mindre indtægter/træk på kassen "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: DK2020 projekter i ny klimaplan

Stednr.: 089.504

Økonomi (i mio. kr. 2023 pl)	2023	2024	2025	2026
U/I: Anlægsudgift	3,022	3,000	3,000	3,000
Afledt drift:	-	-	-	-

Kategori: Udviklings- og investeringsprojekter**Anlægsbevilling:** Der meddeles ikke anlægsbevilling i forbindelse med budgetvedtagelsen**Beskrivelse:**

Formål: at bidrage til kommunens bestræbelser på at blive CO₂-neutral i 2050, gennemføre klimasikring af udsatte risikoområder, sikre et aktivt samarbejde med eksterne partnere og dermed understøtte vækst, arbejdspladser og bosætning i Haderslev Kommune.

Haderslev Kommune vedtog i 2020 at tilslutte sig klimaprojektet DK2020- samarbejdet. Ved deltagelse i DK2020 fik kommunen en metode til at udarbejde en klimaplan i løbet af 2021/2022. Klimaplanen har til formål, at kommunen bliver modstandsdygtig over for klimaforandringer og kan leve op til Paris-aftalens formål om at opnå netto-nul udledning af drivhusgasser senest i 2050. Derudover skal klimaplanen demonstrere, hvordan kommunen kan tilpasses til de forventede klimaforandringer på kort og lang sigt, ved for eksempel øgede nedbørsmængder eller vandstand. Klimaplanen skal også beskrive, hvordan planen kan implementeres.

Der er ansat en projektleder i forsommer 2021 i foreløbigt 1½ år til udarbejdelse af klimaplanen. Klimaplanen skal implementeres, hvilket bør understøttes med en forlængelse af projektansættelsen efter de 1½ år, samt ansættelse af 2,0 årsværk til samarbejde med interessenter, drift af klimaråd og unge-klimaråd, projektudvikling, fundraising og kommunikation til virksomheder og borgere.

Sammenhæng og synergi: Anlægspuljen anvendes til de handlingsrettede tiltag og projekter i den nye klimaplan, som udarbejdes som led i DK2020-samarbejdet. Projekterne skal udvikles i nært samarbejde med en lang række virksomheder og klimapartnere i kommunen og understøtte og medfinansiere fælles indsatser og initiativer.

Projektindhold: Projekterne er endnu ikke defineret, men bliver udviklet som led i DK2020-samarbejdet, og beskrives i den nye klimaplan, som forventes vedtaget af Kommunalbestyrelsen ultimo 2022. Projekterne forventes at ligge indenfor klimatilpasning, vedvarende energi, transport, landbrug, bygninger og affald. Det kan både være samarbejder med eksterne parter, herunder vejledning og facilitering, samt kommunale initiativer for Haderslev Kommune som foregangsvirksomhed.

Effekt: Gevinsterne ved projektet bliver gennemførelse af de første konkrete initiativer i den nye klimaplan, og vil klimasikre kommunens risikoområder og nedbringe udslippet af klimagasser fra Haderslev Kommune.

Afledt drift:

Ingen.

"+" betyder udgifter/mindre indtægter "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Forbedret infrastruktur Arnum

Stednr.: 222.559

Økonomi (i mio. kr. 2023 pl)	2023	2024	2025	2026
U/I: Anlægsudgift	1,100	-	-	-
Afledt drift:	-	-	-	-

Kategori: Udviklings- og investeringsprojekter**Anlægsbevilling:** Der meddeles anlægsbevilling på 1,100 mio. kr. i forbindelse med budgetvedtagelsen**Beskrivelse:**

Kommunalbestyrelsen besluttede den 29. juni 2021 scenarie 2 med en sideudvidelse af Arnum Nørre-mark. Formålet er at tage hensyn til beboere og trafikikkerheden samt at sikre fremtidig vejadgang for sær-transporter til industriområde beliggende ved Stensbækvej.

Projektet indeholder en sideudvidelse af Arnum Nørre-mark over en strækning på ca. 160 meter og herunder etablering af en krydsudvidelse i T-krydset Arnum Nørre-mark – Vestergade. Det samlede vejudlæg vil være 10 meter, heraf 6 meters asfaltbelagt vejbane og 2 gange 2 meter rabat til afvanding (grøfter). Anlæg af vejen vil kræve erhvervelse af jord.

Udvalget for Plan og Miljø besluttede den 8. februar 2021 at få undersøgt, hvad der skal til for at Arnum Nørre-mark kan anvendes til særtransporter. Med baggrund i beslutningen blev der udarbejdet et notat af en ekstern juridisk rådgiver. Notatet beskriver, at kommunen, som vejmyndighed, har lovhjemmel i Vejloven til at ekspropriere, men beskriver samtidig, at de almindelige ekspropriationsretlige bestemmelser også skal være opfyldt.

Der har været rettet flere henvendelser til ejeren af arealerne omkring Arnum Nørre-mark med henblik på at finde en forhandlingsløsning.

Anlægsomkostninger inklusive erstatning for jord var oprindeligt estimeret til 1,500 mio. kr. Der er afsat 0,400 mio. kr. i 2021. På grund af prisstigninger forventes den samlede anlægsudgift at blive 0,300 mio. kr. højere. Forventet ekstra udgift på 0,300 mio. kr. til projektet er ikke afsat i forbindelse med budgetvedtagelsen. Det stigende udgiftsniveau søges imødegået via hårde prioriteringer indenfor projektet. Eventuelt resterende finansieringsbehov søges af overført prisstigningspulje fra 2022.

Afledt drift:

Udvidelse af driftsrammen med 1,5 % af anlægssummen svarende til 0,017 mio. kr. årligt fra 2024. Beløbet er ikke afsat i budgetlægningen 2023-2026.

Kort over Arnum by med indtegnede scenarier for de 4 vejføringer.

"+" betyder udgifter/mindre indtægter/træk på kassen "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Cykelsti Nustrup – Uldal

Stednr.: 222.582

Økonomi (i mio. kr. 2023 pl)	2023	2024	2025	2026
U/I: Anlægsudgift	6,500	-	-	-
Afledt drift:	-	-	-	-

Kategori: Udviklings- og investeringsprojekter**Anlægsbevilling:** Der meddeles anlægsbevilling på 6,500 mio. kr. i forbindelse med budgetvedtagelsen**Beskrivelse:**

Projektet indeholder etablering af 2,5 meter bred dobbeltrettet cykelsti langs Røddingvej fra Overgade i Nustrup til Uldalvej i Uldal, se nedenstående oversigtskort.

Projektet er oprindeligt beregnet til at koste 8,900 mio. kr., men der blev i budgetlægningen 2021-2024 kun afsat 7,400 mio. kr. til projektet, fordelt med 0,900 mio. kr. i 2022 og 6,500 mio. kr. i 2023. De samlede forventede udgifter er steget til 10,200 mio. kr. på grund af de stigende priser på materialer og brændstof. Det skønnes, at der mangler 2,800 mio. kr. til at gennemføre projektet. Det stigende udgiftsniveau søges imødegået via hårde prioriteringer indenfor projektet. Eventuelt resterende finansieringsbehov søges af overført prisstigningspulje fra 2022 eller af eventuelt overskydende cykelstipuljemidler fra 2022.

Formålet med projektet er at skabe en tryk forbindelse for cyklister mellem Nustrup og Vojens. Nustrup ligger ca. 6 km fra Skrydstrup og 9 km fra Vojens. Det meste af strækningen har cykelsti, men der er et missing link på 2,8 km langs Røddingvej, hvor cyklister skal færdes på kørebanen. Her er vejen 6,2 meter bred og hastighedsniveauet er meget højt. 15 % af køretøjerne kører over 97,7 km/t. Selvom trafikmængderne med en gennemsnitlig årsdøgntrafik på under 1.200 køretøjer om dagen ikke er store, så gør de høje hastigheder og vejens udformning, at den er utryk at færdes på som cyklist. Der har været cyklist dødsulykke på strækningen tilbage i 2012. Strækningen har været med i stiplan, men er taget ud, efter cykelstien er særskilt budgetteret.

Skolen i Nustrup går til 6. klasse. Aktuelt er der 47 elever. Eleverne skal derefter til Vojens. Der går bus til både Vojens og Haderslev. Cykelstien vil fungere som sikker skolerute for eleverne fra Nustrup. Cykelstien vil også være sikker forbindelse til de mange fritidsaktiviteter og arbejdspladser i Vojens og Skrydstrup herunder flyvestationen, som er under udbygning.

I 2022 udføres projektering og forarbejder til at igangsætte ekspropriation. I 2023 opstartes anlægsarbejdet.

Afledt drift:

Udvidelse af driftsrammen med 1,5 % af anlægssummen svarende til 0,100 mio. kr. årligt fra 2023. Beløbet er ikke afsat i budgetlægningen 2022-2025.

"+" betyder udgifter/mindre indtægter "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Flytning af Driftsafdelingen		Stednr.: 222.588		
Økonomi (i mio. kr. 2023 pl)	2023	2024	2025	2026
U/I: Anlægsudgift	-	11,800	-	-
Afledt drift:	-	-	-	-
Kategori: Udviklings- og investeringsprojekter				
Anlægsbevilling: Der er meddelt anlægsbevilling i forbindelse med budgetvedtagelsen 2022-2025.				
Beskrivelse:				
<p>Som et element i at understøtte arbejdet med Vækst og Velfærd bemyndigede Byrådet den 2. marts 2021 Teknik og Klima til at kvalificere en business case for Driftsafdelingens flytning med henblik på indarbejdelse i budget 2022-2025, herunder afsøgning af placeringer.</p> <p>Det primære formål med Driftsafdelingens flytning er dels at frigøre et attraktivt kommunalt areal på Haderslev Havn til projektudvikling og salg, og dels at skabe mulighed for at videreudvikle Driftsafdelings styreform, Helhedsorienteret Drift (HOD), via sammenlægning af enheder i tidssvarende rammer. Driftsafdelingens nuværende placering er midlertidig, idet Masterplanen for Haderslev Havn – og dermed omdannelsen af Haderslev Havn - ikke rummer denne form for aktivitet.</p> <p>I 2022 har kommunen købt Fjordagerbakke 3 til 2,500 mio. kr., jævnfør sag i Økonomiudvalget den 23. august 2021. Grunden indrettes til Driftsafdelingen. Der er mulighed for at lave en effektiv indretning af grunden, ligesom der rent trafikalt er gode til- og frakørselsmuligheder.</p> <p>Oprindeligt skøn for hele projektet var 14,300 mio. kr., som er afsat i budget 2022 med 2,500 mio. kr. til køb af grund og med 11,800 mio. kr. i 2024 til administrations- og mandskabsbygninger, haller til materiel samt til en salthal.</p> <p>Men inden for det sidste år har der været meget store stigninger på byggematerialer, for nogle byggematerialers vedkommende flere 100%. Størstedelen af de byggematerialer, som skal bruges til bygningerne, er stål, træ og isoleringsmaterialer. Det er nogle af de byggematerialer som er steget allermost.</p> <p>På baggrund af de stigende byggeomkostninger blev der for at nedbringe byggeudgifterne, iværksat en granskning af bygningerne for at nedbringe antallet af m2- bygning. I processen blev antallet af m2- bygning reduceret med ca. 20%.</p> <p>Ud fra de reviderede bygnings-m2 blev der i april 2022 indhentet overslagspriser hos en leverandør af administrations-/mandskabsbygninger og en entreprenør på stålhaller for at få verificeret et prisniveau på bygningerne.</p> <p>Ekskl. køb af grund forventes der i april 2022-tal en udgift på 16,000 mio. kr. Det er en merudgift på 4,200 mio. kr. Det stigende udgiftsniveau søges imødegået via hårde prioriteringer indenfor projektet. Eventuelt resterende finansieringsbehov søges af overført prisstigningspulje fra 2022.</p>				
	Overslag april 2022	Størrelse	Pris pr. m2	Prisoverslag i mio. kr.
	Nye faciliteter til administration og mandskab	520 m2	15.780 kr.	8,100
	Ny åben stål hal til traktor m.m.	63 x 18 meter	1.500 kr.	1,700
	Ny åben stål hal til mandskabsbiler m.m.	54 x 12 meter	3.550 kr.	2,300
	Ny salthal	30 x 18 meter	6.670 kr.	2,000
	Overslag på flytning / klargøring / uforudsete udgifter			1,900
	Prisoverslag i alt			16,000
Der vil dog fortsat være en vis usikkerhed omkring priserne på byggematerialer:				
Afledt drift				
Flytning af Driftsafdeling muliggør realisering af en mindre ejendomsrokade, hvor Driftsafdelingen går fra 5 til 3 lokationer. Den foreslåede ejendomsrokade nedbringer Driftsafdelingens løbende driftsudgifter årligt med 0,500 mio. kr. fra 2025. Under havnens budget mistes til gengæld en lejeindtægt fra Ved Havnen 15 på 0,275 mio. kr. fra 2025.				

"+" betyder udgifter/mindre indtægter/træk på kassen " - " betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Broer og bygværker

Stednr.: 222.587

Økonomi (i mio. kr. 2023 pl)	2023	2024	2025	2026
U/I: Anlægsudgift	2,700	2,700	2,700	2,700
Afledt drift:	-	-	-	-

Kategori: Basisbudget

Anlægsbevilling: Der er meddelt anlægsbevilling på 5,400 mio. kr. i forbindelse med budgetvedtagelsen i 2022-2025 for årene 2022 og 2023

Beskrivelse:

Der er gennemført tilstandsregistrering af broer og bygværker i 2015 af Ommen & Møller samt af COWI i 2019 og 2021.

Tilstandsregistreringerne viste, at der er et samlet efterslæb på 16,200 mio. kr. til brovedligeholdelse. Efterslæbet hentes ved, at der afsættes et årligt beløb på 2,700 mio. kr. pr. år i 6 år fra 2021 til og med 2026. I budgetforliget 2021 blev der prioriteret 2,000 mio. kr. i 2021 og 2,700 mio. kr. årligt i de efterfølgende år.

Målet med de afsatte midler er over 6 år (2021-2026), at indhente efterslæb på vedligeholdelse af broer og bygværker i kommunen. Haderslev Kommune har ca. 420 broer og bygværker. Broer og bygværker inkluderer almindelige større og mindre broer, rørgennemløb over 50 cm i diameter samt stenkister.

Brovedligeholdelse er generelt en nødvendighed for at bevare den investerede samfundskapital, men er også vigtig for trafikikkerheden og f.eks. bevarelse af fredede broer og bygværker. Uden vedligehold vil broer og bygværker forfalde og miste værdi, i nogen tilfælde eksponentielt. Broer og bygværker er en del af vejens elementer, der også har indvirkning på øvrige elementer, f.eks. asfaltveje og rabatter, men også vandløb, der løber under broerne.

Bevillingerne betyder nu, at der kan planlægges mere langsigtet og fornuftigt i forhold til f.eks. asfaltering af vejen over bygværker. Bygværker kan renoveres inden vejen står til asfaltudlægning og ikke omvendt.

Denne planlægning medfører, at det vil være følgende projekter der gennemføres i 2022-2023:

- Broen i den sydlige ende af Årupvej ved udkørsel til Ribe Landevej udgør 3,400 mio. kr. i reparationsbehov. Der pågår forundersøgelser af broen i 2022 og reparationer er planlagt til udførelse i 2023. Som noget særligt er broen kategoriseret som bevaringsværdig (opført i 1882). Broen går over Gelså og er en gammel grænsbro. Der er i dag en vægtbegrænsning på broen på max. 3.500 kg.
- I 2022 reparerer 3 broer på Brøndlundvej, Kraggårdvej og Årupvej (nordligste ende).

Vedligeholdelse af broer og bygværker vil overvejende foregå i samarbejde med eksterne entreprenører.

Afledt drift:

Siden kommunesammenlægningen har der kun været afsat ca. 0,300 mio. kr. årligt til vedligeholdelse af broer og bygværker. Når efterslæbet er indhentet i 2026, vurderes niveauet for driftsbudget i fremtidige år, for at bibeholde kapitalapparatet. Udgift udover 0,300 mio. kr. årligt vil blive medtaget ved budgetlægning 2027.

"+" betyder udgifter/mindre indtægter "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Krydsningshelle på Østergade ved Vojens Hallerne**Stednr.:** 222.590**Økonomi** (i mio. kr. 2023 pl)**2023****2024****2025****2026****U/I:** Anlægsudgift

0,500

-

-

-

Afledt drift:

-

-

-

-

Kategori: Udviklings- og investeringsprojekter**Anlægsbevilling:** Der meddeles anlægsbevilling på 0,500 mio. kr. i forbindelse med budgetvedtagelsen**Beskrivelse:**

Forum Vojens har anmodet om etablering af tiltag, som gør krydsning af Østergade i Vojens mere sikker og tryk. Ønsket begrundes med at der er mange attraktioner på nordlig side af Østergade, herunder svømmehal, Hulahoppen og ishal. Dette medfører en del krydsninger over fra disse mod boligområderne syd herfor. Der er også et busstoppested på Østergade ved Stadionparken, som generer krydsninger af fodgængere.

Østergade er den primære indfaldsvej til Vojens øst. Der er tidligere registreret et uheld nær krydset med påkørsel af krydsende fodgænger.

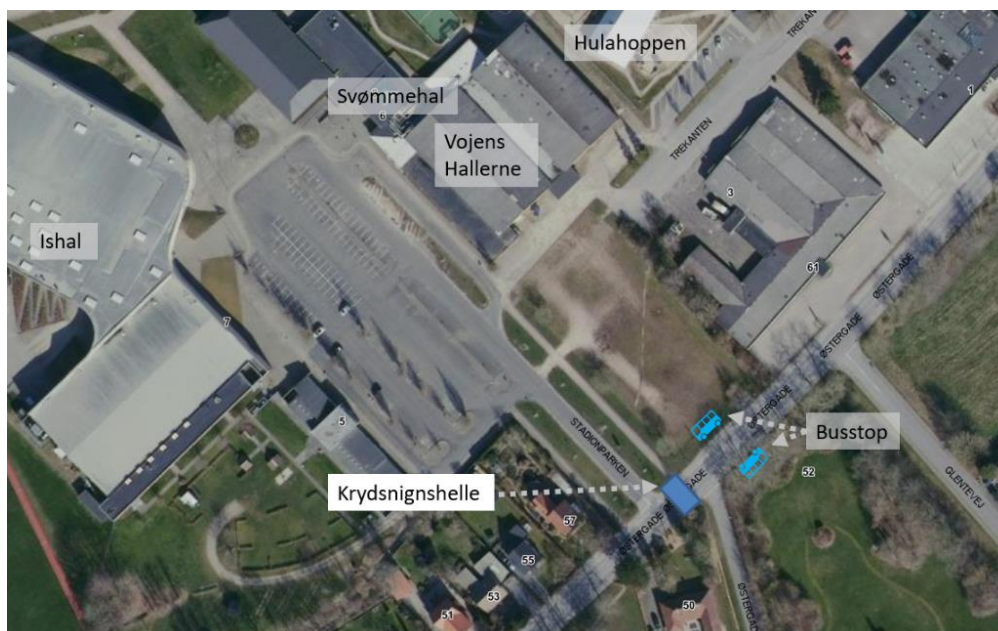
Det foreslås, at der etableres en krydsningshelle i forlængelse af stien op mod hallerne. Dette vil være den mest naturlige krydsning af Østergade. Denne placering vil kræve en sideudvidelse vejen og etablering af hellen.

Projektet er oprindeligt beregnet til at koste 0,500 mio. kr. De samlede forventede udgifter er steget til 0,600 mio. kr. på grund af stigende priser på materialer og brændstof. Det stigende udgiftsniveau søges imødegået via hårde prioriteringer indenfor projektet. Eventuelt resterende finansieringsbehov i 2023 søges af overført prisstigningspulje fra 2022.

Afledt drift:

Den afledte drift er beregnet til 0,008 mio. kr. årligt, som afholdes indenfor driftsrammen.

Kort:

"+" betyder udgifter/mindre indtægter/træk på kassen "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Krydsningsheller og senere signalanlæg på Ribe Landevej ved Skallebækvej **Stednr.:** 222.591

Økonomi (i mio. kr. 2023 pl)	2023	2024	2025	2026
U/I: Anlægsudgift	1,400	-	0,800	-
Afledt drift:	-	-	-	-

Kategori: Udviklings- og investeringsprojekter

Anlægsbevilling: Der meddeles anlægsbevilling på 1,400 mio. kr. i forbindelse med budgetvedtagelsen

Beskrivelse:

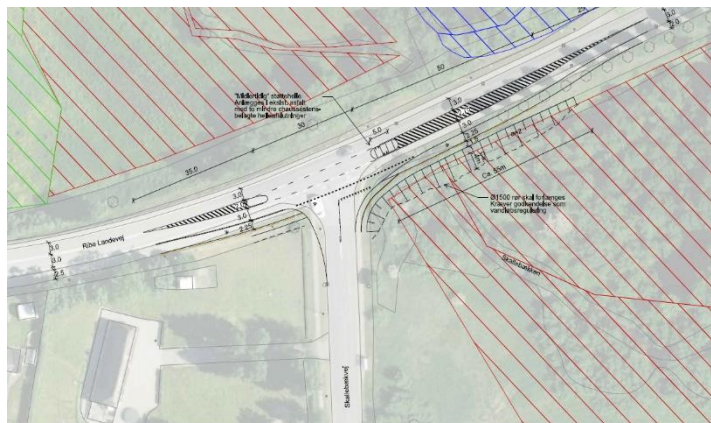
Udvalget for Plan og Miljø besluttede den 9. marts 2020 at bevillige midler til udarbejdelse af en analyse af, hvilken krydsløsning, der bedst sikrer bløde trafikanters krydsning af Ribe Landevej og sikrer fremtidig afvikling af trafikken fra Skallebækvej, med og uden øget trafik fra fremtidige udstykninger.

Baggrunden for analysen er henvendelser fra borgere om, at der er udfordringer ved krydsning af Ribe Landevej ved Skallebækvej (vest). Det beskrives, at det er problematisk for skoleelever bosat på Fredstedvej og Fredstedvænget at krydse Ribe Landevej. Ved færdsel på cykel eller med bus skal Ribe Landevej krydses. Den megen trafik på Ribe Landevej vanskeliggør afviklingen af trafikken fra Skallebækvej. Krydset er et T-kryds, hvor der på Skallebækvej er ubetinget vigepligt.

Ribe Landevej er en indfaldsvej til Haderslev. Der kører i gennemsnit 8.500 køretøjer og omkring 100 cyklister pr. døgn på vejen. Skallebækvej er en primær lokalvej. Den seneste trafiktælling fra 2020 viser, at der i gennemsnittet kører 806 køretøjer og 24 cyklister i døgnnet. Der er registreret ét uheld i krydset de sidste fem år, som var bil-bil uheld.

Analysen viser, at den nye udstykning Løkkeager med 60 boliger ikke vil give kapacitetsproblemer i krydset.

Ved en udvikling af det tidligere sygehusområde, vil der komme væsentlig mere trafik, og det vil give kapacitetsudfordringer i krydset med lange ventetider til følge. Kapacitetsberegningerne for krydset viser, at kun et signalanlæg kan klare den fremtidige trafik fra udviklingsområdet.

Da udviklingen af området endnu ikke er færdigt, og der ikke foreligger en tidsplan for sygehusområdet, kan trafikikkerheden, trygheden og fremkommeligheden forbedres ved, at der etableres støtteheller på begge sider af Skallebækvej. Når udviklingen af det tidligere sygehusområde har nået en passende størrelse, kan krydset ombygges til et signalanlæg, hvilket vil koste 0,800 mio. kr., som indtil videre er afsat i 2025.

Stigende udgiftspres skønnes til:

- 0,300 mio. kr. for budgetår 2023 på grund af prisstigninger på brændstof og materialer, idet projektet i 2023, forventes at stige fra 1,400 mio. kr. til 1,700 mio. kr.
- 0,200 mio. kr. for budgetår 2025 på grund af prisstigninger på brændstof og materialer, idet projektet i 2025, forventes at stige fra 0,800 mio. kr. til 1,000 mio. kr.

Det stigende udgiftsniveau søges imødegået via hårde prioriteringer indenfor projektet. Eventuelt resterende finansieringsbehov i 2023 søges af overført prisstigningspulje fra 2022.

Projektets formål er at øge trafikikkerhed og tryghed for de krydsende bløde trafikanter, samt sikre fremkommeligheden for trafikanterne fra Skallebækvej. Projektet tilgodeser den trafik, der vil komme fra det nye boligområde Løkkeager. Forslaget har nytteværdi for kommunens borgere og turister.

Afledt drift:

1,5 % af anlægssummen svarende til 0,021 mio. kr. årligt, som afholdes indenfor driftsrammen.

"+" betyder udgifter/mindre indtægter/træk på kassen "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Tilgængelighedspulje		Stednr.: 222.595		
Økonomi (i mio. kr. 2023 pl)	2023	2024	2025	2026
U/I: Anlægsudgift	0,400	0,400	0,400	0,400
Afledt drift:	-	-	-	-
Kategori: Udviklings- og investeringsprojekter				
Anlægsbevilling: Der meddeles ikke anlægsbevilling i forbindelse med budgetvedtagelsen				
Beskrivelse:				
<p>Formålet med en tilgængelighedspulje er at gøre kommunens byer og naturområder mere tilgængelige for synshandicappede, kørestolsbrugere, gangbesværede og andre borgere med fysiske handicap. Samtidig vil det også støtte op om ambitionen om, at alle skal kunne have mulighed for at leve et aktivt liv og medvirke til at gøre det nemmere at vælge et sundt alternativ til sofaen.</p> <p>Midlerne vil blive anvendt til en opdatering og udvidelse af Tilgængelighedsplan 2018 og til mindre tilgængelighedstiltag i hele kommunen.</p> <p>Af mindre tilgængelighedstiltag kan blandt andet nævnes gelændere, kørestolsramper, taktilbelægning o. lign. Tiltag, som har den effekt, at det bliver nemmere for borgere med fysiske handicap at komme rundt i byerne/naturen på egne ben eller på eldrevne hjælpemidler.</p>				

"+" betyder udgifter/mindre indtægter/træk på kassen "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Pulje til udmøntning af cykelstiplan		Stednr.: 222.593		
Økonomi (i mio. kr. 2023 pl)	2023	2024	2025	2026
U/I: Anlægsudgift	-	14,000	5,000	5,000
U/I: Anlægsindtægt	-	-3,050	-2,000	-2,000
Afledt drift:	-	-	-	-
Kategori: Udviklings- og investeringsprojekter				
Anlægsbevilling: Der meddeles ikke anlægsbevilling i forbindelse med budgetvedtagelsen				
Beskrivelse:				
<p>Et godt stisystem er en væsentlig faktor til at fremme cyklismen, da det er med til at øge cyklisternes tryghed og sikkerhed. Undersøgelser viser at god infrastruktur og attraktive cykelfaciliteter er en væsentlig parameter i forhold til at overflytte trafikanter fra bil til cykel. Der er mange gode grunde til at vælge at cykle eller gå fremfor at tage bilen. Først og fremmest gavner det sundheden og miljøet. Derudover mindskes trængselsproblemerne på vejene samt behovet for flere parkeringspladser.</p> <p>Målet med puljen er at skabe et sammenhængende stisystem i byerne og mellem byer, landsbyer og landdistrikter, så kommunen bindes bedre sammen og så der skabes gode stiforbindelser til skole, fritidsaktiviteter, uddannelse, offentlig transport og arbejde.</p> <p>Cykelstiplan 2020 blev godkendt af Udvalget for Plan og Miljø den 7. december 2020. Stiplanen indeholder en liste over mulige nye stier samt anlægsoverslag.</p> <p>Der er i statens Infrastrukturplan 2035 afsat samlet set 3,000 mia. kr. til at fremme cyklisme i perioden 2022-2035. Teknik og Klimaudvalget vil få forelagt en sag, hvor der søges om statslig medfinansiering til cykelstiprojekter i Haderslev Kommune. Der er først afsat midler i 2024, men der kan stadig søges statens pulje i 2023. Udførelse af eventuelt projekt med statsstøtte vil tidligst blive udført i 2024.</p> <p>Staten yder normalt kun tilskud til projekter, der ikke ville kunne finde sted i samme omfang, på samme tidspunkt eller indenfor samme tidsramme uden det bevilgede tilskud. Der ydes ikke tilskud til allerede planlagte og bevilgede projekter.</p>				
Afledt drift:				
<p>Udgiften til drift er 1,5 % af anlægssummen svarende til 0,100 mio. kr. gældende fra året efter projektet er udført. Beløbet akkumuleres hvert år med yderligere 0,100 mio. kr. Afledt drift er ikke afsat i budgetlægningen 2023-2026.</p>				

"+" betyder udgifter/mindre indtægter "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Fællesstier Norgesvej og Louisevej

Stednr.: 222.598

Økonomi (i mio. kr. 2023 pl)	2023	2024	2025	2026
U/I: Anlægsindtægt	-0,950	-	-	-
Afledt drift:	-	-	-	-

Kategori: Udviklings- og investeringsprojekter

Anlægsbevilling: Der er meddelt anlægsbevilling på 5,900 mio. kr. i udgift og 2,950 mio. kr. i indtægt til hele projektet i Haderslev kommunalbestyrelse den 21. december 2021.

Beskrivelse:

Norgesvej og Louisevej mangler i dag cykelfaciliteter. Den anbefalede skolevej leder derfor en omvej via Moltrup Landevej og Omkørselsvejen i stedet for gennem området.

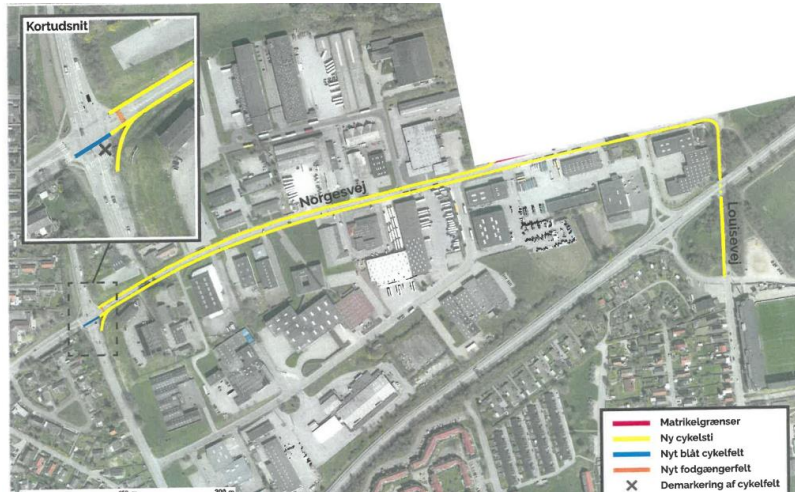
Formålet med projektet er at skabe mere sikre og trygge ruter for elever og ansatte til bl.a. Favrdalskolen, Haderslev Katedralskole, Produktionsskolen, virksomheder samt fritidsaktiviteter i området. Mål er at få flere til at vælge cyklen som transportmiddel.

Projektet omfatter etablering af enkeltrettede fællesstier i begge sider af Norgesvej fra Moltrup Landevej til Louisevej samt i vestlig side af Louisevej mellem Norgesvej og Stadionvej. Projektet omfatter ligeledes forbedringer i signalanlægget i krydset ved Moltrup Landevej/Norgesvej. For at kunne bibeholde lastbilverkøring i nordsiden af vejen, er der behov for at erhverve areal.

Vejdirektoratet har meddelt tilsagn til Haderslev Kommune om tilskud til projektet på Norgesvej og Louisevej i Haderslev. Tilskuddet til projektet er på 2,950 mio. kr. og udgør 50 % af projektets budget. Projektet skal gennemføres i overensstemmelse med den indsendte projektbeskrivelse, evalueringsplan samt budget og ønskede projektændringer skal godkendes af Vejdirektoratet.

I budgetår 2022 er afsat 5,900 mio. kr. i udgift og 2,000 mio. kr. i indtægt. I 2023 er afsat 0,950 mio. kr. i indtægt.

I 2022 udføres projektering og arbejde med at indgå frivillige aftaler om køb af nødvendige arealer, alternativt igangsættes ekspropriationsproces. Anlæg af cykelstier sker først i 2023. Der overføres budget fra 2022 til 2023 ved regnskabsafslutning 2022.

Afledt drift:

Udvidelse af driftsrammen med 1,5 % af anlægssummen svarende til 0,100 mio. kr. årligt fra 2023. Beløbet er ikke afsat i budgetlægningen 2022-2025.

"+" betyder udgifter/mindre indtægter "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Pulje til realisering af trafikikkerhedsplan

Stednr.: 222.599

Økonomi (i mio. kr. 2023 pl)	2023	2024	2025	2026
U/I: Anlægsudgift	1,000	1,000	1,000	1,000
Afledt drift:	-	-	-	-

Kategori: Udviklings- og investeringsprojekter**Anlægsbevilling:** Der meddeles ikke anlægsbevilling i forbindelse med budgetvedtagelsen**Beskrivelse:**

Haderslev Kommune har i 2020 vedtaget en ny trafikikkerhedsplan, som udstikker retningslinjerne for trafikikkerhedsarbejdet frem mod 2025.

Trafikikkerhedsplanen følger færdselssikkerhedskommissionens målsætning om at halvere antallet af dræbte og alvorligt tilskadekomne på kommunens veje, så der højst må være 1 trafikdræbt og 7 alvorligt tilskadekomne i 2030. Målsætningen er ambitiøs, men fokus på trafikikkerhed har haft positiv effekt på antallet af personskader på kommunens veje. Således er der i perioden 2010-2020 sket et fald på 28 % i antal personskader på kommunens veje.

Trafikikkerhedsindsatsen har fokus på at udpege, ændre eller ombygge uheldsbelastede lokaliteter og på at gøre eksisterende veje mere selvforklarende og sikre. Desuden er der fokus på at forbedre samarbejdet med skoler, større institutioner og virksomheder om trafikikkerhed, lige som kommunen fortsat vil medvirke i nationale kampagner på trafikikkerhedsområdet og udvikle lokale kampagner i samarbejde med de øvrige sønderjyske kommuner.

Realiseringen af trafikikkerhedsplanen er afhængig af årlige investeringer i trafikikkerheden.

Puljen i 2023 fordeles af Teknik- og Klimaudvalget på et møde primo 2023 ud fra en udarbejdet liste over aktiviteter, der bør udføres under trafikikkerhedsplanen.

Afledt drift:

Ingen.

"+" betyder udgifter/mindre indtægter "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

6.5. Senior- og Sundhedsudvalget

I Senior- og Sundhedsudvalget er der i budget 2023-2026 nedenstående seks anlægsprojekter. Projekterne uddybes i de efterfølgende projektbeskrivelser.

Investeringsoversigt (Beløb i mio. kr. i 2023 pl)	2023	2024	2025	2026
Sundhedstilbud i Gram inkl. Sygeplejeklinik	1,000	-	-	-
Teknisk infrastruktur – ladestandere til elbiler	-	1,500	-	-
Opførelse af 16 Ældreboliger på Højmarken i Gram	14,500	6,100	-	-
Servicearealer på Højmarken i Gram, indtægter	-	-0,600	-	-
Servicearealer på Højmarken i Gram, udgifter	3,500	2,000	-	-
Velfærdsteknologi til demensvenlige ældreboliger	3,000	1,600	-	-
Velfærdsteknologiske løsninger	1,000	1,000	1,000	1,000
Senior- og Sundhedsudvalget, I alt	23,000	11,600	1,000	1,000
- heraf indtægter	-	-0,600	-	-

Projektbeskrivelser

Projekt: Sundhedstilbud i Gram inkl. sygeplejeklinik				Stednr.: 488.524
Økonomi (i mio. kr. 2023 pl)	2023	2024	2025	2026
U/I: Anlægsudgift	1,000	-	-	-
Afledt drift:	-	-	-	-
Kategori: Udviklings- og investeringsprojekter				
Anlægsbevilling: Der meddeles anlægsbevilling på 1,000 mio. kr. i forbindelse med budgetvedtagelsen				
Beskrivelse:				
<p>Gram er et af de områder i Haderslev Kommune, hvor andelen af borgere over 80 år er højest i forhold til den samlede befolkning. Samtidig forventes det, at der bliver flere ældre og flere borgere der lever et langt liv med kroniske sygdomme. I dag ses det allerede, at flere borgere har psykiske lidelser. Et godt og selvstændigt ældre liv stiller krav om, at tilbud om sundhedsfremme og behandling er tættere på. Fremtidens sundhedsvæsen skal baseres på det, der giver størst værdi for borgerne, så de oplever nærhed og god tilgængelighed til sundhedsvæsenet.</p> <p>Borgerne i Gram har i dag mulighed for at komme til lokale sundhedstilbud i Gram by, men tilbuddene ligger spredt i forskellige huse og på forskellige dage. Det kan derfor være svært for borgerne at få overblik over, hvilke lokale muligheder, de har.</p> <p>Det foreslås at der etableres et samlet tilbud til borgerne i Gram. Lokationen kan være på Engparken. Her findes i dag genoptræningstilbud og tomme lokaler. Desuden udfases plejeboligdelen i takt med, at der bygges nye plejeboliger på Højmarken.</p> <p>Midlerne vil kunne dække en let renovering af lokaler, der vil kunne anvendes til sundhedssamtaler, diabetes, KOL og hjerterehabilitering samt en spartansk indretning af en sygeplejeklinik.</p>				
Afledte driftsudgifter og – indtægter:				
Der forventes afledte udgifter til vand, varme, el og vedligehold for 0,200 mio. kr. som ikke er prioriteret i forbindelse med budget 2022-2025.				
Øvrige forhold:				
Hvis en eller flere af plejeboligerne i Engparken skal anvendes til andet end ældre- og handicapboliger, skal restgælden indfries. I foråret 2020 udgør gælden ca. 7,400 mio. kr.				

"+" betyder udgifter/mindre indtægter "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Teknisk infrastruktur – ladestandere til elbiler		Stednr.: 526.501		
Økonomi (i mio. kr. i 2023 pr)	2023	2024	2025	2026
U/I: Anlægsudgift	-	1,500	-	-
Afledt drift:	-	-	-	-
Kategori: Udviklings- og investeringsprojekter				
Anlægsbevilling: <i>Der meddeles ikke anlægsbevilling i forbindelse med budgetvedtagelsen</i>				
Beskrivelse:				
<p>Haderslev Kommune har en bilpark på omkring 550 køretøjer fordelt på flere forvaltningsområder. I lyset af Folketingets aftale om en ambition om 1,000 mio. nul- og lavemissionsbiler i 2030, er udgifterne ved en delvis udskiftning af kommunens bilpark til elbiler blevet undersøgt.</p> <p>For at kunne indføre elbiler er den største forhindring den tekniske infrastruktur som er påkrævet for at kunne lade bilerne op. For at kunne opsætte ladestandere på bilernes parkeringsplads er det ofte nødvendigt at installere ny hoved-eltavle og bimåler samt at føre strømmen frem i en ny stikledning.</p> <p>Analysen af bilparken i Haderslev Kommune anbefaler at der opstilles ladestandere til 26 elbiler under Senior- og Sundhedsudvalget. Ladestanderne opstilles ved fem plejedistrikter og vil koste i alt 1,500 mio. kr.</p>				
Afledt drift:				
<p>FDM har i flere omgange vurderet den samlede økonomi ved forskellige drivmidler. I hvert tilfælde viser analysen, at elbilerne er dyrere at anskaffe, men billigere i både faste og variable udgifter. Konklusionen fra undersøgelserne er at lavere løbende udgifter opvejer den større anskaffelsespris.</p>				
Øvrige forhold:				
<p>På mange måder fungerer elbiler ligesom traditionelle biler med benzin- eller dieselmotorer. Det betyder også at der er samme ergonomi, indstigningsforhold og sikkerhedsudstyr i en VW up! eller e-up!</p>				

"+" betyder udgifter/mindre indtægter/træk på kassen "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Opførelse af 16 Ældreboliger på Højmarken i Gram**Stednr.: 019.500**

Økonomi (i mio. kr. 2023 pl)	2023	2024	2025	2026
U/I: Anlægsudgift	14,500	6,100	-	-
Afledt drift:	-	-	-	-

Kategori: Udviklings- og investeringsprojekter**Anlægsbevilling:** Der meddeles ikke anlægsbevilling i forbindelse med budgetvedtagelsen**Beskrivelse:**

I det tekniske budget for anlæg er den oprindelige beskrivelse af anlægsprojektet. Nedenstående anlægsbeskrivelse indeholder en kvalificering af projektet inkl. forventet opførelsesperiode samt lejlighedsstørrelse på 65 m².

Haderslev Kommune har lavet en plejeboliganalyse, der viser, at der er et behov for flere særlige demenspladser. Voksenudvalget drøftede i december 2019 og i februar 2020 plejeboligkapaciteten i Gram og bad i den forbindelse om et forslag til en udbygning af 8-16 demensvenlige plejeboliger på Højmarken. Kommunalbestyrelsen besluttede i Budget 2021 at afsætte budget til at bygge 2 * 8 fremtidssikrede demensplejeboliger på Højmarken. Boligerne opføres efter almenboligloven.

Højmarken består i dag af 3 huse i et plan med i alt 26 boliger. De 2 af husene, med 8 lejligheder i hver, er indrettet til borgere med demens.

Selve opførelsen af plejeboligerne sker efter almenboliglovens regler og indenfor den økonomiske ramme som ministeriet har udmeldt. Udover mursten er det afgørende at boligerne indeholder velfærdsteknologiske og tryghedsskabende løsninger, så borgeren og pårørende oplever større fleksibilitet, mere tryghed og mere velfærd i hverdagen. En del af løsningen kan fx være døgnrytmelys, sensorgulve, der advarer personalet når borgeren falder eller går fra stuen om natten og en tryk afgrænset erindringshave/sansehave.

Økonomi:

Rammebeløbene for at bygge almene plejeboliger (boligarealet) er pr. 1. januar 2021 på 24.600 kr. /m² inkl. moms, hvilket svarer til en forventet husleje på ca. 6.500 kr. om måneden + forbrug – med en lejlighed på 65 m². Til sammenligning er gennemsnitsprisen på Frederik den IX ca. på 5.500 kr. om måneden + forbrug. En lejlighed på 65 m² betyder, at det for mange borgere vil være muligt at få boligydelse.

Udover boligdelen er der behov for diverse personale- og servicearealer. Der er afsat 5,400 mio. kr. ekskl. moms til nybyggeri og evt. ombygning i eksisterende servicearealer hvor det måtte give mening i forhold til optimal arealudnyttelse.

Den del af opførelsesudgiften til plejeboligerne på Højmarken, der er velfærdsteknologiske og tryghedsskabende løsninger - og som er en udgift udover almenboliglovens rammebeløb og servicearealer - er en kommunal udgift og budgetteres som velfærdsteknologi med 5,100 mio. kr. på et særskilt anlægsprojekt.

Bygningsspænd: 16 boliger + servicearealer – Mio. kr.		I alt
Boligdel inklusive gangarealer		1.040 m ²
Serviceareal og personalefaciliteter		Ca. 250 m ²
Samlet bygningsareal		1.290 m ²
Forventet pris		
Boligarealer inkl. Grundkøb	1.040 x 24.600 kr.	Inkl. moms 25,584 mio. kr.
Servicearealer	250 m ²	Ex moms 5,400 mio. kr.
Velfærdsteknologisk sikring		Ex moms 5,100 mio. kr.

Grunden, der skal bygges på ejes af Haderslev Kommune, men da byggeriet opføres som alment skal byggeprojektet "købe" grund til nybyggeriet af kommunen. Købsprisen indgår i anlægssummen. Værdien af grunden fastsættes enten forholdsmæssigt på baggrund af den samlede ejendomsværdi eller udmatrikuleres. Ved udmatrikulering skal provenuet ved overdragelsen anvendes til at indfri nogle af "det gamle Højmarkens" lån. Alternativt tilgår købesummen kommunekassen.

Projekt: Opførelse af 16 Ældreboliger på Højmarken i Gram**Stednr.: 019.500**

Rammebeløbet finansieres med lånoptagelse på 22,514 mio. kr. (88%), grundkapitalindskud 2,558 mio. kr. (10%) og beboerindskud 0,512 mio. kr. (2%).

Afledte poster:

Såfremt budgettet opdateres som følge af ovenstående reviderede økonomi, skal der afsættes:

Demensplejeboliger med 25,584 mio. kr. inkl. moms

Serviceareal på Højmarken i Gram med netto 5,400 mio. kr. ex moms

Budget til velfærdsteknologisk sikring af boliger og serviceareal 5,100 mio. kr. ex moms

Finansiering af boliger:

Grundkapitalindskud på 2,558 mio. kr.

Optagelse af lån til ældreboligbyggeriet på 22,514 mio. kr.

Budget til beboerindskudslån på 0,500 mio. kr.

Fordeling i overslagsårene:

På anlægsprojektet i 2021 er der afsat 5,000 mio. kr. hvoraf der forventes et forbrug på 1,500 mio. kr. i 2021. Det forventede mindreforbrug i 2021 på 3,500 mio. forventes overført til henholdsvis 2022 og 2023 med 2,000 mio. kr. og 1,500 mio. kr., hvilket der er taget højde for i denne anlægsbeskrivelse.

I det vedtagne budget for 2021 var der afsat 34,300 mio. kr. til boliger (inkl. velfærdsteknologiske løsninger) med låneoptag på 25,700 mio. kr. samt 5,400 mio. kr. til serviceareal.

I dette reviderede forslag afsættes 25,600 mio. kr. til boliger, 5,100 mio. kr. til velfærdsteknologiske løsninger og de 5,400 mio. kr. til serviceareal fastholdes.

Afledte driftsudgifter og – indtægter:

I budgetforliget er det aftalt at Engparken udfases i forbindelse med etablering af nye pladser. Driftsbudgettet overføres fra Engparken til Højmarken.

Øvrige forhold:

Hvis plejeboligerne i Engparken skal anvendes til andet end ældre og handicapboliger, skal restgælden indfries. I foråret 2020 udgør gælden ca. 7,400 mio. kr.

"+" betyder udgifter/mindre indtægter "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Servicearealer på Højmarken i Gram**Stednr.: 018.511**

Økonomi (i mio. kr. 2023 pl)	2023	2024	2025	2026
U/I: Anlægsudgift	3,500	2,000	-	-
U/I: Anlægsindtægt	-	-0,600	-	-

Kategori: Udviklings- og investeringsprojekter

Anlægsbevilling: *Der meddeles ikke anlægsbevilling i forbindelse med budgetvedtagelsen*

Beskrivelse:

Der er fremsat ideforslag om opførelse af 16 demensvenlige boliger med tilhørende servicearealer på Højmarken i Gram.

Servicearealer og personaleforhold omfatter 260 m² af det samlede byggeri på 1.300 m². Rammebeløbet til servicearealer er 22.000 kr. pr. m², hertil kommer udgiften til grunden på 0,276 mio. kr. svarende til en samlet anlægsudgift på 6,000 mio. kr.

Servicearealtilskuddet udgør 0,600 mio. kr. I alt en samlet nettoudgift på 5,400 mio. kr.

Afledt drift:

De afledte driftsudgifter til servicearealerne forventes dækket fra frigjorte midler på Engparken.

"+" betyder udgifter/mindre indtægter

"-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Velfærdsteknologi til demensvenlige ældreboliger				Stednr.: 527.505
Økonomi (i mio. kr. 2023 pl)	2023	2024	2025	2026
U/I: Anlægsudgift	3,000	1,600	-	-
Afledt drift:	-	-	-	-
Kategori: Udviklings- og investeringsprojekter				
Anlægsbevilling: <i>Der meddeles ikke anlægsbevilling i forbindelse med budgetvedtagelsen</i>				
Beskrivelse: Velfærdsteknologi til demensvenlige ældreboliger.				

"+" betyder udgifter/mindre indtægter

"-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Velfærdsteknologiske løsninger				Stednr.: 527.506
Økonomi (i mio. kr. 2023 pl)	2023	2024	2025	2026
U/I: Anlægsudgift	1,000	1,000	1,000	1,000
Afledt drift:	-	-	-	-
Kategori: Udviklings- og investeringsprojekter				
Anlægsbevilling: <i>Der meddeles anlægsbevilling på 1,000 mio. kr. i forbindelse med budgetvedtagelsen</i>				
Beskrivelse: De behov, som kan dækkes af digitale løsninger, er meget forskellige. Utryghed i hverdagen kan for nogen reduceres gennem tryghedsopkald via skærm, hvor borgeren kan komme i kontakt med en medarbejder. For mennesker med fx kroniske lunge- og hjertesygdomme kan digitale løsninger hjælpe til, at besøg hos lægen undgås, fordi målingerne løbende kan foretages derhjemme, ligesom medicinrobotter kan bidrage til at sikre korrekt medicinindtagelse. Det er vigtigt at understrege, at digitale løsninger ikke er det rette for alle, og mange også i fremtiden vil have behov for hjemmehjælp, som vi kender det. Digitale løsninger vil dog være et supplement, som har potentiale til at give mange mennesker oplevelse af større frihed og mulighed for at klare mere selv i hverdagen. Ligesom det for nogen vil være det, som kan give større tryghed. I stedet for at skulle tilpasse hverdagen til et besøg fra en social- og sundhedsassistent eller sygeplejerske, som kun kan angive et tidsrum fremfor et tidspunkt, muliggør de digitale besøg, at det koordineres mere præcist, hvilket giver borgeren mere frihed. Tilbage meldingen fra flere mennesker der i dag modtager hjælp fra hjemmeplejen er, at det har en stor betydning, hvis der er mulighed for i højere grad at være med til at bestemme, hvornår og hvordan hjælpen gives. Dette vil digitale besøg i højere grad kunne bidrage til. Stednummeret, der står øverst, vil blive ændret fra år til år i forbindelse med opstart på et nyt år.				

"+" betyder udgifter/mindre indtægter

"-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

6.6. Økonomiudvalget

I Økonomiudvalget er der i budget 2023-2026 nedenstående ni anlægsprojekter. Projekterne uddybes i de efterfølgende projektbeskrivelser.

Investeringsoversigt (Beløb i mio. kr. i 2023 pl)	2023	2024	2025	2026
Byudvikling	2,501	6,100	3,600	5,700
Erhvervsjord	0,500	6,000	6,000	5,000
Salg af jord	-2,000	-	-	-
Pulje til boligbyggemodning og salg af grunde - Udgifter	1,900	1,900	1,900	1,900
Pulje til boligbyggemodning og salg af grunde - Indtægter	-1,400	-1,400	-1,400	-1,400
Anlægstilskud til Brand og Redning Sønderjylland	1,343	1,400	1,400	1,400
Bygningsvedligeholdelse m.v.	31,168	30,430	30,300	30,300
Strategiske udviklingsplaner- og tiltag for Haderslev, Vojens og Gram.	1,500	3,000	5,000	5,000
Strukturelle ændringer på borgernære områder	-	5,600	10,000	10,000
Udmøntet anlægspulje	-	-	29,650	19,000
Økonomiudvalget, i alt	35,512	53,030	86,450	76,900
- heraf indtægter	-3,400	-1,400	-1,400	-1,400

Projektbeskrivelser

Projekt: Byudvikling		Stednr.: 002.548			
Økonomi (i mio. kr. 2023 pl)	2023	2024	2025	2026	
U/I: Anlægsgudgift	2,501	6,100	3,600	5,700	
Afledt drift:	-	-	-	-	
Kategori: Basisbudget					
Anlægsbevilling: <i>Der meddeles ikke anlægsbevilling i forbindelse med budgetvedtagelsen</i>					
Beskrivelse:					
Midlerne i puljen Byudvikling benyttes til igangværende og kommende boligbyggemodninger, herunder opkøb af arealer til byggemodning af parcelhusgrunde. Derudover skal puljen være med at sikre udmøntningen af bosætningsstrategien de kommende år.					
Puljen skal også dække udgifter til projektudvikling og ejendomsudvikling, hvor der særligt i Haderslev er områder der står over for omdannelse.					
Midlerne skal understøtte øget bosætning og vækst i kommunen ved at sikre et varieret udbud af attraktive arealer til boligbyggeri mv. som kan være med til at tiltrække tilflyttere og fastholde indbyggere i kommunen.					
Ved budgetlægningen for 2022-2025 blev der godkendt en "Model for geninvestering i Byudvikling". Det er en jordforsyningsmodel, som går efter at byggemodne ud fra en efterspørgselsdrevet tilgang, og derefter geninvestere indtægterne fra salget af grunde i kommende udstykninger. På den måde skabes et kredsløb som i de kommende år forventes at løbe rundt. Salgsindtægterne fra regnskabsår 2021 er geninvesteret i år 2026 jf. Budgetstrategien.					
Afledte drift:					
Ingen.					

"+" betyder udgifter/mindre indtægter "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Erhvervsjord		Stednr.: 003.553		
Økonomi (i mio. kr. 2023 pl)	2023	2024	2025	2026
U/I: Anlægsindtægt	0,500	6,000	6,000	5,000
Afledt drift:	-	-	-	-
Kategori: Udviklings- og Investeringsprojekter				
Anlægsbevilling: Der meddeles ikke anlægsbevilling i forbindelse med budgetvedtagelsen				
Beskrivelse:				
Midler til erhvervsudvikling til brug for jordkøb, opkøb, byggemodning og baneinfrastruktur, herunder midler til realisering af Erhvervsstrategien for den kommende 4 års periode bredt betragtet.				
Erhvervsudvikling herunder opkøb af erhvervsjord er et led i at sikre attraktive erhvervsarealer til virksomheder, som kan understøtte og fastholde arbejdspladser i kommunen, som led i kommunens Vækststrategi.				
Afledte drift:				
Ingen.				

"+" betyder udgifter/mindre indtægter "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Salg af jord		Stednr.: 005.513		
Økonomi (i mio. kr. 2023 pl)	2023	2024	2025	2026
U/I: Anlægsindtægt	-2,000	-	-	-
Afledt drift:	-	-	-	-
Kategori: Udviklings- og Investeringsprojekter				
Anlægsbevilling: Der meddeles ikke anlægsbevilling i forbindelse med budgetvedtagelsen				
Beskrivelse:				
Der er en forventet salgsindtægt på 2,000 mio. kr. årligt i årene 2022-2023.				
Økonomiudvalget har i mødet den 21. oktober 2019 truffet principbeslutning om salg af arealer fra potentialelisten.				
Kommunen ejer mere end 2.800 ejendomme/parceller og i alt ca. 800 ha. Først og fremmest er der tale om arealer, som er erhvervet med henblik på by- og erhvervsudvikling eller af infrastrukturelle hensyn.				
Arealerne på potentialelisten er således ikke i kommuneplanen udlagt til bolig- eller erhvervsformål, eller indgår som perspektivarealer.				
Betingelser for gennemførelse:				
Beslutningskompetencen til at udbyde arealer til salg ligger hos Økonomiudvalget.				
Afledte drift:				
Ingen.				

"+" betyder udgifter/mindre indtægter "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Pulje til boligbyggemodning og salg af grunde		Stednr.: 005.516		
Økonomi (i mio. kr. 2023 pl)	2023	2024	2025	2026
U/I: Anlægsudgift	1,900	1,900	1,900	1,900
U/I: Anlægsindtægt	-1,400	-1,400	-1,400	-1,400
Afledt drift:	-	-	-	-
Kategori: Basisbudget				
Anlægsbevilling: Der meddeles anlægsbevilling på 1,900 mio. kr. i udgifter og -1,400 mio. kr. i indtægter i forbindelse med budgetvedtagelsen				
Beskrivelse:				
Der er afsat en pulje på 0,500 mio. kr. til færdiggørelsesarbejder på ikke solgte og regnskabsafsluttede udstykninger fremadrettet. Formålet med puljen er at sikre at boligbyggemodninger, hvor der er aflagt anlægsregnskab, kan afsluttes med etablering af slidlag, overkørsler, ramper samt færdiggørelse af grønne områder. Denne færdiggørelse er en forpligtigelse, som kommunen har i henhold til købsaftalen med de enkelte lodsejere.				
Anlægsprojektet skal ligeledes finansiere forundersøgelser og diverse udgifter i de tidligere stadier på kommende udstykninger.				
De forventede indtægter kommer fra salg af mindre kommunale arealer eller grunde som kommunen har til salg fra regnskabsafsluttede udstykninger.				
Kommunen etablerer boligbyggemodninger med henblik på at fastholde og tiltrække borgere og indgår som en del af vækststrategien.				
Afledt drift:				
Ingen.				

"+" betyder udgifter/mindre indtægter "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Anlægstilskud Brand og Redning		Stednr.: 095.512		
Økonomi (i mio. kr. 2023 pl)	2023	2024	2025	2026
U/I: Anlægsudgift	1,343	1,400	1,400	1,400
Afledt drift:	-	-	-	-
Kategori: Basisbudget				
Anlægsbevilling: Der meddeles anlægsbevilling på 1,343 mio. kr. i forbindelse med budgetvedtagelsen				
Beskrivelse:				
Kommunen er som del af samarbejdet mellem Brand & Redning Sønderjylland og Haderslev, Tønder og Aabenraa Kommuner, forpligtet til at bidrage til drifts- og anlægsbudgettet.				
Drifts- og anlægsudgifter for 2023 bliver fremskrevet med anbefalingerne i KL's budgetvejledning for 2023 jf. selskabets vedtægter, pkt. 14.3.				
Såvel drifts- som anlægstilskud for 2023 skal betales til selskabet i to halvårige rater, henholdsvis 1. januar 2023 og 1. juli 2023, jf. Brand & Redning Sønderjyllands vedtægter, pkt. 16.3.				
Beredskabskommissionen godkender budgettet for Brand & Redning Sønderjylland den 14. juni 2022. Eventuelle prisreguleringsændringer vil blive indarbejdet senere.				
Der er afsat særskilt driftsbudget på 12,581 mio. kr. årligt.				
Afledt drift:				
Ingen.				

"+" betyder udgifter/mindre indtægter "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Bygningsvedligeholdelse m.v.		Stednr.: 650.549		
Økonomi (i mio. kr. 2023 pl)	2023	2024	2025	2026
U/I: Anlægsudgift	31,168	30,430	30,300	30,300
Afledt drift:	-	-	-	-
Kategori: Basisbudget				
Anlægsbevilling: Der meddeles anlægsbevilling på 31,168 mio. kr. i forbindelse med budgetvedtagelsen				
Beskrivelse:				
<p>Haderslev Kommune har ca. 185 ejendomme med ca. 650 bygninger på og med et samlet etageareal på ca. 300.000 m2. Der er tale om en meget blandet bygningsmasse bestående af skoler, børnehaver, plejecentre, administrationsbygninger, offentlige toiletter, entreprenørbygninger, sportshaller m.v.</p> <p>Det politiske styringsredskab er "Retningslinjer for vedligeholdelse af Haderslev Kommunes bygninger".</p> <p>Midlerne til bygningsvedligehold anvendes primært til større vedligeholdelsesopgaver på klimaskærm og tekniske installationer i de kommunale bygninger inkl.:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Asbestreoveringer af skoler, børnehaver m.v. • Undersøgelse af og Radon-sikring i bygninger • Kloaksepareringer • Energibesparende foranstaltninger • AT-påbud. Sikring af et godt arbejdsmiljø og sikring af et godt indeklima, samt håndtering af ny brandsynsbekendtgørelse (januar 2022) • Pulje til færdiggørelse af byggeopgaver, hvor der er aflagt anlægsregnskab • Egne tiltag som supplement til støjkompensation (F-35 fly Flyvestation Skrydstrup). <p>Der kommer en orienteringssag på Økonomiudvalget om disponeringen af midler i 2023.</p>				
Afledt drift:				
Ingen.				

"+" betyder udgifter/mindre indtægter "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Strategiske udviklingsplaner- og tiltag for Haderslev, Vojens og Gram		Stednr.: 222.594		
Økonomi (i mio. kr. 2023 pl)	2023	2024	2025	2026
U/I: Anlægsudgift	1,500	3,000	5,000	5,000
Afledt drift:	-	-	-	-
Kategori: Udviklings- og investeringsprojekter				
Anlægsbevilling: Der meddeles ikke anlægsbevilling i forbindelse med budgetvedtagelsen				
Beskrivelse:				
<p><u>Formål</u></p> <p>I de kommende år skal der, som led i Haderslev Kommunes vækstdagsorden, arbejdes aktivt for at indfri 2030-ambitionen om +250 flere i uddannelse, +500 flere indbyggere og +1.000 flere arbejdspladser. For at indfri disse målsætninger er det vigtigt med attraktive byer. Der er afsat midler til at arbejde med strategiske udviklingsplaner og -tiltag i kommunens tre største byer. Midlerne skal ses i sammenhæng med de igangværende aktiviteter og planer i de tre byer.</p> <p><u>Haderslev:</u></p> <p>I Haderslev by er der igangsat en række større udviklingsprojekter i form af Jomfrusti-projektet, udviklingen ved havnen og projektet ved Damparken mv. For at skabe en stærk og sammenhængende by skal der også – med udgangspunkt i hovedplanen – arbejdes med at skabe en stærk midtby med levende forbindelser på tværs af miljøer, aktiviteter og faciliteter. Målsætningen er at skabe en attraktiv og sammenhængende by, der kan fastholde og tiltrække borgere, virksomheder og besøgende.</p>				

Projekt: Strategiske udviklingsplaner- og tiltag for Haderslev, Vojens og Gram **Stednr.: 222.594****Vojens:**

I Vojens arbejdes der på en strategisk udviklingsplan, hvor byen indgår som eksempelby i den nationale indsats for Levende Bymidter. Den strategiske udviklingsplan har fokus på de to centre i Vojens og på de centrale gader, der binder dem sammen. Fokus er på at afprøve tiltag, der skaber liv i byen og på at åbne op for fremtidige udviklingsmuligheder. Levende Bymidter afsluttes november 2022, men arbejdet med den strategiske udviklingsplan vil fortsætte derefter. Der vil her blive peget på mulige fremtidige tiltag for at understøtte udviklingen af Vojens. Arbejdet sker i tæt samarbejde med lokale aktører bl.a. Forum Vojens, for at sikre lokal forankring og relevans i de tiltag, der iværksættes.

Gram:

I 2022 arbejdes der på en bevarings- og mulighedsplan for de centrale dele af Gram omkring Slotsvej. Her tages der udgangspunkt i Grams særlige kvaliteter i bebyggelsen og hvordan det kan åbne muligheder for udvikling, der kan understøtte bosætning og arbejdspladser i Gram. Mulighedsplanen forventes vedtaget ultimo 2022. Den og andre tiltag vil herefter danne grundlag for planlægning, og fysiske tiltag i byen, som kan udvikles i samarbejdet med Vision Gram og de øvrige aktører i byen.

Afledt drift:

Ingen.

"+" betyder udgifter/mindre indtægter "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Strukturelle ændringer på borgernære områder **Stednr.: 676.506**

Økonomi (i mio. kr. 2023 pl)	2023	2024	2025	2026
U/I: Anlægsudgift	-	5,600	10,000	10,000
Afledt drift:	-	-	-	-

Kategori: Udviklings- og Investeringsprojekter

Anlægsbevilling: *Der meddeles ikke anlægsbevilling i forbindelse med budgetvedtagelsen*

Beskrivelse:

Omstillingspulje til lokalbyer med henblik på understøttelse af strukturelle ændringer for at afhjælpe konsekvensen af lokale ændringer i befolkningssammensætningen.

Pulje til strukturel tilpasning på institutioner primært på daginstitutioner og skoler.

Afledte drift:

Ingen.

"+" betyder udgifter/mindre indtægter "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Udmøntet anlægspulje **Stednr.: 667.506**

Økonomi (i mio. kr. 2023 pl)	2023	2024	2025	2026
U/I: Anlægsudgift	-	-	29,650	19,000
Afledt drift:	-	-	-	-

Kategori: Basisbudget

Anlægsbevilling: *Der meddeles ikke anlægsbevilling i forbindelse med budgetvedtagelsen*

Beskrivelse:

Der er afsat en udmøntet anlægspulje, som kan udmøntes i en senere budgetlægning.

Afledte drift:

Ingen.

"+" betyder udgifter/mindre indtægter "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

6.7. Land- og Byudviklingsudvalget

I Land- og Byudviklingsudvalget er der i budget 2023-2026 nedenstående seks anlægsprojekter. Projekterne uddybes i de efterfølgende projektbeskrivelser.

Investeringsoversigt (Beløb i mio. kr. i 2023 pl)	2023	2024	2025	2026
Borgerbudgettering i landdistrikterne	1,446	1,400	1,400	1,400
Landdistriktspulje	1,000	1,000	1,000	1,000
Område- og landsbyfornyelse	2,600	2,600	2,500	2,600
Forum Vojens og Vision Gram	1,000	1,000	1,000	1,000
Borgerbudgettering Haderslev/Starup	1,000	1,000	1,000	1,000
Skrydstrup Kultur- og Fritidscenter	-	3,000	-	-
Land- og Byudviklingsudvalget, I alt	7,046	10,000	6,900	7,000

Projektbeskrivelser

Projekt: Borgerbudgettering i landdistrikterne		Stednr.: 668.512		
Økonomi (i mio. kr. 2023 pl)	2023	2024	2025	2026
U/I: Anlægsudgift	1,446	1,400	1,400	1,400
Afledt drift:	-	-	-	-
Kategori: Udviklings- og investeringsprojekter				
Anlægsbevilling: Der meddeles anlægsbevilling på 1,446 mio. kr. i forbindelse med budgetvedtagelsen				
Beskrivelse:				
Der er afsat 1,446 mio. kr. i 2023 og 1,400 i årene 2024-2026 til Borgerbudgettering i landdistrikterne. Midlerne anvendes til udvikling af landdistrikterne.				
Midlerne er fordelt med 1,346 mio.kr. til Borgerbudgettering, 0,020 mio.kr. til tilskud til LAG Småøerne og 0,080 mio. kr. til Land og Byudviklingsudvalgets udviklingspulje.				
I tidligere år har hvert landdistrikt, efter anmodning, haft mulighed for at få tildelt et tilskud på 0,050 mio. kr. fra puljen til rådighed for aktiviteter i det enkelte landdistrikt efter eget ønske, f.eks. mindre driftsopgaver, dog ikke løn. Alle borgere i det konkrete lokalsamfund skal have mulighed for at involvere sig, komme med projektforslag, samt indflydelse på hvilke projekter, der skal gennemføres.				
Afledt drift:				
Ingen.				

"+" betyder udgifter/mindre indtægter " - " betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Landdistriktspulje		Stednr.: 668.513		
Økonomi (i mio. kr. 2023 pl)	2023	2024	2025	2026
U/I: Anlægsudgift	1,000	1,000	1,000	1,000
Afledt drift:	-	-	-	-
Kategori: Udviklings- og investeringsprojekter				
Anlægsbevilling: Der meddeles ikke anlægsbevilling i forbindelse med budgetvedtagelsen				
Beskrivelse:				
Der er afsat 1,000 mio. kr. pr. år frem til 2026 til Landdistriktspuljen.				
Puljen kan søges af landdistrikterne ud fra de godkendte kriterier som understøtter Landdistriktsudvalgets strategiske arbejde med at disponere og motivere udvalgte projekter i landdistrikterne.				
Der er tale om støtte, der er for store til borgerbudgettering og for små til det generelle anlægsbudget. Initiativerne skal understøtte og styrke levedygtige landsbyer. Initiativerne skal have fokus på udvikling og optimering af faciliteter, nye som gamle. Fokus på aktiviteter, der samler landsbyerne og åbner for nye aktiviteter, målgrupper, foreninger, og som fremmer børn og unges deltagelse i foreningslivet. Initiativet skal understøtte mindst ét af de fire temaer i Haderslev Kommunes Landdistriktspolitik "Forbindelser og Fællesskaber".				
Afledte drift:				
Ingen.				

"+" betyder udgifter/mindre indtægter " - " betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Område – og Landsbyfornyelse		Stednr.: 015.520		
Økonomi (i mio. kr. 2023 pl)	2023	2024	2025	2026
U/I: Anlægsudgift	2,600	2,600	2,500	2,600
Afledt drift:	-	-	-	-
Kategori: Udviklings- og investeringsprojekter				
Anlægsbevilling: Der meddeles ikke anlægsbevilling i forbindelse med budgetvedtagelsen				
Beskrivelse:				
Haderslev Kommune har stort fokus på landsbyfornyelse, herunder bl.a. områdefornyelser i landdistrikter. Landsbyfornyelse, som kan anvendes i byer med færre end 4.000 indbyggere og i det åbne land, kan anvendes til følgende tiltag:				
<ul style="list-style-type: none"> • Områdefornyelse. • Istandsættelse af nedslidte private udlejningsboliger, ejer- og andelsboliger, forsamlingshuse og erhverv beliggende i bygninger, der indeholder både beboelse og erhverv. • Nedrivning af nedslidte boliger og erhvervsbygninger. • Fjernelse af skrot og affald på boligejendomme. • Kommunalt opkøb af nedslidte ejendomme med henblik på istandsættelse eller nedrivning. • Ombygning af tomme erhvervslokaler og tomme offentligt ejede bygninger til udlejningsboliger. • Indretning af byrum på tomme grunde, hvor kommunalbestyrelsen giver, eller har givet, støtte til nedrivning efter byfornylesloven. 				
Historisk set er der som udgangspunkt ydet statslig refusion på 60 pct. af kommunens udgifter til de ovennævnte tiltag.				
Der er ingen driftsudgifter, medmindre det er kommunale bygninger, som nedrives				
Afledt drift:				
Ingen.				

"+" betyder udgifter/mindre indtægter "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Forum Vojens og Vision Gram		Stednr.: 015.518/015.519		
Økonomi (i mio. kr. 2023 pl)	2023	2024	2025	2026
U/I: Anlægsudgift	1,000	1,000	1,000	1,000
Afledt drift:	-	-	-	-
Kategori: Udviklings- og investeringsprojekter				
Anlægsbevilling: Der meddeles ikke anlægsbevilling i forbindelse med budgetvedtagelsen				
Beskrivelse:				
Der er afsat 1,000 mio. kr. årligt fordelt med 0,600 mio. kr. til Forum Vojens og 0,400 mio. kr. til Vision Gram til og med år 2026.				
Formålet er at understøtte borgerinitiativer i de 2 centerbyer.				
Puljerne anvendes bl.a. til rekreative formål, sport, fritid, kultur, julebelysning, infrastruktur, biodiversitet, skulpturer, stier, diverse projekter og arrangementer. Tiltag under Forum Vojens og Vision Gram har nytteværdi for langt de fleste borgere i Vojens og Gram. Nogle af de allerede udførte tiltag fx lystunnel og shelters og byinventar, Kleinbahn kommer derudover også turister og andre besøgende til gode.				
Afledt drift:				
Ingen				

"+" betyder udgifter/mindre indtægter "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Skrydstrup Kultur og Fritidscenter**Stednr.: 318.545**

Økonomi (i mio. kr. 2023 pl)	2023	2024	2025	2026
U/I: Anlægsudgift	-	3,000	-	-
Afledt drift:	-	-	-	-

Kategori: Udviklings- og investeringsprojekter**Anlægsbevilling:** Der meddeles ikke anlægsbevilling i forbindelse med budgetvedtagelsen**Beskrivelse:**

Der er afsat 3,000 mio. kr. i 2024 til Skrydstrup Kultur og Fritidscenter.

Det nye servicehus (omklædning/bad m.m.) i Skrydstrup er etableret og taget i brug. Tilbage står nu finansiering og realisering af multihallen, hvor der er gennemført fundraising – uden reelle tilsagn.

Formålet er at sikre gode faciliteter for foreningens aktiviteter, så foreningen kan udvikle sig – og medvirke til at skabe positiv omtale i et (støjfølsomt) udsat område.

Der er givet landzonetilladelse i 2018 og byggetilladelse samme år. Landzonetilladelse gælder i 5 år mens byggetilladelsen er udløbet.

Det undersøges om landzonetilladelsen stadig gælder under de nyeste omstændigheder ift. Fighterwing Skrydstrup og de nye fly. Byggetilladelsen er dog udløbet, idet der ikke har været finansiering til projektet.

Afledt drift:

Aktivitetstilskuddet til Skrydstrup Kultur og Fritidscenter må forventes øget med ca. 0,100 mio. kr. årligt.

"+" betyder udgifter/mindre indtægter "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Borgerbudgettering Haderslev/Starup**Stednr.: 668.510**

Økonomi (i mio. kr. 2023 pl)	2023	2024	2025	2026
U/I: Anlægsudgift	1,000	1,000	1,000	1,000
Afledt drift:	-	-	-	-

Kategori: Udviklings- og investeringsprojekter**Anlægsbevilling:** Der meddeles ikke anlægsbevilling i forbindelse med budgetvedtagelsen**Beskrivelse:**

Det er vigtigt for at sikre en sammenhængende kommune, at der sikres gode vilkår i landdistrikterne såvel som i byerne. Dette understøttes bl.a. ved at der årligt er afsat 1,000 mio. kr. i budget 2023-2026 til borgerbudgettering i Haderslev by og i Starup området.

Haderslev by opdeles i 11 områder, mens Starup og omegn omfatter 1 område. De 12 områder kan hver ansøge om 0,050 mio. kr.

Det er også muligt at samarbejde på tværs og søge om 0,150 mio. kr. i borgerbudgetteringsmidler, hvis temaerne er "tilbud til børn og unge" eller "klima og miljø"

Midlerne til borgerbudgettering i Haderslev og Starup giver borgerne i de to byer mulighed for at få støtte til initiativer og dermed sætte deres aftryk på udviklingen i byerne. Udover at fremme en lokal, demokratisk proces, kan midlerne målrettes projekter, der understøtter særlige formål i byen, dette kan være bæredygtighed, forskønnelse af fællesarealer, aktivitetsredskaber som lejepladser og bålpladser, opholdsarealer, fællesskaber, kulturhistorie, bosætning m.m. eller bestemte målgrupper.

Afledt drift:

Ingen

"+" betyder udgifter/mindre indtægter "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

7. Grundkapitalindskud

Landsbyggefonden har til formål at støtte og udvikle alment boligbyggeri gennem forskellige tilskuds- og låneordninger. Det kommunale grundtilskud vil være mellem 8% og 12% for familieboliger afhængig af den gennemsnitlige boligstørrelse, således kommunerne skal indskyde færrest penge ved byggeri af små boliger og flest penge ved byggeri af store boliger. Det kommunale grundkapitalindskud for ungdomsboliger og ældreboliger er på 10%.

Kommunalbestyrelsen har i perioden 9. september 2022 til 30. juni 2024 mulighed for at godkende en anskaffelsessum som overskrider maksimumsbeløbet for anskaffelsessummen med op til 20 %, når en række betingelser er opfyldt. Baggrunden for bestemmelsen er, at de aktuelle høje byggeomkostninger indebærer, at der i nogle tilfælde ikke kan bygges nye almene boliger en anskaffelsessum under maksimumsbeløbet. Der er ikke afsat budget til en sådan forhøjelse. Godkendelse af højere anskaffelsessum fordrer, at der prioriteres yderligere budget til indskud i Landsbyggefonden.

Nedenfor følger beskrivelser af forslag til indskud i Landsbyggefonden.

Landsbyggefonden har til formål at støtte og udvikle alment boligbyggeri gennem forskellige tilskuds- og låneordninger. Der er i 2023 afsat 5,200 mio. kr. til grundkapitalindskud til ældreboligprojekt på Højmarken i Gram og til almene boliger på Aarø. Desuden er der i årene 2023-2025 afsat 0,9 mio. kr. til kommunens andel til kapitaltilførsel ud fra 1/5-ordningen.

Grundkapitalindskud (Beløb i mio. kr. i 2023 pl)	2023	2024	2025	2026
Årlig pulje til grundkapital	0,900	0,900	0,900	-
Højmarken 16 ældreboliger	2,600	-	-	-
10 almene boliger på Aarø	1,700	-	-	-
Grundkapitalindskud, I alt	5,200	0,900	0,900	-

Projektbeskrivelser Indskud i Landsbyggefonden:

Projekt: Højmarken 16 ældreboliger		Funktion: 08.32.24		
Økonomi (i mio. kr. 2023 pl)	2023	2024	2025	2026
U/I: Finansudgift	2,600	-	-	-
Kategori: Udviklings- og investeringsprojekter				
Beskrivelse:				
Haderslev Kommune planlægger at opføre 16 almene ældreboliger, med tilhørende servicearealer på Højmarken i Gram. Projektet skal etableres på en kommunalt ejet grund, og med Haderslev Kommune som byggeherre.				
Nuværende plejecenter består i dag af 3 huse i ét plan med i alt 26 boliger. De 2 af husene, med 8 lejligheder i hver, er indrettet til borgere med demens. I tilknytning til lejlighederne er der i hvert hus et fællesområde med køkken og fællesrum til fællesspisning og samvær.				
Med udvidelsen øges plejecentret med 16 demensvenlige plejeboliger, samt tilhørende serviceareal. Udearealerne i tilknytning til udvidelsen udvikles ud fra en helhedsbetragtning af den samlede bebyggelse, og med inddragelse af borgerne i Gram.				
Projektet varetages i totalrådgivning, som har været udbudt med prækvalifikation og tilbudsrunde, og totalrådgiveropgaven er tildelt Arkitektfirmaet Frost Larsen A/S, Aarhus.				
Byggeriet af de 16 plejeboliger udgør et samlet boligareal på 1.040 m ² , bestående af 16 stk. plejeboliger á 65 m ² , samt et serviceareal på 260 m ² .				

Projekt: Højmarken 16 ældreboliger**Funktion: 08.32.24**

Kommunens totalrådgiver har taget de indledende skridt til at påbegynde projekteringen – og er nu ved at være klar til at igangsætte den inddragende proces, hvor beboere, pårørende, medarbejdere og øvrige interessenter i Gram indbydes til at komme med input og gode idéer til byggeriet.

Senior- og Sundhedsudvalget besluttede den 31. marts 2022, at der etableres et-rums boliger med mulighed for større rum til fælles ophold og aktiviteter. Køkkenfunktionen etableres i et nyt produktionskøkken.

Kommunalbestyrelsen ventes i mødet den 31. oktober 2022, at godkende skema A. Der er afsat 2,6 mio. kr. til projektet.

"+" betyder udgifter/mindre indtægter/træk på kassen "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Kapitalindskud**Funktion: 08.32.24**

Økonomi (i mio. kr. 2023 pl)	2023	2024	2025	2026
U/I: Finansudgift	0,900	0,900	0,900	-

Kategori: Udviklings- og investeringsprojekter**Beskrivelse:**

Boligselskaberne har mulighed for at søge om godkendelse af ombygningsprojekter m.v. i henhold til reglerne om støttet boligbyggeri.

På den baggrund er der afsat 0,900 mio. kr. årligt i årene 2023-2025 til kapitalindskud.

"+" betyder udgifter/mindre indtægter/træk på kassen "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: 10 almene boliger på Aarø**Funktion: 08.32.24**

Økonomi (i mio. kr. 2023 pl)	2023	2024	2025	2026
U/I: Finansudgift	1,700	-	-	-

Kategori: Udviklings- og investeringsprojekter**Beskrivelse:**

HAB ønsker at opføre 10 almene boliger på Aarø. For at fremme nye almene boliger på de danske øer, er der i perioden 2021-2026 mulighed for at søge om tilskud til etableringen af boliger og tilskud til at nedsætte huslejen. Aarø er specifikt nævnt som en af øerne.

Boligerne skal opføres som tæt-lav eller åben lav bebyggelse og vil indeholde 10 familieboliger i et område, der allerede er lokalplanlagt.

Haderslev Kommunalbestyrelse tilkendegav den 28. juni 2022, at den vil give tilsagn om ydelsesstøtte til etablering af 10 almene familieboliger på Aarø. Det er ene forudsætning for projektets gennemførelse at der opnås engangstilskud fra Puljen til støtte af almene boliger på småøer. Haderslev Kommune har ansøgt om puljemidler primo juli 2022 og ansøgningen vil blive behandlet af Bolig- og Planstyrelsen primo 2023.

Projektet er i tråd med Landdistriktpolitikens tema om bolig og bosætning i landdistrikter, hvor der arbejdes for at skabe befolkningsudvikling i landdistrikter, fx ved at der bygges nye boliger i landdistrikterne.

Der er ingen almene boliger på Aarø, og derved kan boligerne være med til at fremme eller fastholde bosætningen på Aarø.

Projekt består af: Ti familieboliger på 85-110 m² med en gennemsnitlig husleje på 884 kr./m²/år.

Hvis der opnås engangstilskud, skal kommunalbestyrelsen godkende skema A senest 6 måneder efter, at tilsagn er givet af Bolig- og Planstyrelsen. Skema A vil i så fald blive sendt til politisk behandling.

HAB har oplyst en samlet anskaffelsessum på 20,235 mio. kr. med fradrag for det statslige tilskud, er der en resterende anlægssum på 16,028 mio. kr. Heraf skal 88 % finansieres ved realkreditlån svarende til 14,104 mio. kr., 2 % ved beboerindskud svarende til 0,321 mio. kr. og kommunal grundkapital på 10 % svarende til 1,602 mio. kr. I budget 2023-2026 er der afsat 1,700 mio. kr. til projektet.

"+" betyder udgifter/mindre indtægter

"-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

8. Bevillings- og flerårsoversigt

Finansiering

(Beløb i løbende priser og i mio. kr.)	2023		2024		2025		2026	
	U	I	U	I	U	I	U	I
Renter af likvide aktiver	0	-5	0	-5	0	-5	0	-5
Renter af kortfristede tilgodehavender i øvrigt	0	0	0	0	0	0	0	0
Renter af langfristede tilgodehavender	0	0	0	0	0	0	0	0
Renter af udlæg vedr. forsyningsvirksomheder	0	0	0	0	0	0	0	0
Renter af langfristet gæld	11	0	9	0	7	0	7	0
Kurstab og kursgevinster	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2
Afdrag på lån	79	0	82	0	83	0	86	0
Optagne lån	0	-47	0	-33	0	-30	0	-35
Tilskud og udligning	32	-1.437	33	-1.500	34	-1.560	35	-1.603
Købsmoms	0	0	0	0	0	0	0	0
Skatter	6	-2.793	6	-2.861	7	-2.924	7	-3.004
Balanceforskydninger	86	-87	1	-6	1	-6	0	-6
Finansiering, i alt	217	-4.371	134	-4.407	134	-4.529	136	-4.656

Drift

(Beløb i løbende priser og i mio. kr.)	2023		2024		2025		2026	
	U	I	U	I	U	I	U	I
Alle udvalg skattefinansieret område	4.713	-721	4.688	-691	4.683	-691	4.681	-691
Driftsudgifter	3.117	-400	3.092	-370	3.087	-370	3.085	-370
Aktivitetsbestemt medfinansiering	252	0	252	0	252	0	252	0
Overførselsudgifter	1.344	-321	1.344	-321	1.344	-321	1.344	-321
Social- og Handicapudvalget	644	-108	644	-108	644	-109	645	-108
Driftsudgifter	624	-98	625	-98	625	-99	625	-98
Overførselsudgifter	20	-10	20	-10	20	-10	20	-10
Beskæftigelses- og Borgerserviceudvalget	1.407	-317	1.407	-317	1.407	-317	1.407	-317
Driftsudgifter	118	-6	119	-6	119	-6	119	-6
Overførselsudgifter	1.288	-311	1.288	-311	1.288	-311	1.288	-311
Børne- og Familieudvalget	960	-130	936	-100	931	-100	931	-100
Driftsudgifter	960	-130	936	-100	931	-100	931	-100
Kultur- og Fritidsudvalget	134	-32	133	-32	133	-32	133	-32
Driftsudgifter	134	-32	133	-32	133	-32	133	-32
Teknik- og Klimaudvalget	206	-15	203	-14	202	-14	202	-14
Driftsudgifter	206	-15	203	-14	202	-14	202	-14
Ungeudvalget	50	-2	50	-2	50	-2	50	-2
Driftsudgifter	38	-2	38	-2	38	-2	38	-2
Overførselsudgifter	11	0	11	0	11	0	11	0
Senior- og Sundhedsudvalget	1.013	-80	1.012	-80	1.013	-80	1.011	-80
Driftsudgifter	762	-80	760	-80	761	-80	760	-80
Aktivitetsbestemt medfinansiering	252	0	252	0	252	0	252	0
Økonomiudvalget	283	-38	286	-38	286	-38	286	-38
Driftsudgifter	258	-38	261	-38	261	-38	261	-38
Overførsler	25	0	25	0	25	0	25	0
Vækst- og Udviklingsudvalget	13	0	14	0	14	0	13	0
Driftsudgifter	13	0	14	0	14	0	13	0
Land- og Byudviklingsudvalget	2	0	2	0	2	0	2	0
Driftsudgifter	2	0	2	0	2	0	2	0
Det brugerfinansierede område	0	0	0	0	0	0	0	0

Anlæg

(Beløb i mio. kr. i 2023 pl)	2023		2024		2025		2026	
	U	I	U	I	U	I	U	I
Det skattefinansierede område	168	-5	177	-6	166	-4	157	-4
Det brugerfinansierede område	0	0	0	0	0	0	0	0
Anlæg, i alt	168	-5	177	-6	166	-4	157	-4

Pris- og lønskøn

(Beløb i mio. kr.)	2023		2024		2025		2026	
	U	I	U	I	U	I	U	I
Skattefinansieret	0	0	139	-20	281	-41	427	-62
Pris- og lønskøn, i alt	0	0	139	-20	281	-41	427	-62

Likviditetsforskydning

(Beløb i mio. kr.)	2023		2024		2025		2026	
	U	I	U	I	U	I	U	I
Likviditetsforskydning		0		-13	2		13	

Balance

(Beløb i mio. kr.)	2023		2024		2025		2026	
	U	I	U	I	U	I	U	I
Balance	5.097	-5.097	5.137	-5.137	5.266	-5.266	5.414	-5.414

9. Oversigt over totalbudgettet 2023-2026

(Beløb i mio. kr.)	2023	2024	2025	2026
DET SKATTEFINANSIEREDE BUDGET				
Indtægter:				
Personskatter	-2.594	-2.650	-2.720	-2.800
Selskabsskatter	-27	-40	-33	-32
Grundskyld	-165	-165	-165	-165
Generelle tilskud	-1.405	-1.467	-1.527	-1.569
Købsmoms	0	0	0	0
Låneoptagelse	-47	-33	-30	-35
Indtægter i alt	-4.238	-4.354	-4.475	-4.601
Udgifter:				
Renter	6	4	2	2
Afdrag	79	82	83	86
Balanceforskydninger	-1	-5	-5	-6
Pris- og lønfremskrivninger	0	119	240	365
Skattefinansieret anlæg	162	170	162	152
Skattefinansieret drift	3.992	3.997	3.991	3.990
Totaler - skattefinansieret drift:	3.992	3.997	3.991	3.990
Driftsudgifter i alt	2.717	2.722	2.716	2.715
Aktivitetsbestemt medfinansiering, i alt	252	252	252	252
Overførselsudgifter, i alt	1.023	1.023	1.023	1.023
Specifikationer - skattefinansieret drift:				
Social- og Handicapudvalget	536	536	536	536
Driftsudgifter	526	526	526	527
Overførselsudgifter	10	10	10	10
Beskæftigelses- og Borgerserviceudvalget	1.089	1.090	1.090	1.090
Driftsudgifter	112	113	113	113
Overførselsudgifter	977	977	977	977
Børne- og Familieudvalget	830	837	832	832
Driftsudgifter	830	837	832	832
Kultur- og Fritidsudvalget	103	101	101	101
Driftsudgifter	103	101	101	101
Teknik- og Klimaudvalget	192	189	188	188
Driftsudgifter	192	189	188	188
Ungeudvalget	48	48	48	48
Driftsudgifter	37	37	37	37
Overførselsudgifter	11	11	11	11
Senior- og Sundhedsudvalget	934	932	933	932
Driftsudgifter	682	681	681	680
Aktivitetsbestemt medfinansiering	252	252	252	252
Økonomiudvalget	220	223	223	223
Driftsudgifter	220	223	223	223
Overførselsudgifter	25	25	25	25
Vækst- og Udviklingsudvalget	17	17	17	17
Driftsudgifter	13	13	13	13
Land- og Byudviklingsudvalget	2	2	2	2
Driftsudgifter	2	2	2	2
Udgifter i alt skattefinansieret	4.238	4.367	4.473	4.588
Netto skattefinansieret budget	0	13	-2	-13
DET BRUGERFINANSIEREDE BUDGET				
Brugerfinansieret drift netto	0	0	0	0
Brugerfinansieret anlæg netto	0	0	0	0
Pris- og lønfremskrivninger	0	0	0	0
Udgifter, i alt brugerfinansieret	0	0	0	0
Netto udgifter i alt	4.238	4.367	4.473	4.588
Nettoeffekt på kassen	0	13	-2	-13

10. Takstoversigt for Haderslev Kommune 2023

Social- og Handicapudvalget

(Beløb i kr. i 2023 pl)

Bostederne under Handicap og Psykiatri	2022	2023
Servicepakke 1 - Fællesarealer inkl. Vinduesvask	65	89
Servicepakke 2 - Egen bolig inkl. vinduesvask pr. måned	101	128
Vaskepakke - Vask i leve/bo miljø pr. måned	31	40

Beskæftigelse- og Borgerserviceudvalget

(Beløb i kr. i 2023 pl)

Oplysninger	2022	2023
Folkeregister forespørgsel/oplysning	75	75
Bopælsattester	75	75
Genudskrivning af sundhedskort/lægeskift	210	215
Legitimationskort til unge (ungdomskort)	150	150
Takst for folkeregisteroplysninger efter CPR-loven (oplysninger der ikke er elektronisk tilgængelige)	75	75
Sprogbilag	200	200
Pris for foto taget i Borgerservice til pas/kørekort	130	130
Gebyr for vielse uden for rådhuset ekskl. kørsel	550	550

Børne- og Familieudvalget

(Beløb i kr. i 2023 pl)

Dagtilbud	2022	2023
Dagpleje		
Fuldtidspladser, betaling i 11 måneder	2.703	2.761
Deltidspladser 32 timer, betaling i 11 måneder	2.297	2.347
Deltidspladser 30 timer, betaling i 11 måneder	1.766	1.802
Daginstitutioner 0-2 årige		
Fuldtidspladser, betaling i 11 måneder	3.583	3.676
Deltidspladser 20 timer, betaling i 11 måneder	2.150	2.205
Deltidspladser 30 timer, betaling i 11 måneder	2.574	2.617
Daginstitutioner 3-6 årige		
Fuldtidspladser, betaling i 11 måneder	2.252	2.328
Deltidspladser 20 timer, betaling i 11 måneder	1.351	1.397
Deltidspladser 30 timer, betaling i 11 måneder	1.759	1.791

Taksten udgør 25 procent af bruttodriftsudgiften jfr. dagtilbudslovens § 31-§34.

Taksten opkræves over 11 måneder, idet juli måned er betalingsfri.

Fra 2019 har forældre på barsel ret til en deltidspads på 30 timer om ugen til børn i husstanden.

Tilskud til privatinstitutioner	2022	2023
Driftstilskud pr. måned i 12 måneder (inkl. administration og bygninger) 0- 2 år		
Driftstilskud pr. fuldtidsplads	8.512	8.827
Driftstilskud pr. deltidspads 20 timer	3.474	3.603
Driftstilskud pr. måned i 12 måneder (inkl. administration og bygninger) 3-6 år		
Driftstilskud pr. fuldtidsplads	5.990	6.187
Driftstilskud pr. deltidspads 20 timer	2.445	2.525
Tilskud til private børnepassere og pasning af egne børn	2022	2023
Tilskud til privat pasning 0 - 2 år pr. måned		
Tilskud til privat børnepasning	5.452	5.606
Tilskud til pasning af egne børn	6.243	6.478

Tilskud til privat pasning 3-6 år pr. måned

Tilskud til privat børnepasning	4.221	4.362
Tilskud til pasning af egne børn	4.636	4.779

Forældre kan få tilskud til pasning af egne børn. Tilskuddet til pasning af egne børn må maksimalt udgøre 85 % af den billigste nettodriftsudgift i et dagtilbud i samme aldersgruppe i kommunen. I Haderslev Kommune er besluttet 75 % af nettodriftsudgiften.

SFO	2022	2023
Heldagsmodul pr. måned i 11 måneder pr. år	1.830	1.830
Eftermiddagsmodul pr. måned i 11 måneder pr. år	1.480	1.480
Morgenmodul pr. måned i 11 måneder pr. år	760	760

Takster i juli måned

Sommerferieordning, betaling pr. uge i ferieperioden	1.150	1.150
--	-------	-------

Ungdomsklubber	2022	2023
Ungdomsklubber kr. pr. halvår	102	104
<i>Derudover betaling ved deltagelse i aktiviteter afhængig af aktivitet</i>		

Ungdomsskole	2022	2023
Førstehjælp til knallertkørekort	395	403
Knallertkørekort (fastsat af Rådet for sikker trafik)	510	510
2. teoriprøve til knallertkørekort (fastsat af Rådet for sikker trafik)	230	230
2. køreprøve til knallertkørekort (fastsat af Rådet for sikker trafik)	230	230
Jagttegn	790	806
Speedbådsførekort	800	800
Naturskolen (<i>andre brugere end kommunale folkeskoler</i>) pr. time (<i>mindst 2 timer pr. gang</i>)	535	546

Kommunale specialskoler (inkl. serviceændringer fra 2019)	2022	2023
Louiseskolen undervisning pr. dag ekskl. befordring - elevkategori 1	736	839
Louiseskolen undervisning pr. dag ekskl. befordring - elevkategori 2	1.327	1.554
Louiseskolen undervisning pr. dag ekskl. befordring - elevkategori 3	1.782	1.989
Louiseskolen undervisning pr. dag ekskl. befordring - elevkategori 4	2.297	2.612
Louiseskolen undervisning pr. dag ekskl. befordring - elevkategori 5	94	114
Louiseskolen fritids. pr. dag ekskl. befordring - elevkategori 1 morgen	187	227
Louiseskolen fritids. pr. dag ekskl. befordring - elevkategori 1 eftermiddag	189	230
Louiseskolen fritids. pr. dag ekskl. befordring - elevkategori 2 morgen	506	615
Louiseskolen fritids. pr. dag ekskl. befordring - elevkategori 2 eftermiddag	736	839

Folkeskoler	2022	2023
Gymnastiksale pr. time.	215	219
Klatrevæg pr. time.	399	407
Leje af borde kr. pr. stk.	49	50
Leje af stole kr. pr. stk.	18	18
Leje af klapstole kr. pr. stk.	7	7
Leje af bænke kr. pr. stk.	33	33
Transport af borde, stole kr. pr. læs	1.802	1.840
Plader/ben kr. pr. stk.	27	27
Faglokaler pr. time	215	219
Andre lokaler pr. time	151	154
Administration og pæd. psyk. undersøgelse af børn på socialpædagogiske opholdssteder	1.568	1.601
Arbejdstime (ej undervisning) pr. lærer i folkeskolen (1.680 dele) kr. pr. t.	319	326
PPR-servicering af børn fra andre kommuner på Louiseskolen og øvrige specialtilbud pr. døgn	55	56

Undervisning i IT-kompenserende klasse

Kort kursus (2 uger med 6 elever) pr. elev pr. år	13.014	13.291
Langt kursus (10 uger med 8 elever) pr. elev pr. år (2018= 12 uger m 12 elever)	33.310	34.020
Tilknyttet elev efter kursus pr. år	8.733	8.919

Undervisningsdag i Skaberiet

1 undervisningsdag à 5 t. med max. 30 elever (for ikke kommunale dagtilbud og skoler)	3.740	3.820
---	-------	-------

Lagoniskolens aula

Aulaleje pr. time indtil kl. 17	185	188
Aulaleje pr. time efter kl. 17	244	249
Større arrangementer første time	337	344
Øvrige timer	232	236
Bistand fra teknisk servicepersonale pr. time	184	187
Leje af køkken pr. gang	433	442

Sønderballe lejrskole**2022 2023****Leje af lejrskole for foreninger og kommunale institutioner pr. døgn:**

Grundgebyr	1.195	1.220
Grundgebyr for 3 timers arrangement	447	457
Timepris ud over grundgebyr ved 3 timer arrangement	149	152
Pr. overnatning	597	610

Leje af lejrskole for andre end foreninger og kommunale institutioner pr. døgn:

Grundgebyr 1/5-30/9	1.786	1.824
Grundgebyr for 3 timers arrangement 1/5-30/9	671	685
Timepris ud over grundgebyr ved 3 timer arrangement	224	228
Grundgebyr 1/10-30/4	2.501	2.554
Grundgebyr for 3 timers arrangement 1/10-30/4	938	957
Timepris ud over grundgebyr ved 3 timer arrangement	313	319
Pr. overnatning	649	662

Kultur- og Fritidsudvalget

(Beløb i kr. i 2023 pl)

Musikskole**2022 2023**

Rytmik/Småbørnshold/Musikalsk legestue 1-5 år	740	760
Max Musik - 4 opkrævninger á 380 kr.	1.480	1.520
Musikklub instrument/band – 8 opkrævninger á 300 kr.	-	2.400
Juniormusik - 8 opkrævninger á 300 kr.	2.320	2.400
Klaverlaboratorium á 6 elever - 8 opkrævninger á 375 kr.	2.880	3.000
Soloinstrumenter/vokal - 8 opkrævninger á 615 kr.	4.760	4.920
Kun Sammenspil - 8 opkrævninger á 225 kr.	1.760	1.800
Voksenkor - 8 opkrævninger á 275 kr.	2.160	2.200
Voksne over 25 år - 8 opkrævninger á 800 kr.	6.240	6.400
Talentlinjen/Performance Akademi *)		
Klassisk eller rytmisk: Solo, sammenspil, teori/hørelære, SSB og lignende 8 opkrævninger á 850 kr.	6.600	6.800
*) Pris er inkl. fællesfag. Der gives ikke rabat til talent/performanceelever.		
Instrumentleje - 8 opkrævninger á 130 kr.	1.000	1.040
Administrationsgebyr pr. soloelev	75	85
Musikklasser, med kommunalt tilskud pr. klasse:	6.300	6.500
Dagtilbud, med kommunalt tilskud pr. forløb	5.000	5.200

Elever over 25 år er ikke omfattet af Haderslev Kommunes tilskudsordning, og skal derfor betale forhøjet deltagerbetaling.

Musikskolen råder over en del instrumenter. Disse kan lejes af musikskolens elever.

Salg af ydelser til børnehaver, folkeskoler m.v. (enkelte timer) 530 kr. - 975 kr.

(Prisen udregnes dynamisk efter det antal lektioner der købes).

Salg af undervisningsmateriale, eks. keynote skabeloner 800 kr. pr. lektion.

Taksterne vedrører skoleåret 2022/2023

Takster for private og kommercielle bruger samt generelle takster fremgår af nedenstående med følgende undtagelser:

- 1) Lokaler anvises vederlagsfrit til folkeoplysende foreninger og øvrige almennyttige foreninger/aktiviteter
- 2) Visning på infotavler er vederlagsfrit for folkeoplysende foreninger og øvrige almennyttige foreninger/aktiviteter

	2022	2023
Vojens Hallerne		
Mødelokaler – halvdagsmøder	600	800
Mødelokaler – heldagsmøder	1.200	1.400
Mødelokaler - opstilling af scene	1.100	1.100
Mødelokaler – biografopstilling	1.100	1.100
Kunstgræsbaner		
Leje pr. påbegyndt time	1.000	1.020
Haderslev Idrætscenter		
Halleje, Dobbelt hal (hal 1 + 2) ved kommercielt arrangement pr. døgn	34.000	34.600
Halleje, Enkelt hal (hal 3) ved kommercielt arrangement pr. døgn (der laves som regel færdige pakkeløsninger inkl. forplejning ved kommercielle arr.)	18.000	18.300
Idrætshal (hal 1, 2 eller 3) pr. time	522	530
Opstilling/nedtagning pr. time	358	365
Mødelokale 1 pr. time (max. 12 pers.)	307	315
Mødelokale 2 pr. time (max. 32 pers.) inkl. projektor	470	480
Mødelokale 3 (IT) pr. time (max. 20 pers.)	512	520
Mødelokale 4 pr. time (max. 50 pers.) inkl. projektor	470	480
Lounge pr. time - begrænset udlejning	1.739	1.775
Udlejning af mobilscene pr. døgn	3.069	3.130
Opsætning pr. påbegyndt time	358	365
Stadion og Idrætsanlæg		
Leje af atletikstadion pr. time	665	675
Ekstra serviceydelse pr. time	358	365
Gram Svømmebad		
Enkeltbillet børn	25	30
Enkeltbillet voksne	35	40
10 klipskort børn	220	240
10 klipskort voksne	320	340
Sæsonkort børn	425	450
Sæsonkort voksne	800	830
Sæsonkort familier	1.400	1.450
Kulturhuset Bispen		
Bispens mødelokaler m.m.		
Åbn/lukkevagter ved leje af mødelokale udenfor normal åbningstid pr. dag	500	750
Leje af mødelokale pr. time	200	200
Leje af IT-lokale pr. time	200	200
Leje af Multisal/Månen indenfor normal åbningstid pr. time	250	250
Leje af Månen fredag efter kl. 16. 00 samt i weekenden pr. dag	2.500	3.400
Leje af øvelokaler - pr. måned – solo	100	100
Leje af øvelokaler - pr. måned – band	300	300
Håndværkeriet		
Brugerbetaling pr. dag	30	40
Klippekort - 12 klip til 12 dage	300	400
Årskort - kom så tit du vil	600	800
Diverse materialer betales efter forbrug		

Infotavler

Grafisk arbejde – ekskl. moms	300	400
1 uges visning - ekskl. moms	677	800
2 ugers visning - ekskl. moms	1.354	1.500
3 mdr. visning (ubegrænset antal spot) - ekskl. moms	6.764	7.500
6 mdr. visning (ubegrænset antal spot) - ekskl. moms	9.885	10.500

Historisk Arkiv

	2022	2023
Digitale kopier, Digital kopi af film, video, pr. påbegyndt time	450	455
Undersøgelser, Research, undersøgelser	450	455
Slægtsforskning, Slægtsforskning, pr. påbegyndt times forundersøgelse	360	365

Fotografiske billeder til kommercielt formål

Til brug for annoncer, reklamer m.m.	610	625
Til film- og videoproduktion (pr. sek.)	90	95
Digitale billeder til privat brug	-	100

Museer (Slesvigske Vognsamling, Ehlers Samlingen/Von Oberbergs Hus)

Entre til et museum – voksne	-	70
Entre til et museum – studerende	-	40
Entre til et museum – gruppe (min. 10 personer), pr. person	-	50
Fællesbillet til begge museer – voksne	70	100

Rundvisning

Rundvisning	410	425
-------------	-----	-----

Det nye Træværksted

Brugerbetaling pr. dag	-	20
10 turs kort	-	160
Årskort (kom så tit du vil)	-	500
<i>Diverse materialer betales efter forbrug</i>		

Kultur og Fritid

Leje af festsalen pr. time	170	175
Leje af øvrige lokaler pr. time	170	175

Folkeskoler (tidligere Børn og Familie)

Overnatning indtil 100 personer	1.690	1.720
Overnatning 101-250 personer	12	12
Overnatning 251 personer og derover	8	8

Fri- og privatskolers brug af svømmehaller, haller m.v.

	2022	2023
Haderslev Hallens svømmehal - kl. 06.00-22.00 - pr. time	1.040	1.060
Haderslev Hallen - kl. 08.00-23.00 - pr. time	465	475
Hjortebro svømmehal - kl. 06.00-22.00 - pr. time	1.040	1.060
Haderslev Idrætscenter - Hal 1 - kl. 06.00-08.00 og kl. 22.00-23.00 - pr. time	310	315
Haderslev Idrætscenter - Hal 1 - kl. 08.00-15.00 og kl. 20.00-22.00 - pr. time	408	415
Haderslev Idrætscenter - Hal 1 - kl. 15.00-20.00 - pr. time	520	530
Haderslev Idrætscenter - Hal 2 - kl. 06.00-08.00 og kl. 22.00-23.00 - pr. time	310	315
Haderslev Idrætscenter - Hal 2 - kl. 08.00-15.00 og kl. 20.00-22.00 - pr. time	415	420
Haderslev Idrætscenter - Hal 2 - kl. 15.00-20.00 - pr. time	520	530
Haderslev Idrætscenter - Hal 3 - kl. 06.00-08.00 og kl. 22.00-23.00 - pr. time	310	315
Haderslev Idrætscenter - Hal 3 - kl. 15.00-20.00 - pr. time	520	530
Haderslev Idrætscenter - Hal 3 - kl. 20.00-22.00 - pr. time	415	420
Lethallen i perioden 01.10 til 01.04 - kl. 06.00-08.00 - pr. time	260	265
Lethallen i perioden 01.10 til 01.04 - kl. 06.00-08.00 og kl. 21.00-22.00 - pr. time	310	315
Lethallen i perioden 01.10 til 01.04 - kl. 15.00-16.00 - pr. time	520	530
Lethallen i perioden 01.10 til 01.04 - kl. 16.00-21.00 - pr. time	415	420
Lethallen i perioden 31.03 til 30.09 - kl. 06.00-15.00 og kl. 20.00-23.00 - pr. time	260	265
Lethallen i perioden 31.03 til 30.09 - kl. 15.00-20.00 - pr. time	310	315

Atletikstadion 31.03 til 30.09 - kl. 06.00-08.00 og kl. 20.00-23.00 - pr. time	415	420
Atletikstadion 31.03 til 30.09 - kl. 08.00-10.00 og kl. 12.00-14.00 - pr. time	675	690
Atletikstadion 31.03 til 30.09 - kl. 16.00-20.00 - pr. time	520	530
Øvrige baner 31.03 til 30.09 - kl. 06.00-08.00 og kl. 21.00-22.00 - pr. time	156	160
Øvrige baner 31.03 til 30.09 - kl. 08.00-15.00 - pr. time	198	200
Øvrige baner 31.03 til 30.09 - kl. 15.00-21.00 - pr. time	228	230

Fri- og privatskolers brug af Kulturpakker	2022	2023
Kulturpakker – dans, musik og teater	224	230

Taksterne vedrører skoleåret 2022/2023

Særaftaler med Haderslev Kommune som foreninger gratis kan gøre brug af:

Sted	Bookes via	Bemærkninger
Kulturhus Harmonien	Hotel Harmonien	80 dage årligt. Vilkår for brug af Kulturhus Harmonien fremgår af brugermanual, der fås ved henvendelse til Kultur og Fritid
Tørning Mølle – "Møllerens hus"	Tørning Mølle	Ubegrænset
Tørning Mølle – "Aktivitets-laden"	Tørning Mølle	30 dage årligt (max. 5 weekender)
Gøjsels Hus	Sct. George Gilderne	25 dage årligt
Slotsgade 25	Slotsgade 25	Ikke defineret
Fuglsang Lounge, Haderslev Idrætscenter	Haderslev Fodboldklub	50 dage årligt

Teknik- og Klimaudvalget

(Beløb i kr. i 2023 pl)

Skorstensfejergebyrer	2022	2023
------------------------------	-------------	-------------

Opkrævning af skorstensfejergebyr foregår via ejendomsskattebilletten. Til at dække administrationsomkostningerne i forbindelse med dette opkræves der 5% af de samlede årlige skorstensfejerindtægter.

Skadedyrsbekæmpelse	2022	2023
----------------------------	-------------	-------------

Omkostninger til den kommunale skadedyrsbekæmpelse opkræves via ejendomsskattebilletten, og fordeles iht. ejendomsværdien, iht. bekendtgørelse om bekæmpelse af rotter mv.

Jordflytning (momsfri)	2022	2023
-------------------------------	-------------	-------------

Jordflytning for boliger opkræves via ejendomsskatter, Pr. bolig	2	2
Jordflytning for erhverv i h.t. bekendtgørelse om affaldsregulativer, gebyrer og -aktører §18 stk. 5:		
Pr. anmeldelse, grundgebyr	230	230
Efter medgået tidsforbrug, takst pr. time	560	580

Anvisning af affald (momsfri)	2022	2023
--------------------------------------	-------------	-------------

Anvisning af affald for erhverv i h.t. bekendtgørelse om affaldsregulativer, gebyrer og -aktør § 18 stk. 4;		
Efter medgået tidsforbrug, takst pr. time	560	580

Færdselsskader	2022	2023
-----------------------	-------------	-------------

Administrationsgebyr i fm. erstatningskrav som følge af færdselsskader	935	970
Pr. sag i alt		

Kommerciel servicevejvisning (momsfri)	2022	2023
Pr. skilt	2.025	2.100
Udeservering, stadepladser, torvedage (momsfri)	2022	2023
Udeservering på lejet areal – Gågaden i Haderslev - 4 m2 eller derover pr. halvår	250	260
Udeservering på lejet areal– Gågaden i Haderslev - under 4 m2 pr. halvår	950	990
Udeservering lejlighedsvis på lejet areal- Gågaden i Haderslev by pr. dag	515	535
Stadepladser – Gågaden i Haderslev pr. dag	515	535
Udeservering på lejet areal - Øvrige gader i Haderslev by - 4 m2 eller derover pr. m ² pr. halvår	115	120
Udeservering lejlighedsvis på lejet areal- Øvrige gader i Haderslev by pr. dag	515	535
Stadepladser - Øvrige gader og pladser i Haderslev by pr. dag	515	535
Udeservering på lejet areal - Øvrige gader i kommunen - 4 m2 eller derover pr. m ² pr. halvår	65	70
Udeservering lejlighedsvis på lejet areal - Øvrige gader i kommunen pr. dag	515	535
Stadepladser - Øvrige gader og pladser i kommunen - pr. dag	515	535
Arrangementspladser - Store pladser og parker (Gravene/cirkuspladser/ Damparken/Hyttepladsen) pr. dag	955	990
Mobilt gadesalg, køretøj under 2,5 m licens pr. måned	710	740
Torvedag - Lejlighedsstadeplads - på torvet på Gravene pr. dag	160	165
Torvedag - Fast plads - på torvet på Gravene pr. m2 pr. halvår pr. torvedag	115	120
Byggesagsbehandling (momsfri)	2022	2023
Simpelt byggeri og konstruktioner, såsom garager, carporte, udhuse, drivhuse og lignende mindre bebyggelser under 50 m2, fast gebyr pr. sag	1.080	1.100
Øvrige simple konstruktioner, som f.eks. telte, skilte, tribuner, master, legepladser og lignende, fast gebyr pr. sag	1.080	1.100
Øvrige sagstyper, hvortil der søges byggetilladelse og meddeles ibrugtagningstilladelse, herunder lovliggørelse, dispensation og påbud m.m. Afregnes efter medgået tid, timepris. Hvad angår forhåndsdialog er første time gratis, herefter afregnes efter medgået tid til timepris	770	800
Togkørsel på Skrydstrup-sporet	2022	2023
Infrastrukturafgift pr. transporteret ton gods	1	1
Parkeringsfondsbidrag	2022	2023
Anlægsudgift: + arealpris for erhvervelse af 25 m2 pr. p-plads	28.600	31.200
Administration af vandmålere på private drikkevandsboringer (momsfri)	2022	2023
Administrationsgebyr pr. år.	205	215
Gebyr for vandløbsreguleringssager (momsfri)	2022	2023
I henhold til bekendtgørelse om vandløbsregulering og -restaurering opkræves et minimumsgebyr pr. sag, herunder for krydsningstilladelser	6.582	6.750
Ved større og komplicerede sager, der kræver megen sagsbehandling inkl. tilsyn, opkræves et højere gebyr med op til max. 2% af anlægsudgiften	>6.582	>6.750
Færgedrift - Aarø overfarten	2022	2023
Personbefordring - hele året ekskl. skolernes sommerferieperiode (momsfri)		
Voksne, t/r	20	25
Voksne, 10-turskort	155	175
Voksne, 30 turskort	455	475
Voksne, månedskort	250	260
Voksne, gruppe	15	15
Børn 4-15 år, t/r	10	12

	2022	2023
Kommerciel servicevejvisning (momsfri)		
Børn 4-15 år, 10-turskort	55	60
Børn 4-15 år, 30 turskort	155	160
Børn 4-15 år, månedskort	80	80
Børn 4-15, gruppe	5	5
Personbefordring - takster i skolernes sommerferieperiode (momsfri)		
Voksne, t/r	40	50
Voksne, 10-turskort	305	350
Voksne, 30 turskort	905	950
Voksne, månedskort	450	470
Voksne, gruppe	30	30
Børn 4-15 år, t/r	20	22
Børn 4-15 år, 10-turskort	155	160
Børn 4-15 år, 30 turskort	455	470
Børn 4-15 år, månedskort	200	210
Børn 4-15, gruppe	15	15
Personbefordring hele året (momsfri)		
Årskort – Helårsbeboere på Aarø	2.205	2.300
Køretøjer - hele året ekskl. skolernes sommerferieperiode (inkl. moms)	2022	2023
Cykler og knallerter t/r	0	0
Motorcykler t/r	20	20
Køretøjer t/r	50	55
10-turskort, køretøjer	405	420
30-turskort, køretøjer (inkl. trailer/campingvogn)	905	940
Køretøjer - takster i skolernes sommerferieperiode (inkl. moms)		
Cykler, knallerter t/r	0	0
Motorcykler t/r	35	35
Køretøjer t/r	75	80
10-turskort, køretøjer	555	580
30-turskort, køretøjer (inkl. trailer/campingvogn)	1.320	1.380
Større køretøjer og gods (inkl. moms)		
Varebiler under 3.500 kg og under 6 m i længde, t/r	13	14
Varebiler under 3.500 kg og over 6 m i længde, t/r	35	37
Køretøjer over 3.500 kg totalvægt t/r, inkl. op til 7 tons gods t/r	55	57
Gods herunder betales pr. tons	10	10
Ekstra sejlads ved akuttifælde (betales af det offentlige) (momsfri)		
Kl. 06.00-18.00 t/r	540	560
Kl. 18.00-06.00 t/r	2.170	2.260
Private ekstra ture i tidsrummet 02.00-06.00 sejles kun, hvis det er muligt, og kun efter aftale med færgefarten (momsfri)		
Bilfærge	2.025	3.500
Brug af Magda 3 til bugsering, begravelse etc. pr. påbegyndt time	1.015	1.000
Bestillingsture kl. 23.15 fra Aarø og kl. 23.30 fra Aarø Sund bestilles inden kl. 22 af personer over 18 år (momsfri)		
Normal t/r takst pr. tur, dog min.	165	200
Havne og lystbådehavne	2022	2023
Arealleje pr. år: (priserne er inkl. moms)	32	Marked -spris

	2022	2023
Kommerciel servicevejvisning (momsfri)		
Redskabsrum på Vodhænget		
Redskabsrum, stort, årligt	2.175	2.275
Redskabsrum, normalt, årligt	1.740	1.900
Faste pladser i Haderslev, Aarøsund og Aarø Havne, takster afhænger af bådpladsens størrelse (priserne er inkl. moms)		
Takst 1 Bådpladser HH1-HH16, AS210-AS231, AA163-AA172, AA300-AA304	2.795	2.910
Takst 2 Bådpladser HH17-HH28	3.005	3.125
Takst 3 Bådpladser AS232-AS239, AA150-AA152, AA155-AA162	3.355	3.500
Takst 4 Bådpladser HH29-HH45, AS240-AS251, AA173-AA206, AA305-AA328	3.920	4.100
Takst 5 Bådpladser HH46-HH69, AA153-AA154	5.030	5.250
Takst 6 Bådpladser HH100-HH130	11.440	11.900
Pakhuskajen (Strækning E og F), Kulkajen samt Godskajen (priserne er inkl. moms)		
Både over 14 m		
Bådepladser, årligt	11.440	11.900
Bådpladser, månedligt	2.295	2.500
Store både, erhvervsbåde, månedligt	2.605	2.800
Vinteropbevaringsplads (priserne er inkl. moms)	2022	2023
Vinteropbevaringsplads for de kommunale pladser Vodhæng og Pakhuskajen er undtaget for gebyrer		
Vinteropbevaringsplads for andre:		
Perioden 1.september - 30.april	2.600	3.000
Perioden 1. maj - 31. august	4.165	4.500
Hele året	5.200	6.500
<i>Vinter opbevaring på land tildeles af kommunen jf. aftale med havnen.</i>		
Gæste både (priserne er inkl. moms)		
0-6,99 m	140	145
7-9,99 m	140	145
10-11,99 m	180	185
12-13,99 m	215	225
Over 14 m	415	450
Ugekort til 7 sammenhængende dage koster 5 gange dagsprisen		
Honnørkajen, Godskajen og Kulkajen kun for både over 14 meter i længde		
Haderslev Trafikhavn og Aarøsund Fiskerihavn (priserne er inkl. moms)	2022	2023
Skibsafgifter		
Afgift pr. anløb pr. BT	6	6
Afgift pr. måned pr. BT	27	28
Afgift rutefartøjer pr. anløb pr. BT	17	18
Vareafgifter pr. ton (priserne er inkl. moms)		
Hovedtaksten	12	12
Konventionelle fisk 2,45 % ved salg i første hånd		
Opdrætslaks 0,75 % ved salg i første hånd		
Passager afgifter (priserne er inkl. moms)		
Pr. døgn	6	6
4-30 anløb pr. uge	13	13
Over 30 anløb pr. uge	22	23
Levering af vand: (priserne er inkl. moms)		
Levering af vand pr. m3 ekskl. vandafledningsafgift inkl. miljøafgift og målerleje	36	Dagspris +25%

Haderslev Trafikhavn og Aarøsund Fiskerihavn (priserne er inkl. moms)	2022	2023
Storkunder, levering af vand pr. m ³ ekskl. vandafledningsafgift inkl. afgifter m.v.	Dagspris + 25%	Dagspris +25%
Betjeningsgebyr – Inden for normal arbejdstid pr. gang	315	320
Tillægsgebyr pr. påbegyndt time uden for normal arbejdstid pr. gang	1.045	1.100
Levering af el: (priserne er inkl. moms)		
El pr. kWh inkl. Afgifter	3	El-pris +25%
Storkunder, levering af el pr. kWh inkl. afgifter	Dagspris + 25%	El-pris + 25%
Betjeningsgebyr inden for normal arbejdstid pr. gang	315	320
Tillægsgebyr ved levering udover normal arbejdstid pr. gang	1.045	1.100

Senior- og Sundhedsudvalget

(Beløb i kr. i 2023 pl)

Plejecentrene	2022	2023
Forplejningspakken pr. måned	3.880	3.985
Forplejningspakke pr dag	127	131
Forplejning aflastningsplads pr. dag	127	131
Servicepakke 1 - Fællesarealer inkl. vinduesvask pr. måned	58	80
Servicepakke 3 - Egen bolig inkl. vinduesvask pr. måned	91	119
Servicepakke 4 - egen bolig ekskl. vinduesvask pr. måned	77	118
Vaskepakke 1 - Inkl. leje og vask af linned pr. måned	215	290
Vaskepakke 2 - Vask i leve/bo miljø pr. måned.	50	35
Madservice i eget hjem	2022	2023
Hovedret pr. måltid inkl. udbringning	57	59
Biret pr. måltid	10	11
I alt pr. måltid	67	69
Dagcentre	2022	2023
Heldagsforplejning inkl. morgenmad, pris pr. dag	111	114
Heldagsforplejning ekskl. morgenmad, pris pr. dag	90	92
Formiddagsplads – pris pr. dag	-	72
Eftermiddagsplads – pris pr. dag	-	77
Betaling for kørsel til dagcenter pr. tur/retur	43	44

Økonomiudvalget

(Beløb i kr. i 2023 pl)

Rykkergebyrer ved for sen betaling	2022	2023
Rykkergebyr ved udsendelse af rykkerskrivelser	250	250
Rykkergebyr ved regningskrav	100	100

11. Investeringsoversigt

Investeringsoversigt (Beløb i mio. kr. i 2023 pl)	2023	2024	2025	2026
Social- og Handicapudvalget				
Etablering af kontor- og mødefaciliteter på Odinsgården	0,900	-	-	-
Etablering af aflastningspladser i forbindelse med eksisterende tilbud	3,700	-	-	-
Pulje til omstrukturering på Social- og Handicapudvalget	0,500	3,000	6,500	-
Børne- og Familieudvalget				
Børnecenter Over Jerstal	10,000	3,900	-	-
Ny daginstitution på Thrigesvej	16,645	15,000	-	-
Kultur- og Fritidsudvalget				
Formidlings- og magasinbygning på Kløvervej 87B	6,000	5,500	-	-
Helhedsplan for boldbaner ved Haderslev Idrætscenter	4,600	-	-	-
Anlægs- og facilitetspulje	2,000	2,000	2,000	2,000
Trænings- og Udviklingscenter	0,350	-	-	-
Vojens Idrætshaller - Udskiftning af tag	-	-	0,800	-
Vojens Svømmehal – Udskiftning af hoved-eltavlen	0,450	-	-	-
Svømmefaciliteter Vojens	-	0,500	8,000	7,000
Renovering af eksisterende svømmefaciliteter i Haderslev by	-	-	3,000	-
Svømmefaciliteter Haderslev by	-	-	0,500	9,500
Teknik- og Klimaudvalget				
Østergade/Honnørkajen. Klargøring af grund samt etablering af udenomsarealer og pumpestation	1,000	1,200	-	-
Jomfrusti-projektet	30,000	30,381	32,000	36,750
Investering LED-Gadelys private fællesveje	1,000	1,000	1,100	-
Oversvømmelsessikring af Fole	0,500	1,000	-	-
Naturprojekter og øget biodiversitet	1,000	0,500	0,500	-
Landbrugets BNBO-indsats for drikkevandet	0,300	-	-	-
Stenrev og havmiljøprojekter i Lillebælt og Haderslev fjord - udgifter	3,000	3,000	3,000	3,000
Stenrev og havmiljøprojekter i Lillebælt og Haderslev fjord - indtægter	-1,000	-1,000	-1,000	-1,000
DK2020 projekter i ny klimaplan	3,022	3,000	3,000	3,000
Forbedret infrastruktur Arnum	1,100	-	-	-
Cykelsti Nustrup – Uldal	6,500	-	-	-
Flytning af driftsafdelingen	-	11,800	-	-
Broer og bygværker	2,700	2,700	2,700	2,700
Krydsningshelle på Østergade ved Vojenshallerne	0,500	-	-	-
Krydsningsheller og senere signalanlæg på Ribe Landevej	1,400	-	0,800	-
Tilgængelighedspulje	0,400	0,400	0,400	0,400
Pulje til udmøntning af cykelstiplan – udgifter	-	14,000	5,000	5,000
Pulje til udmøntning af cykelstiplan – indtægter	-	-3,050	-2,000	-2,000
Fællesstier Norgesvej og Louisevej – indtægter	-0,950	-	-	-
Pulje til realisering af trafiksikkerhedsplan	1,000	1,000	1,000	1,000
Senior- og Sundhedsudvalget				
Sundhedstilbud i Gram inkl. Sygeplejeklinik	1,000	-	-	-
Teknisk infrastruktur – ladestander til elbiler	-	1,500	-	-
Opførelse af 16 Ældreboliger på Højmarken i Gram	14,500	6,100	-	-
Servicearealer på Højmarken i Gram, indtægter	-	-0,600	-	-
Servicearealer på Højmarken i Gram, udgifter	3,500	2,000	-	-
Velfærdsteknologi til demensvenlige ældreboliger	3,000	1,600	-	-
Velfærdsteknologiske løsninger	1,000	1,000	1,000	1,000

Investeringsoversigt (Beløb i mio. kr. i 2023 pl)	2023	2024	2025	2026
Økonomiudvalget				
Byudvikling	2,501	6,100	3,600	5,700
Erhvervsjord	0,500	6,000	6,000	5,000
Salg af jord - indtægter	-2,000	-	-	-
Pulje til boligbyggemodning og salg af grunde - Udgifter	1,900	1,900	1,900	1,900
Pulje til boligbyggemodning og salg af grunde - Indtægter	-1,400	-1,400	-1,400	-1,400
Anlægstilskud til Brand og Redning Sønderjylland	1,343	1,400	1,400	1,400
Bygningsvedligeholdelse m.v.	31,168	30,430	30,300	30,300
Strategiske udviklingsplaner- og tiltag for Haderslev, Vojens og Gram.	1,500	3,000	5,000	5,000
Strukturelle ændringer på borgernære områder	-	5,600	10,000	10,000
Udmøntet anlægspulje	-	-	29,650	19,000
Land- og Byudviklingsudvalget				
Borgerbudgettering i landdistrikterne	1,446	1,400	1,400	1,400
Landdistriktpulje	1,000	1,000	1,000	1,000
Område- og landsbyfornyelse	2,600	2,600	2,500	2,600
Forum Vojens og Vision Gram	1,000	1,000	1,000	1,000
Borgerbudgettering Haderslev/Starup	1,000	1,000	1,000	1,000
Skrydstrup Kultur- og Fritidscenter	-	3,000	-	-
Budget – Nettoanlæg, i alt	162,175	170,461	161,650	152,250
Budget – Bruttoanlæg, i alt	153,025	170,411	166,050	156,650

Bruttoanlæg er anlægsudgifter uden ældreboliger